



วารสาร

อันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ

ISSN 1685 - 8234

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน ๒๕๔๗



แก้ไขปัญหา

น้ำท่วม

ตามแนวพระราชดำริ



“...จะต้องทำโครงการแก้มลิงให้ เพื่อที่จะเอาน้ำเก็บไว้
เวลาน้ำทะเลขึ้นไม่สามารถที่จะระบายออก
เมื่อไม่สามารถระบาย น้ำทะเลก็ขึ้นมาต้นขึ้นไป...”

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรี และคณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘





ศิยามบรมราชกุมารี อาศิรอาท

เวียนเฉลิมพระชนมพรรษา
องค์ "สยามบรมราชกุมารี"
ทรงเป็นปราชญ์เป็นบัณฑิตทรงกลิชอบ
จากเด็กเล็กทรงसानสุขสู่ทุกวัย
คุณภาพชีวิตประสิทธิผล
ทหาร-ตำรวจ โปตร่วมงานการพัฒนา
พระเปรียบคุดประทีปทองของแผ่นดิน
้องสรรเสริญถววยชัยมงคล

"สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ๑" งามราศี
ขอน้อมเทิดพระบารมีศรีไพท
ราชกิจทรงประกอบค่ายิ่งใหญ่
ด้วย "การให้" "การสร้างสรรค" ภูมิปัญญา
พื้นชุมชนบนฐานการศึกษา
ราษฎรซาบซึ่งพระเมตตาเปี่ยมกมล
ักศิรินรอนบาทสืบกุศล
ทรงเจริญพระชนม์ยืนนานเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า สำนักงาน กปร.
(พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ ออยุธยา ประพันธ์)

สารบัญ

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๗

ISSN 1685-8234



๕

พระราชกรณียกิจ

พระราชกรณียกิจระหว่างเดือน เม.ย. - ก.ค. ๕๗

อาศิรวาท

- สยามบรมราชกุมารี อาศิรวาท.....๑
พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา : ประพันธ์

บทบรรณาธิการ

๔

พระราชกรณียกิจ

- พระราชกรณียกิจระหว่างเดือน เม.ย. - ก.ค. ๕๗.....๕

เกิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ

- พระมิ่งขวัญชาวไทย.....๙
คมจักร พิชัยณรงค์สงคราม

พรรณไม้ในพระนาม

- กุหลาบควีนสิริกิติ์.....๑๔

ในความทรงจำ

- ประสบการณ์การสนองพระราชดำริ.....๑๕
ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ
ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี

บทความพิเศษ

- บทบาทกรมชลประทานในการป้องกัน.....๒๒
และบรรเทาอุทกภัยตามแนวพระราชดำริ
เทอดศักดิ์ บุญขจร

บทความพิเศษ

- หล้าแฝกแก้ปัญหาหน้าท่วม.....๒๙
ณรงค์ โฉมเฉลา

แนะนำโครงการ

- โครงการเขื่อนคลองท่าด่าน.....๓๔
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
คีร์กร ตันกำแหง

๑๔

พรรณไม้ในพระนาม



กุหลาบควีนสิริกิติ์

๑๕

ในความทรงจำ

ประสบการณ์การสนองพระราชดำริ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ



๓๔

แนะนำโครงการ

โครงการเขื่อนคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ





๔๙

เทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระมิ่งขวัญชาวไทย

๕๐

ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา



ชีวิตที่เลือกได้ที่ป่าสัก

๕๑

ประชาน้ำใส



ด้วยพระบารมีที่หนองใหญ่

ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา

- ชีวิตที่เลือกได้ที่ป่าสัก.....๕๐
โรจน์ คุณเอนก, ณัฐฐา หังสพฤกษ์, วรินทร์ คุณเอนก

ประชาน้ำใส

- ด้วยพระบารมีที่หนองใหญ่.....๕๑

ผลงานวิจัย

- มูโนะ ความสำเร็จที่ยั่งยืน.....๕๓
ไพลิน นุชถาวร, ฉลอง เกียรติศักดิ์โสภณ, สุรินทร์ มานะชำนาญ

สาระน่ารู้

- คำสั่ง-คำพูด.....๕๑
สมลักษณ์ วงศ์งามขำ

ถาม-ตอบ

- คำจำกัดความของสิ่งก่อสร้างด้านชลประทาน.....๕๘

ความเคลื่อนไหว

- กิจกรรมภายในสำนักงาน กปร.๖๑

๕๓

ผลงานวิจัย

- มูโนะ ความสำเร็จที่ยั่งยืน






บทบรรณาธิการ

ขณะนี้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้รับความชุ่มฉ่ำจากสายฝนมากบ้างน้อยบ้าง นั่นคือฤดูฝน ได้เข้ามาแล้ว บางพื้นที่จะเห็นนาข้าวเขียวขจี ต้นไม้ผลิใบเพิ่มความสดชื่นให้กับธรรมชาติ หลายพื้นที่ถูกน้ำท่วมขังทำให้พืชผลเกิดความเสียหาย ซึ่งหมายถึงเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจตลอดจนขวัญและกำลังใจของประชาชนทุกหมู่เหล่า ยังมีประชาชนอีกบางส่วนที่เคยประสบปัญหาน้ำท่วมและพบกับการสูญเสีย แต่ปัจจุบันได้มีระบบเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมในช่วงปีที่มีปริมาณน้ำฝนและน้ำหลากมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชดำริให้พิจารณาดำเนินงานตามโครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมตามลักษณะภูมิศาสตร์

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริฉบับนี้ จึงมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมตามแนวพระราชดำริ และผลที่เกิดจากการแก้ไขปัญหานี้ ซึ่งวารสารฯ ได้รับเกียรติอย่างสูงยิ่งจาก ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี อดีตอธิบดีกรมชลประทาน ที่ได้กรุณาเล่าถึงพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม และพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังมีบทความต่าง ๆ จากท่านผู้รู้ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับสนองพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องน้ำอย่างใกล้ชิด และคอลัมน์อื่น ๆ ก็ยังมีครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้อ่านได้รับทราบถึงพระมหากษัตริย์คุณต่ออาณาประชาราษฎร์ และได้แนะนำแนวพระราชดำริไปปรับใช้ตามแต่เวลา และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล

สำหรับวารสารฯ ฉบับหน้า คณะบรรณาธิการได้เตรียมบทความและเนื้อหาที่น่าสนใจไว้ส่วนหนึ่ง ที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ แต่หากผู้ใดสนใจเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการใดเป็นพิเศษก็โปรดรีบแจ้งไปยังกองบรรณาธิการ เพื่อจะได้ตอบข้อสงสัยของท่านในวารสารฯ ฉบับต่อไป นอกจากนี้โฉมหน้าใหม่ของวารสารฯ ปีที่ ๒ ให้ความพอใจกับท่านมากน้อยเพียงใด โปรดแจ้งให้กองบรรณาธิการได้ทราบด้วยจะขออ้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง 



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโครงการป้องกันแก้ไขปัญหาคูทกภัยในเขตจังหวัดเพชรบุรี และโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เวลา ๑๖.๒๓ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโครงการป้องกันแก้ไขปัญหาคูทกภัย ณ บริเวณทางน้ำล้นราชประชานุเคราะห์ ๑๓ บ้านโตนดน้อย ตำบลปึกเตียน จังหวัดเพชรบุรี และโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี โดยมี ฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ฯพณฯ นายพลการ สุวรรณรัฐ องคมนตรี ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ผู้พิพากษา หัวหน้าศาลจังหวัดเพชรบุรี แม่ทัพภาคที่ ๑ เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

การเสด็จพระราชดำเนินในครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทอดพระเนตรนิทรรศการเรื่องการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งประกอบด้วยโครงการทำทางน้ำล้นคันคลองส่งน้ำ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยผากอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมน้ำท่วมจังหวัดเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ แบบจำลองลุ่มน้ำจังหวัดเพชรบุรี และทรงบรรยายเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการน้ำ พระราชทานแก่คณะนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ที่ออกปฏิบัติงานเพื่อผลิตรายการศึกษาทัศน์เผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยทรงบรรยายถึงธรรมชาติ และทิศทางการไหลของน้ำ การบริหารจัดการอย่างไรจึงจะไม่ทำให้เกิดปัญหา



หากบริหารจัดการได้ถูกต้องเหมาะสมจะเกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังทรงอธิบายถึงการบริหารจัดการน้ำที่มีจำนวนมาก หากไม่ระบายน้ำลงสู่ทะเลก็จะทำให้น้ำเสียไปทั้งหมด แต่ถ้าระบายน้ำเสียที่มีจำนวนมากออกในปริมาณที่เหมาะสม ก็จะทำให้น้ำดีที่อยู่ด้านบนไหลลงมาแทนที่น้ำที่ระบายออกลงสู่ทะเล ซึ่งเป็นวิธีการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ

จากสถานการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๔๖ มีสาเหตุมาจากฝนที่ตกหนักมากบริเวณพื้นที่ตอนบนเหนือเขื่อนเพชร ส่งผลให้เกิดสภาพน้ำป่าไหลหลากล้นตลิ่งเข้าท่วมพื้นที่การเกษตร และชุมชนในเขตอำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด อำเภอเมือง และอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี อย่างรุนแรงต่อเนื่อง ๒ ครั้ง คือระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๗ และ ๒๒ - ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๖ ประกอบกับมีสิ่งกีดขวางในลำน้ำบางส่วน มีราษฎรบุกรุกทำให้แม่น้ำมีขนาดแคบลง บางแห่งถูกเปลี่ยนแปลงสภาพจากการดูดทราย ทำให้พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไม่สามารถระบายน้ำได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ประตูลดน้ำบริเวณคันกันน้ำเค็มของกรมชลประทานบางแห่งระบายน้ำไม่ทัน อิทธิพลการขึ้น-ลงของทะเลมีผลต่อ





การระบายน้ำบริเวณพื้นที่ตอนล่างของจังหวัด เนื่องจากพื้นดินมีระดับความสูงใกล้เคียงระดับน้ำทะเล ทำให้ระยะเวลาการเกิดน้ำท่วมยาวนานกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา

จากการที่คลองระบายน้ำชลประทานและแนวคันกันน้ำเค็มของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีมีคลองระบายน้ำอยู่ระหว่างคลองส่งน้ำ แต่ไม่เชื่อมติดกับแม่น้ำเพชรบุรี ใ้ระบายน้ำฝนที่ตกในพื้นที่ชลประทานในส่วนที่เกินความต้องการเพื่อการเกษตรกรรม คลองระบายน้ำส่วนใหญ่ปรับปรุงจากคลองธรรมชาติให้ระบายน้ำได้สะดวกและจะไหลออกทะเลตามคันกันน้ำเค็ม โดยมีประตูระบายน้ำควบคุมการระบายน้ำ รวม ๗๑ แห่ง และเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินส่วนพระองค์จากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน ๑๘,๑๐๐,๐๐๐ บาท (สิบแปดล้านหนึ่งแสนบาทถ้วน) ให้แก่นายกิตติพงษ์ สุรนันท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี สำหรับทรงจ่ายในการก่อสร้างประตูระบายน้ำราชประชานุเคราะห์ ๔ - ๑๒ จำนวน ๙ แห่ง และทางน้ำล้นราชประชานุเคราะห์ ๑๓ จำนวน ๑ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑๐ แห่ง เพิ่มเติมจากเดิมที่กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการก่อสร้างคันกันน้ำเค็มไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ และประตูระบายน้ำ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ เพื่อแก้ไขปัญหาการระบายน้ำและซ่อมแซมถนนบนคันกันน้ำเค็มที่เสียหายอันเนื่องมาจากการเกิดอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่การเกษตร บ้านเรือนราษฎร และสาธารณูปโภคเป็นอันมาก

ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ ณ วังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗ สรุปได้ดังนี้

“ขณะนี้ย่างเข้าฤดูฝนแล้วพื้นที่ที่เกิดอุทกภัยอยู่สมควรเฝ้าระวังติดตามการบริหาร และจัดการน้ำ รวมทั้งเตรียมรับสถานการณ์ไว้ให้พร้อม... การแก้ไขปัญหาอุทกภัยบริเวณจังหวัดเพชรบุรี ให้กรมชลประทานจัดทำแผนที่ทิศทางกไหลของน้ำพร้อมแผนการปรับคลองส่งน้ำให้เป็นคลองระบายน้ำด้วย ซึ่งควรจะดำเนินการภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๔๗”

ดังนั้น กรมชลประทานจึงได้เตรียมความพร้อมในการป้องกันการเกิดอุทกภัยในปี ๒๕๔๗ ดังนี้ คือ ใช้อาคารระบายน้ำบนคันกันน้ำเค็ม เพื่อระบายน้ำออกสู่ทะเลลงประตูระบายน้ำของชลประทาน จำนวน ๔๖ แห่ง และประตูระบายน้ำราชประชานุเคราะห์ จำนวน ๑๐ แห่ง ระบายน้ำในพื้นที่ก่อนถึงประตูระบายน้ำ ติดตั้งเครื่องผลักดันน้ำจัดเตรียมรถชุดชนิดบูมยาวสำรองไว้ในพื้นที่เพื่อชุดลอกและชุดเจาะ ติดตั้งเครื่องสูบน้ำในพื้นที่ท่วมขังภายหลังน้ำลด จัดตั้ง **“ศูนย์เฉพาะกิจเครื่องจักรกล”** ที่อำเภอบ้านแหลม ชุดลอกแม่น้ำเพชรบุรีในส่วนที่เป็นเกาะแก่งหรือตื้นเขินตั้งแต่ท้ายเขื่อนเพชรจรดปากอ่าว จัดตั้งศูนย์บรรเทาอุทกภัย พัฒนาระบบโทรมาตรเคลื่อนที่ขนาดเล็ก และจัดการประตูระบายน้ำคันกันน้ำเค็ม โดยการเตรียมความพร้อมก่อนถึงฤดูน้ำหลาก






พระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมชลประทาน และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกันศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาน้ำเสีย และกำจัดขยะจากชุมชนโดยวิธีธรรมชาติ และเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมด้วยวิธีการทางธรรมชาติรักษาธรรมชาติ พร้อมกับศึกษารูปแบบการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมการกำจัดของเสียที่ได้บำบัดมาใช้ประโยชน์อย่างครบวงจร และศึกษาผลกระทบและประโยชน์ที่ได้รับในรูปแบบต่าง ๆ จากการกำจัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย



จากนั้น ประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปยังโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงบริเวณบ่อแบบจำลอง ศึกษาประสิทธิภาพระบบบ่อน้ำเสีย คณะผู้ดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรแบบจำลองขั้นตอนการบำบัดน้ำเสีย แผนภูมิกระบวนการบำบัดน้ำเสีย แผนภูมิการก่อสร้างโครงการ การบำรุงรักษาโครงการ และทรงบรรยายเรื่องการบำบัดน้ำเสียและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยพระราชทานแก่นักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี นี้ พระบาทสมเด็จพระ

ในกรณีนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินงานศึกษา วิจัย แบ่งออกเป็น ๔ ระยะ และปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินงานในช่วงสุดท้าย คือ แผนงานส่งเสริมเผยแพร่การดำเนินงานโครงการ ซึ่งมีประชาชนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไปให้ความสนใจเข้ามาศึกษาโครงการ เพื่อนำวิธีการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสียตามแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นจำนวนมาก ซึ่งนอกจากโครงการจะเป็นแหล่งศึกษาข้อมูลทางวิชาการแล้ว ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และเป็นแหล่งดูนกอันเป็นการชี้วัดถึงความสมบูรณ์ของพื้นที่อีกด้วย

ในโอกาสนี้ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายโฉนดที่ดิน จำนวน ๓๕๔ ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินที่เกิดจากการถมบริเวณชายฝั่งทะเล เพื่อพระราชทานแก่มูลนิธิชัยพัฒนา สำหรับใช้ขยายผลในโครงการบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะต่อไป 



สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการสระเก็บน้ำพระราม ๙ จังหวัดปทุมธานี



เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗ เวลา ๑๖.๓๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการสระเก็บน้ำพระราม ๙ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอคลองหลวง และอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยมี นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

โครงการสระเก็บน้ำพระราม ๙ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๒ ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กรมชลประทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพิจารณา ดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เพื่อใช้สำหรับ



รองรับน้ำในช่วงฤดูน้ำเหนือป่า เป็นการบรรเทาปัญหาอุทกภัยในจังหวัดปทุมธานีและกรุงเทพฯ และช่วยแก้ไขปัญหามลพิษทางดินและน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง

โครงการสระเก็บน้ำพระราม ๙ ก่อสร้างแล้วเสร็จและเริ่มใช้ประโยชน์เมื่อปลายปี ๒๕๓๘ ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมใหญ่ สามารถเก็บกักได้ ๑๗ ล้านลูกบาศก์เมตร ทำให้บรรเทาปัญหาน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงโครงการฯ ได้เป็นอย่างมาก และสามารถระบายน้ำออกจากสระเก็บน้ำไปช่วยบำบัดน้ำเสียในคลองระบายน้ำสาย ๒ และคลองลาดพร้าว ตามแนวพระราชดำรินอกจากนี้ในช่วงฤดูแล้งโครงการฯ ได้จัดส่งน้ำให้แก่หน่วยงานที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ได้แก่ สถานสงเคราะห์หญิงธัญบุรี สถานกักขังกลาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันวิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทักษสถานบำบัดพิเศษปทุมธานี และราษฎรในพื้นที่ เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำอีกด้วย 🌊





สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณยิ่งต่อปวงชนชาวไทยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งราษฎรขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยการพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันระหว่าง คน-สัตว์-ป่าไม้ ซึ่งในแต่ละรอบปีที่ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐาน ณ ภูมิภาคต่าง ๆ ทรงเยี่ยมราษฎรและสังเกตความเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยจะมีพระราชดำริพระราชทานโครงการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาก็ทั้งยังได้พระราชทานแนวทางที่จะป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

พระมิ่งขวัญชาวไทย

คมจักร พิธีกรรมรงค์สังคราม*

* ที่ปรึกษากรมปลัดสัตว์ ข้าราชการบำนาญ วุฒิสภาคารมสมอง





ตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนได้มีโอกาสสนองพระราชดำรินในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินหลายต่อหลายครั้ง ได้พบเห็นพระมหากุณาธิคุณของพระองค์ที่มีต่อพสกนิกรอย่างมากมาย โดยเฉพาะ**โครงการฟาร์มตัวอย่าง** ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการที่ได้เสด็จพระราชดำเนินในภาคเหนือ ทรงสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เวลาเดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ ที่บริเวณดอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ป่าไม้ถูกทำลายไปมาก ประกอบกับราษฎรในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ ในช่วงเสด็จพระราชดำเนินและได้กราบบังคมทูลของงานทำ จึงทรงให้**ทั้งโอกาสและทางเลือก** โดยจัดตั้ง**ฟาร์มตัวอย่างขึ้นที่บ้านขุนแตะ หมู่ที่ ๕ ตำบลดอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่** เมื่อปี ๒๕๔๑ โดยให้กองทัพภาคที่ ๓ เป็นผู้ควบคุมดูแลฟาร์ม ขอเน้นคำว่า **“โอกาส”** คือให้ราษฎรที่ยากจนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงได้มีงานทำโดยจัดจ้างแรงงานให้เข้ามาทำงาน **“ทางเลือก”** ในฟาร์มตัวอย่าง จะมีกิจกรรม**ด้านการเกษตร** ครอบคลุมเกือบทุกด้าน เช่น ด้านปศุสัตว์มีการเลี้ยงไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง ไก่วง

ไก่ป่า เป็ดเทศ เป็ดไข่ เป็ดอีเหลียง ห่าน นกกระทา กระจ่างตา และสุกร (จีนหัว) เป็นต้น **ด้านการปลูกพืช** จะมีการปลูกพืชผักชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับภูมิอากาศ และเน้นใน**ด้านการผลิตที่ปลอดภัย** **ด้านการประมง** มีการเลี้ยงปลาชนิดต่าง ๆ และการเลี้ยงกบ โดยสรุปเป็นแหล่งเรียนรู้ของราษฎรที่เข้ามารับจ้างทำงาน **“Learning by doing”** และราษฎรที่เข้ามาทำงานจะหมุนเวียนเลือกที่จะทำงานและเรียนรู้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการตามความถนัด กิจกรรมที่ดำเนินการในฟาร์ม **ก่อให้เกิดการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ** ที่เข้าไปร่วมกันสนองพระราชดำริน (การบูรณาการจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มที่ใจ **พระองค์เป็นศูนย์รวมใจ**) เมื่อราษฎรมีงานทำและมีความรู้จากการปฏิบัติจริงก็จะนำความรู้ไปประกอบกิจกรรมของตนเองที่บ้าน ในที่ทำกิน จะได้ไม่ไปบุกรุกทำลายป่า ทางกรมป่าไม้ก็จะได้ฟื้นฟูสภาพป่า ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าโครงการพระราชดำรินส่วนนี้จะก่อให้เกิดผลในด้านการพัฒนา คน-สัตว์-ป่าไม้ ได้แบบเกื้อกูลกันและกัน





ยังมีฟาร์มตัวอย่างที่เกิดขึ้นอีกแห่งหนึ่งคือ **โครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านแม่ตุงติง** หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่สาย อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ราษฎรบริเวณนั้นอยู่ได้โดยไม่ทำลายป่าไม้และช่วยกันอนุรักษ์สภาพป่าไม้ในพื้นที่ให้คงความสมบูรณ์ จึงพระราชทานฟาร์มตัวอย่างให้รูปแบบคล้าย ๆ กับฟาร์มตัวอย่างที่บ้านขุนแตะ สรุปคือให้รางวัลแก่ราษฎรที่อยู่โดยไม่ทำลายป่าไม้ สำหรับที่ฟาร์มตัวอย่างบ้านแม่ตุงติง มีกิจกรรมเพิ่มเติมต่อยอดจากฟาร์มตัวอย่างบ้านขุนแตะคือมีกิจกรรม**ด้านศิลปาชีพ** มีการสอนในเรื่องการแกะสลักไม้ ทำมีด ทอผ้า ฯลฯ เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเพิ่มความสามารถของคน (ราษฎร) ให้ใช้เวลาว่างจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร ให้มีฝีมือด้านหัตถกรรม นอกจากนั้นยังได้ขยายพื้นที่ปลูกต้นโมกมัน ซึ่งเนื้อไม้มีสีขาว เหมาะสำหรับแกะทำสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนเองได้เรียนรู้จากการทำงานสนองพระราชดำริจากพระองค์ว่า **พระองค์ทรงมีสายพระเนตรที่ยาวไกลและป้องกันสิ่งที่ไม่ดีที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต**

เมื่อพูดถึงคำว่า **ต่อยอด** เฉพาะด้านปศุสัตว์ย้อนไปเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรที่วัดแม่ปาง ตำบลศิรี อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีพระราชเสาวนีย์กับนายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้อำนวยการกองบำรุงรักษาราชอุทยาน (ตำแหน่งในขณะนั้น) และนางสุภาวดี บรรณเลขทอง ผู้อำนวยการด้านวิจัยและปรับปรุงบำรุงพันธุ์สัตว์เล็ก กองบำรุงพันธุ์สัตว์

กรมปศุสัตว์ ให้พิจารณาปรับปรุงสายพันธุ์แกะให้มีความดีขึ้น ทั้งด้านคุณภาพของขนแกะและเนื้อแกะ และให้นำผลที่ได้ปรับปรุงแล้วส่งเสริมเกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงแกะ และกลุ่มทอผ้าขนแกะเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากขนแกะ เรื่องที่เกิดขึ้นนี้สืบเนื่องมาจากพระองค์ได้เห็นราษฎรที่บ้านห้วยห่อม อำเภอแม่ลาน้อย ได้นำขนแกะมาทอเป็นผ้า (ผ้าฝ้ายกับขนแกะ) ราษฎรที่บ้านแม่ลาน้อยเป็นชาวกะเหรี่ยง ได้รับความรู้จากพวกมิชชันนารีสอนให้เลี้ยงแกะพื้นเมืองและทอผ้าขนแกะขึ้นใช้เพราะอยู่ในที่สูงและมีอากาศหนาวเย็น แกะที่เลี้ยงอยู่เดิมเป็นแกะพื้นเมือง



(Hair Sheep) ขนคุณภาพไม่ดีค่อนข้างแข็ง กรมปศุสัตว์ จึงได้จัดหาแกะจากประเทศออสเตรเลียพันธุ์ดี เนื้อและขน (Wool Sheep) เข้ามาปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์ไปสู่เกษตรกร เพื่อจะได้ขนที่มีคุณภาพดีขึ้นและแกะมีขนาดใหญ่ขึ้น โดยเริ่มจากการวิจัย ทดสอบพันธุ์ และขยายพันธุ์ลูกผสมไปสู่เกษตรกรและได้เพิ่มสายเลือดขึ้นทีละน้อย เพื่อเพิ่มคุณภาพและความแข็งแรงของพันธุ์แกะที่ต้องปรับสภาพตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและการจัดการในระดับชาวบ้าน จากนั้นก็ได้รับราษฎรที่ทอผ้าขนแกะเข้ามาฝึกอบรมให้มีฝีมือเพิ่มเติมและให้กลับไปสอนต่อในหมู่บ้านแม่ลาน้อย พร้อมกับรับซื้อผ้าทอขนแกะมาจำหน่าย ณ ศูนย์ศิลปาชีพ ซึ่งกล่าวได้ว่าทรงเป็นผู้นำ OTOP (หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์) พร้อมทั้งได้มีพระราชดำริให้ทดลองทอผ้าขนแกะกับเส้นไหม ซึ่งก็ได้พัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ของขนแกะขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง





โครงการฟาร์มตัวอย่างในปัจจุบัน ได้ขยายโครงการไปในภาคต่าง ๆ ของประเทศ เช่น ภาคตะวันออก เชียงเหนือ มีโครงการฟาร์มตัวอย่างหนองหมากเผ่า จังหวัดสกลนคร และฟาร์มตัวอย่างบ้านโคกสยา ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ฟาร์มตัวอย่างบ้านทุ่งครอง อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ในภาคใต้ และฟาร์มตัวอย่างบ้านป่อหวี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในภาคกลาง เป็นต้น ในแต่ละฟาร์มตัวอย่างจะมีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ ช่วยเหลือให้ราษฎรในพื้นที่ได้มีงานทำและทำเป็น นำความรู้ความชำนาญไปประกอบอาชีพของตนเองต่อไปได้ กิจกรรมของฟาร์มตัวอย่างแต่ละแห่งจะแตกต่างกันบ้างตามสภาพของภูมิภาค เช่น ในภาคเหนือมีการเลี้ยงแกะ ในภาคใต้มีการเลี้ยงแพะ แต่ที่เหมือนกันคือ การเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งในช่วงเริ่มกิจกรรมได้เลี้ยงไก่ไข่แบบขังกรงตับ ให้เลี้ยงในคอกรวมแบบปล่อย ซึ่งในยุโรปปัจจุบันได้เน้นในเรื่อง animal welfare ก็เป็นสิ่งที่พระองค์ได้มีพระราชดำริให้ทำมาก่อน อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนได้เรียนรู้ คือ แนวพระราชดำริในการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์สัตว์พื้นบ้านที่มีอยู่เดิม เช่น ไก่ฟ้า ไก่ฟ้าหลวง (ไก่กระดูกดำ) และไก่แม่ฮ่องสอน ในภาคเหนือ สุกร พื้นเมืองในภาคเหนือ และภาคใต้ ไก่คอลอน ในจังหวัดพัทลุง ไก่เบตง ในจังหวัดนราธิวาส เป็นต้น รวมทั้งได้ทรงหาพันธุ์สัตว์ที่มีคุณลักษณะพิเศษ เช่น มีรสชาติอร่อยเข้ามาไว้ในประเทศ เช่น เมื่อได้เสด็จฯ ไปประเทศจีน ได้รับพันธุ์เป็ดอู๋เหลียง สุกรจินหัว และแพะนมพันธุ์หลาวชาน ได้ให้กรมปศุสัตว์เลี้ยงขยายพันธุ์

และขยายพันธุ์ไปสู่ฟาร์มต่าง ๆ ในปัจจุบัน ทั้งนี้รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น จินหัวแฮม เป็ดอู๋เหลียงรมควัน ฯลฯ รวมถึงการจำหน่ายผลผลิตปลอดสารพิษ และผลิตภัณฑ์จากฟาร์มตัวอย่างต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างและรายได้หมุนเวียน เพื่อใช้ในฟาร์มอีกทางหนึ่งด้วย

เมื่อพูดถึงการผลิตด้านเกษตร ทำให้นึกถึงโครงการต่อเนื่อง คือ **โครงการธนาคารอาหารชุมชน** สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถได้มีพระราชดำริให้จัดทำโครงการธนาคารอาหารชุมชนหรือ FOOD BANK ขึ้น เนื่องจากทรงมีความห่วงใยสภาพแวดล้อมของโลก และทรงทราบข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติว่า ในอนาคตโลกของเราจะประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาการขาดแคลนอาหาร ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการเพิ่มมากขึ้นของประชากร และประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ผลิตอาหารส่งออกไปเลี้ยงชาวโลก คณะทำงานของโครงการ FOOD BANK ได้จัดทำโครงการธนาคารอาหารตามพระราชดำริแห่งแรกขึ้นในปี ๒๕๔๓ ที่บ้านนาป่าแปก ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อจัดเป็นแหล่งผลิตและขยายพันธุ์อาหารแบบธรรมชาติ เช่น ข้าว พืชผัก ผลไม้ พืชสมุนไพร ปศุสัตว์และสัตว์ป่า สัตว์น้ำ โดยไม่เป็นอันตรายต่อระบบนิเวศ อนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเกื้อกูลกัน เป็นแหล่งรวบรวมและพัฒนาพันธุ์พืช รวมทั้งการเป็นแหล่งสาธิตและขยายผลสู่ชุมชน มีการรวมตัวทั้งด้านการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย การแบ่งปันผลประโยชน์ โดยยึดระบบสหกรณ์ และในอนาคตจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งได้ขยายผลไปหลายหมู่บ้าน ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น บ้านรวมไทย บ้านห้วยมะเขือส้ม บ้านใหม่ป่าหมาก บ้านท่าโป่งแดง และบ้านแม่ปาง อำเภอแม่ออนน้อย นอกจากนี้ยังมีพระราชดำริเพิ่มเติมเมื่อครั้งเสด็จฯ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ให้จัดทำ**ธนาคารน้ำ** และ**ธนาคารฟืน** ขึ้น ด้วยทรงเห็นว่าน้ำบริโภคซึ่งได้จากน้ำฝนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังบริสุทธิ์นำมาใช้บริโภคได้ รวมทั้งในอนาคตอาจจะขาดแคลนเชื้อเพลิง จึงควรตั้งธนาคารฟืน โดยใช้ผลพลอยได้จากป่าไม้ชุมชน สิ่งที่พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมทั้ง ๒ โครงการนี้





เห็นได้ชัดเจนว่า **ทรงมีพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกล**เตรียมแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

“**เศรษฐกิจพอเพียง**” เป็นปรัชญาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริให้นำมาขยายผลเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๔ ที่บ้านดงยอ ตำบลพังขว้าง จังหวัดสกลนคร โดยให้ราษฎรที่ยากจนจำนวน ๒๐ ครอบครัวเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่จำกัด ครอบครัพละ ๒ ไร่ พร้อมแปลงนา รวมพื้นที่ ๒๐ ไร่ และมีพระราชดำริให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนในด้านการพัฒนาอาชีพ โดยเน้นในด้านการเกษตรแบบผสมผสาน มีการปลูกข้าวปลูกพืชผัก ผลไม้ เลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ โดยใช้เทคโนโลยีให้ประสานกันในการผลิต และใช้ประโยชน์ที่เกื้อกูลกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แบบพอเพียงในพื้นที่จำกัด เพราะในอนาคตเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ทำกินมีอยู่ต่อครัวเรือนจะเหลือน้อยลง ซึ่งที่นี่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ของราษฎรทั่วไป มีทั้งครอบครัวที่ประสบความสำเร็จและไม่สำเร็จ ซึ่งผู้เยี่ยมชมจะได้รับประโยชน์จากบทเรียนที่เกิดขึ้นจริง

ย้อนกลับมาคำว่า คน-สัตว์-ป่าไม้ คนอยู่กับธรรมชาติ ในภาคเหนือมีชาวไทยภูเขาหลายชนเผ่าอาศัยดำรงชีพอยู่บนพื้นที่สูง บางแห่งอยู่ในแหล่งต้นน้ำลำธาร ได้พระราชทาน**โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่**จัดที่ทำกินให้มาอยู่รวมกันในพื้นที่ที่เหมาะสม **การอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างชนเผ่า** การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี

มีการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและศิลปะขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอยู่แล้วและได้พระราชทาน**โครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตรป่าไม้สิ่งแวดล้อม** เช่นที่บ้านแพกแซมอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ **โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ** เป็นกิจกรรมส่งเสริมสาธิตด้านการเกษตร มีอยู่มากมายหลายแห่งรวมทั้ง **โครงการหมู่บ้านยามชายแดน** ซึ่งอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก โดยสรุปกล่าวได้ว่าได้พระราชทานความช่วยเหลือราษฎรที่อยู่ห่างไกลให้ได้รับความเสมอภาคในด้านโอกาส อยู่ได้โดยนอกรอกไม่ทำลายป่าไม้แล้วยังอนุรักษ์และพัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณยิ่งสิ่งสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งที่จะต้องกล่าวถึงคือ

การมองคน ค้นหสิ่งที่ดีและความสามารถของแต่ละบุคคล ในฐานะที่มีโอกาสสนองพระราชดำริในโครงการที่เกี่ยวข้องกับด้านปศุสัตว์ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ **ทรงมีทักษะพิเศษยิ่งในการมองคน** ให้โอกาสคน ได้แสดงความสามารถและนำความสามารถของคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าคนนั้นจะอยู่ที่ไหน มีสถานะอย่างไร ห่างไกลแค่ไหน พระองค์จะค้นพบ

บทส่งท้าย คงเป็นการยากยิ่งที่จะกล่าวถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ได้ครบถ้วน เมื่อผู้เขียนได้รับการติดต่อจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เขียนบทความเพื่อนำลงในคอลัมน์ เทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ เรื่อง **“พระมิ่งขวัญชาวไทย”** ผมคิดก่อนจะเขียนว่าพระองค์ได้ทำอะไรบ้าง และไม่ได้ทำอะไรหรือยังไม่ทำอะไรบ้างเพื่อชาวไทย ผมคิดไม่ออกจริง ๆ ว่ายังไม่ได้ทำอะไรบ้างเพื่อชาวไทย เมื่อกลับไปคิดว่าได้ทำอะไรบ้างก็ยากที่จะเขียนได้ครบถ้วนให้สมบูรณ์ ผมมีเพื่อนจากสปป.ลาวที่ได้เดินทางมาดูงานโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ในประเทศไทย เมื่อถามเขาว่าได้เรียนรู้และเห็นอะไรบ้าง **“สุดจะพรรณนา”** คือคำตอบ ผู้เขียนขออนุญาตใช้คำนั้นในฐานะราษฎรไทย

ขอกราบพระบาทด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันประเสริฐยิ่ง ขอทรงเป็นพระมิ่งขวัญชาวไทยตลอดไป 🙏





กุหลาบควีนสิริกิติ์

Queen Sirikit Rose

Queen Sirikit Rose

ชื่อวงศ์ ROSACEAE

กุหลาบควีนสิริกิติ์ เป็นลูกผสมระหว่างกุหลาบพันธุ์ Konigin der Rosen และ Golden Giant ซึ่งลูกผสมใหม่เรียกเป็นสายพันธุ์ Peer Gynt มีความตระการตา สวยงามมาก ระดับโลก ได้รับการนำออกเผยแพร่ในปี ๒๕๑๑ และได้ รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดกุหลาบที่กรุง Belfast เมื่อปี ๒๕๑๓ นาย André Hendricx ชาวเบลเยียม ผู้อำนวยการเรือนกุหลาบ Grandes Roseraie Du Val De Loire ประเทศฝรั่งเศส จึงได้ขอพระราชทานพระราชนุญาตเชิญพระนามาภิไธย **ควีนสิริกิติ์** เป็นชื่อของ กุหลาบพันธุ์นี้ ในปัจจุบันนักวิชาการด้านกุหลาบนิยมใช้เป็นต้นพันธุ์สำหรับผลิตลูกผสมพันธุ์ใหม่ ๆ 🌹

A hybrid rose between Konigin der Rosen and Golden Giant, raised by Reimer Kordes and introduced by McGredy in 1968, won the Belfast gold medal in 1970. The common name of the rose is called “Peer Gynt”

The blooms are large, very full of deep yellow petals with a touch of coral-pink to the petal edges. Fragrance is delicate and has been much used for breeding. It is documented in “Grandes Roseraie Du Val De Loire” that the rose represented the charm and beauty of the Queen of Thailand, hence the name Rose ‘Queen Sirikit’ 🌹





คอลัมน์ **ในความทรงจำ**ฉบับนี้ได้เน้นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ดังนั้น เพื่อให้คอลัมน์นี้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกองบรรณาธิการจึงได้นำคำบรรยายของ ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี ที่ได้กรุณาบรรยายพิเศษให้กับผู้เข้าร่วมสัมมนาการติดตามผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สำนักงาน กปร. ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ - ๑๒ กันยายน ๒๕๔๖ ณ สวนสีดารีสอร์ท จังหวัดนครนายก ดังนี้

ถวายงาน ห้ามเดา

เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมชลประทาน เมื่อปี ๒๕๓๕ - ๒๕๓๘ ผมได้มีโอกาสถวายงานรับใช้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างใกล้ชิด ทุกครั้งที่พระองค์เสด็จฯ ไปทรงงานเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกหนแห่งของประเทศ โดยสิ่งแรกที่ประสบมาคือ **“ถวายงาน ห้ามเดา”**

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปยังพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จะรับรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้น ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงก็มักที่จะไปจากส่วนกลาง ลงไปรับเสด็จ และจะเป็นผู้ถวายรายงานในรายละเอียดเอง ครั้งหนึ่งพระองค์เสด็จฯ ไปยังโครงการก่อสร้างฝายชลประทานแห่งหนึ่ง ผู้อำนวยการกองจากกรุงเทพฯ ก็ไปรับเสด็จและถวายรายงานในรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการและตัวฝายที่ได้เตรียมท่อนเอาไว้ล่วงหน้า พระองค์รับสั่งถามว่า **“สันฝายอยู่ที่ระดับเท่าไร”** ผู้อำนวยการกองท่านนั้นเกิดจำไม่ได้ ครั้นจะหันไปถามลูกน้องที่อยู่ในพื้นที่และยืนอยู่ข้างหลังก็เกรง

ประสบการณ์การสนองพระราชดำริ

ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ





จะเสียหาย ตัดสินใจดำเนินคดีด้วยระดับที่คิดว่าน่าจะประมาณนั้น พระองค์ทรงหยุดนิดหนึ่ง ทอดพระเนตรไปยังผู้อำนวยการกองทํานั้น ทรงชี้ไปในแผนที่และรับสั่งเรียบ ๆ ว่า **“ถ้าระดับนั้นน้ำก็ท่วมตำบลนี้ทั้งตำบล !”** เป็นอันว่าหน้าแตกหมอบรับยับยั้งเขตไปอีกนาน

“ส่วนผมเองก็โดนครับ”

วันหนึ่งได้ร่วมโต๊ะเสวย มีรับสั่งถึงโครงการชลประทานต่าง ๆ ช่วงหนึ่งรับสั่งว่า **“อธิบดี ที่อุดรฯ มีโครงการอยู่โครงการหนึ่งในลุ่มน้ำลำปาว ที่เก็บน้ำได้ ๔๐ - ๕๐ ล้านลูกบาศก์เมตร จะมีประโยชน์มาก โครงการอะไรนะ”** ผมก็มีดื้อ เพราะผมไม่ใช่วิศวกรชลประทานจึงไม่คืบ จะไม่ตอบก็กลัวจะเสียหายก็หลุดปากไปโดยเอ่ยชื่อโครงการหนึ่งซึ่งคืบहुผม พระองค์หันพระพักตร์มาทางผมนิดหนึ่งแล้วรับสั่งเรียบ ๆ ว่า **“อธิบดี โครงการนั้น คนละลุ่มน้ำและไม่ได้อยู่อุดรฯ !”** ผมใจหายวาบ นึกในใจ อยากเชกหัวตนเอง ไม่ควรจะได้เลย ทรงพระเมตตาครับ ไม่ได้รับสั่งถึงโครงการนี้อีก พระองค์คงจะทรงนึก อธิบดีกรมชลประทานไม่น่าเชยอย่างนี้เลย และเมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่หัวหิน พระองค์เสด็จฯ ไปเปิดตึกของ ตชด. ที่อยู่ตรงข้ามกับวังไกลกังวล



และมีรับสั่งกับผมโดยชี้ไปที่แผนที่จังหวัดเพชรบุรีว่า **“ลุ่มน้ำเพชรบุรีน้ำมาก น้ำท่วมเป็นประจำ นี่ ห้วยแม่ประจันต์ไหลลงเขื่อนเพชร ควรริบสร้างเขื่อนเก็บน้ำ”** ผมไม่มีข้อมูลไม่รู้เรื่องเลยก็เลยเฉย มีรับสั่งต่อ **“นี่ก็อีก ลำห้วยไหลลงเขื่อนเพชรน้ำมากเหมือนกันก็ควรริบทำเขื่อนห้วยอะไรนะ”** ไม่ได้รับสั่งถามโดยตรง เพียงแต่ทรงปรารภเปรย ๆ คราวนี้ผมไม่พลาดนะ ผมก็เฉย ได้แต่ถวายเป็นอย่างเดียว พอเสด็จฯ ไปทางอื่น ผมก็รีบไปถาม พล.ต.พยงค์ สุขมา ว่าโครงการพระราชดำริอะไรอยู่ใกล้ ๆ แม่ประจันต์ พล.ต.พยงค์ ก็จำไม่ได้รีบกดโทรศัพท์ประเดี๋ยววิ่งมาบอกผม โครงการห้วยผาก เก็บน้ำได้ราว ๒๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ผมขยับเข้าไปใกล้ ๆ พระองค์เผื่อจะรับสั่งถามอีก กะจะเอาหน้าแก้ตัวสักหน่อย แต่พระองค์ก็ไม่รับสั่งถึงอีก เรื่องนี้สอนให้รู้ว่าเวลาถวายงานยอมโง่ดีกว่าหน้าแตก !

พระอัจฉริยภาพด้านแผนที่

ส่วนในอีกเรื่องหนึ่งซึ่งผมประทับใจ และแปลกใจคือวันหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปที่โครงการแม่กวัง จังหวัดเชียงใหม่ ไปเสวยพระกระยาหารค่ำที่นั่น ผมนั่งทางขวาของพระองค์ พอเสวยพระกระยาหารเสร็จ ทรงหยิบแผนที่ ๑ : ๕๐,๐๐๐ แผนที่ใหญ่ขึ้นมาวาง ทรงเปิดไฟฉายเล็ก ๆ แบบเหน็บกระเป๋าส่องแผนที่เพราะมีการหรีไฟเพื่อฟังดนตรี แผนที่ ๑ : ๕๐,๐๐๐ ภาคเหนือด้านตะวันตกตั้งแต่เชียงราย เชียงใหม่ ตาก กำแพงเพชร อุทัยธานี เรื่อยลงมาจนถึงกาญจนบุรี เพชรบุรี มีสภาพเป็นเทือกเขาสูงชัน เส้นบอกระดับในแผนที่จะดูติดกันดำ





เป็นพรืดไปหมด พระองค์ทรงใช้ปลายดินสอชี้ไปในแผนที่ **“อธิบดี นี่นะลำห้วยนี่นะ”** ผมมองแทบไม่เห็น **“ลำห้วยสายนี้ น้ำไหลลงมาทางนี้”** ผมไม่เห็นเส้นทางน้ำด้วยซ้ำ ตามไม่ทัน **“นี่นะที่อำเภอนี้ ตำบลนี้ ของจังหวัดเชียงใหม่ ถ้าเรากั้นตรงนี้ สูง ๑๕ เมตร จะได้ น้ำประมาณ ๑๕ ล้านลูกบาศก์เมตร จะช่วยพื้นที่นี้ ได้เกือบ ๗ พันไร่”** ผมดูไม่ทันว่าสูง ๑๕ เมตร แล้วจะได้ น้ำเท่าไร ตามไม่ทันจริง ๆ แล้วพระองค์ทรงชี้ลำห้วยตามหุบเขาต่าง ๆ ตั้งแต่เหนือสุดไล่ลงมาจนถึงภาคกลาง ห้วยนั้น ห้วยนี้มีสาขาแยกเป็นกิ่งสาย บริเวณไหนเหมาะสม และถ้าเราสร้างเขื่อนจะได้ น้ำเท่าไร เขื่อนสูงเท่านี้ น้ำจะไปท่วมพื้นที่ตรงไหนบ้าง จะส่งน้ำไปช่วยพื้นที่ใดบ้างเท่าใด ตั้งแต่เหนือจรดใต้ โดยพระองค์ไม่ต้องดูตัวเลขที่กำกับเส้น ผมแปลกใจมาก ผมตามพระองค์ไม่ทันเลยว่า ตรงไหนสูงกว่ากันอย่างไร น้ำในห้วยไหลไปทางไหน ผมสงสัยว่าทำไม**ทรงอ่านแผนที่ราวกับว่า พระองค์ทรงเห็นความสูงต่ำลาดชันของพื้นที่ได้ชัดเจนโดยไม่ต้องพึ่งตัวเลขกำกับเส้นความสูงเลย** ผมมาถามพวกนายช่างด้านแผนที่ กองสำรวจว่า เป็นไปได้ อย่างไม่รู้ พระองค์ทรงพิจารณาโดยไม่ต้องไล่ระดับทีละจุด นายช่างฝ่ายแผนที่บอกว่า เป็นไปได้สำหรับผู้เชี่ยวชาญเป็นพิเศษในการอ่านแผนที่ ๑ : ๕๐,๐๐๐ เพียงแต่ดูความถี่ของเส้นบอกระดับ อาจจะมองเห็นพื้นที่เป็นภาพ ๓ มิติ เห็นความสูงต่ำของภูเขาและหุบเหว พระองค์จึงทรงสามารถคำนวณในพระราชหฤทัยได้ในทันทีทันใดว่า หุบเขานี้มีพื้นที่รับน้ำฝนเพียงพอ ถ้ากั้นเขื่อนตรงจุดนี้ สูงประมาณกี่เมตร ตามสภาพความเหมาะสมของ

ภูมิประเทศ พื้นที่น้ำท่วมในอ่างก็ตารางกิโลเมตร ประมาณได้จากเส้นบอกระดับที่ความสูงเท่ากับสันเขื่อนแล้วคูณด้วยปริมาณฝนเฉลี่ยของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งพระองค์ทรงทราบที่อยู่แล้ว ก็จะได้ปริมาณน้ำฝนที่ไหลลงอ่างในแต่ละปี ด้วยพระปรีชาสามารถน่าอัศจรรย์ พระองค์ทรงสามารถวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำเบื้องต้นได้ในทันทีทันใด ว่าลำห้วยใดเหมาะที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำ จุน้ำเท่าใด สามารถส่งน้ำไปช่วยพื้นที่เพาะปลูกกี่ไร่ ให้แก่หมู่บ้านใด ตำบลใดที่อยู่ท้ายน้ำ ผมตามพระองค์ไม่ทัน ดูไม่ออกด้วยซ้ำว่าตรงไหนเป็นลำห้วย น้ำไหลไปทางไหน ลงใต้หรือออกตกก็ไม่ทราบ **สรุปแล้วคืนนั้นผมได้แต่ “พระพุทธเจ้าข้า”** ทั้งคืน ชื่นถวายความเห็นคงตกม้าตายอีกเป็นแน่แท้



พระปรีชาสามารถด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

ผมขอกลับมาเข้าเรื่องโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๓,๐๐๐ โครงการ ประมาณหนึ่งในสามเป็นโครงการเกี่ยวกับแหล่งน้ำ หลายท่านคงทราบว่า โครงการพระราชดำรินี้ ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติมหาศาล แล้วก็จากการที่ผมสังเกตเห็นว่าโครงการที่เสด็จฯ ไปที่ทุรกันดาร พบเห็นความยากจนแร้นแค้นของราษฎรด้วยพระองค์เอง พระองค์จะรู้ซึ่งถึงความยากลำบากของราษฎร โดยเฉพาะการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกยังชีพ เพราะฉะนั้นโครงการโดยเฉพาะแหล่งน้ำนี้ พระองค์จะให้สร้างแหล่งน้ำให้กับราษฎรด้วยทรงเห็นว่าราษฎรเหล่านั้นเป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสยากจน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขาจะต้องปลูกข้าวเพื่อบริโภคเป็นสิ่งแรก อาหารอย่างอื่นก็ไปหาเอาเองได้ ทอดแห ตกปลา เขาก็ดำรงชีวิตอยู่ได้ถ้ามีข้าวเหลือจึงค่อยขาย แต่ปัญหาที่พบคือ **หนึ่ง** ดินไม่ดี **สอง** ขาดน้ำ โดยเฉพาะขาดน้ำนี้ หลายครั้งหลายแห่งที่เสด็จฯ ไป



ราษฎรจะบอกว่าปีนี้แล้งมาก กล้าเสียหมดไม่ได้ข้าวกินเลย พระองค์จึงพระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทาน สร้างแหล่งน้ำให้ นักเศรษฐศาสตร์อาจบอกว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจไม่คุ้มที่จะลงทุนก็กลายเป็นว่าคนยากจนที่อยู่ในแหล่งที่ไม่เอื้ออำนวยในการทำกิน ดินไม่ดี ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ ก็จะกลับยิ่งจนหนักลงไปอีก ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนก็ยิ่งกว้างขึ้นกว้างขึ้น **พระองค์จึงให้โอกาสราษฎรที่ยากไร้ด้วยโอกาสได้มีโอกาส** แต่มีใช้ช่วยด้านนี้อย่างเดียว แต่ช่วยด้านวิชาการต่าง ๆ ไปด้วย พระองค์รับสั่งเสมอว่า**ที่ช่วยไม่ใช่ช่วยตลอดไป แต่เพื่อให้ราษฎรช่วยตนเองได้ต่อไป** ผมประทับใจเป็นอย่างยิ่งใน **พระปรีชาสามารถในเรื่องแหล่งน้ำ** ประมาณปี ๒๕๓๖ เสด็จฯ ไปที่วัดมงคลชัยพัฒนา เสร็จพิธีที่วัดแล้วพระองค์ เสด็จฯ ไปที่ลำห้วยหินขาว ตอนนั้นมีมืดแล้วต้อง ใช้ไฟส่อง พระองค์ทรงชี้ไปที่ร่องน้ำแห้งขอด **“อธิบดี นี่คือลำห้วยหินขาว เป็นที่อับฝน หน้าแล้งจะไม่มีน้ำเลย สระบุรีหลายอำเภอแห้งแล้ง เดือดร้อนมาก เราควรสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นมาบริเวณนี้อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว จะเก็บน้ำได้ประมาณ ๗ - ๘ แสนลูกบาศก์เมตร แต่ลักษณะดินแบบนี้จะกักเก็บน้ำไม่ได้ในช่วงแรก ๆ น้ำจะรั่วซึมมาก แต่ไม่เป็นไรถ้าสร้างอ่าง ปีแรก ๆ น้ำที่รั่วซึมก็จะขึ้นไปสร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ท้ายน้ำปีต่อไปดินโคลนก็จะไปอุดรอยรั่วเก็บน้ำได้มากขึ้น แล้ววันนี้ ฉันทฤษฎีใหม่ ถ้าเก็บน้ำได้ ๗ - ๘ แสนลูกบาศก์เมตร ตามทฤษฎีทั่ว ๆ ไป จะช่วยพื้นที่ได้ ๘๐๐ - ๙๐๐ ไร่ แต่ทฤษฎีใหม่ของฉันทจะช่วยพื้นที่ได้เป็นสองเท่า”** พระองค์ก็รับสั่งว่า แบ่งพื้นที่แต่ละแปลงเป็น ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ ๓๐% แรก ชุดสระน้ำ ๓๐%



ที่สอง ปลูกข้าวไว้บริโภค ๓๐% ที่สาม เป็นพืชไร่พืชสวน ไร่สวนผสม และอีก ๑๐% ก็เป็นที่อยู่อาศัย ที่แรก ๆ ผมก็ยังไม่เชื่อว่าจะเพิ่มน้ำได้อย่างไร **ก็เวลาขุดสระให้เขา หน้าฝนเขาก็เก็บน้ำไว้ในสระ พอเวลาหน้าแล้งก็เอาน้ำ ห้วยหินขาวส่งผ่านท่อเข้ามาเติม** แรก ๆ น้ำห้วยหินขาวที่รั่วซึมก็จะไปทำความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ท้ายน้ำ พอโครงการปลักเสร็จ ให้หาทางสูบน้ำมาเติมในอ่างห้วยหินขาว ต่อไปนี้แถวนี้ก็จะอุดมสมบูรณ์ไม่มีขาดน้ำ อันนี้เป็นจุดแรกของการเริ่มต้นของคำว่า **“ทฤษฎีใหม่”** ต่อมาเมื่อเราไปสร้างอ่างห้วยหินขาว ที่วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ทุกอย่างเป็นไปตามที่พระองค์รับสั่งทุกประการ พอสร้างอ่างห้วยหินขาวเสร็จ ชาวบ้านบอกว่า บ่อน้ำต้นของเขาไม่เคยมีน้ำใช้ในหน้าแล้ง เดียวนี้มีน้ำขึ้นมาแล้ว ลำห้วยหินขาวทำอ่าง หน้าแล้งไม่เคยมีน้ำเลย กลายเป็นมีน้ำเต็ม เป็นน้ำที่ซึมมาจากอ่างตามที่มีรับสั่งทุกประการ นามหัตถ์จริยยิ่ง เพียงพระองค์ทอดพระเนตรพื้นที่ พระองค์ก็ทรงสามารถบอกสภาพในอนาคตได้ราวกับตาเห็น



ฝายแก้ว ฝายเพื่อสร้างความชุ่มชื้นแก่พื้นป่า

อีกเรื่องหนึ่งคือ **ฝายแก้ว** ผมตามเสด็จพระองค์ไปทางภาคเหนือ บ่อยครั้งที่ต้องเสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปบนภูเขา **“อธิบดีเห็นลำห้วยนี้ไหม”** ผมเห็นแต่เป็นร่องเล็ก ๆ แห่ง ๆ ไม่ทราบว่าเป็นลำห้วย มีรับสั่งต่อ **“นี่แหละคือ ลำห้วย ในหน้าฝน เอว้สุดที่หาได้** ง่าย ๆ เป็นดิน หิน ไม้ สร้างฝายเล็ก ๆ กั้นน้ำไว้ ทำแบบลูก ๆ พอหมดฝน แรก ๆ มันก็จะเก็บน้ำไว้ได้ อาจจะมี ๑ อาทิตย์ ๒ อาทิตย์ ซึ่งพักหนึ่งดินโคลนจะ



อุดรยรรว้ ก็จะไม่เก็บน้ำได้ ๓ อาทิตย์ ๔ อาทิตย์ เป็นเดือนหลังฝน แล้วป่านี้อาจจะฟื้นขึ้นมาเอง” จากนั้นเราก็กเริ่มทำฝายเล็ก ๆ ชะลอน้ำเอาไว้ทั่วภูเขา เราเรียกว่า “ฝายแม้ว” ปรากฏว่าเดี๋ยวนี้ทุกอย่างเป็นไปตามที่พระองค์ได้มีรับสั่งไว้ทุกประการ ฝายแม้วทั้งหลายทำให้ฝืนป่าหน้าแล้งมีน้ำซึมซับทั่วไป ส่วนน้ำที่ซึมรั่วไปก็ไปทำให้พื้นดินชุ่มชื้น ป่าทางเหนือที่เคยแห้งแล้งกลับฟื้นตัวเขียวชอุ่ม เช่น ป่าขุนแม้ววง ลุ่มน้ำปิง ป่าแม่อาว ปรากฏว่าชาวบ้านที่ทำกินอยู่ในพื้นที่แต่เดิมก็ไม่ค่อยสนใจเรื่องป่าบ้างก็ขายที่ทำกินให้นายทุน บัดนี้กลับมาหวงแหนป่าเพราะฝายแม้ว ทำให้ป่าพื้นดินที่เคยแห้งแล้งกลับชุ่มชื้นพืชผลที่ปลูกดีขึ้น



โครงการชลประทานที่สำคัญตามพระราชดำริ

ช่วงที่ผมเป็นอธิบดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ออกมหาสมาคม เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา หลายท่านคงจำได้ ตอนหนึ่งมีพระราชดำรัสความว่า **ควรริบสร้างเขื่อน ๓ เขื่อน คือ เขื่อนป่าสักฯ เขื่อนปากพนังและเขื่อนท่าด่าน** และรับสั่งถึงคุณประโยชน์ที่จะได้รับ ช่วงนั้นกระแสการต่อต้านการสร้างเขื่อนค่อนข้างจะแรง แต่ด้วยพระบารมีของพระองค์ ทำให้โครงการทั้งสามเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะเขื่อนป่าสักฯ ซึ่งความจริงวางแผนไว้นานแล้ว แต่สร้างไม่ได้ ถ้าไม่ได้พระบารมีพระองค์คงไม่ได้สร้าง มีรับสั่งกับผม **“ให้สร้างเสร็จทันฉลองปีกาญจนาภิเษก ปี ๒๕๓๙”** ผมก็ต่อรองว่า “วางศิลาฤกษ์ก่อนพระพุทธเจ้าข้า” พระองค์มีรับสั่งว่า **“ไม่ใช่วางศิลาฤกษ์สร้างเขื่อนให้เสร็จเลย”** เมื่อมีรับสั่งให้เสร็จก็ต้องเสร็จตั้งแต่วันนั้นมา ทุกฝายที่เกี่ยวข้องก็ระดมสรรพกำลังระดมความคิด วางแผนตะลุมบอน ปัญหาที่สำคัญที่สุด

คือ เรื่องซื้อที่ดินเกือบแสนไร่ในพื้นที่น้ำท่วม ซึ่งถ้าจะเก็บน้ำในปี ๒๕๔๐ ก็ต้องซื้อที่ดินให้ได้หมดก่อนนั้น สิ่งแรกที่ต้องรีบทำคือ จัดซื้อที่ดินเฉพาะส่วนที่ต้องใช้ในการสร้างตัวเขื่อนกับบริเวณหางาน ผมต้องขอชมเชยผู้ว่าราชการจังหวัด มนุษย์ วัฒนโกเมร นายอำเภอเมืองลพบุรีและผู้ที่เกี่ยวข้อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ พอวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๗ ภายในปีเดียว เครื่องจักรกลของกรมชลประทานก็เริ่มเข้าไปขุดร่องแกนสร้างเขื่อนที่สามารถเริ่มงานได้ภายในหนึ่งปี เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดได้ทุ่มเรื่องจัดซื้อที่ดิน เราเห็นพ้องต้องกันว่า ตามระเบียบราชการจะถือเอาราคาซื้อขายที่ดินหลังสุดมาถือเป็นราคาท้องตลาด หลวงจะไม่จ่ายเกินนั้น ซึ่งก็ไม่ใช่ธรรมเนียมท่านผู้ว่าฯ กับผมเห็นตรงกันว่าราคาซื้อขาย ซึ่งมีอยู่ไม่กี่ราย เป็นราคาที่คนขายอยากขาย คนซื้ออยากซื้อ แต่เราไปบังคับให้ประชาชนหลายพันครอบครัวต้องออกจากพื้นที่ที่เขาอยู่ทำกินมาหลายชั่วคนแล้วจะให้ราคาซื้อขายกันในห้องตลาดก็ไม่เป็นธรรม ท่านผู้ว่าฯ มนุษย์ ซึ่งเป็นประธานจัดซื้อที่ดินบอกว่า บางรายท่านอาจจะให้ราคาสูงกว่าราคาซื้อขายตามความเป็นธรรม ท่านถือว่าท่านมือสะอาดไม่มีผลประโยชน์ ก็ไม่กลัวอะไรทั้งสิ้น ในที่สุดเราสามารถซื้อที่ดินที่จำเป็นต้องใช้ในการสร้างเขื่อนได้ในเวลาอันรวดเร็ว ฝ่ายกรมชลประทานก็รีบเร่งสำรวจออกแบบตัวเขื่อน สามารถเริ่มงานก่อสร้างได้ภายในเวลาปีเดียวกัน หลังจากที่พระองค์มีพระราชดำรัสเมื่อ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ถ้าจะถือเป็นประวัติการณ์ก็คงได้ ผมได้กำหนดนโยบายว่า ตัวเขื่อนป่าสักฯ และอาคารประกอบทั้งหมด กรมชลประทานจะทำเอง ซึ่งจะทำให้ระยะเวลาก่อสร้างเร็วกว่าการจ้างเหมาอย่างน้อย ๓ ปี เพราะการจ้างเหมาต้องมีขั้นตอนมากมาย จะต้องมีการประกวดราคาจ้าง สำรวจ ออกแบบ เมื่อเสร็จสมบูรณ์จึงจะประกวดราคาจ้าง เหมาก่อสร้าง ส่วนงานกรมทำเองมีหลายขั้นตอนที่ทำไปพร้อม ๆ กันได้ โดยไม่ต้องคอยกันและสามารถทำงาน ๓ กะ ๒๔ ชั่วโมงได้ ที่น่าชื่นใจคือ พอพระองค์มีรับสั่งวันที่ ๔ ธันวาคม ให้ริบสร้างเขื่อนป่าสักฯ กระแสต่อต้านไม่มีเลย บุคคลทุกวงการให้การสนับสนุน แม้แต่นักอนุรักษ์ก็มาช่วยกัน อาจารย์สุรพล สุดารา ก็มาช่วยสนับสนุนโครงการนี้ มีอยู่วันหนึ่งพระองค์เสด็จฯ ที่วัดญาณสังวรารามฯ ที่จังหวัดชลบุรี



เสด็จฯ ลงมาจากโบสถ์ ก็หยุดที่ผมและท่านอดีตเลขาธิการฯ ดร.สุเมธ มีรับสั่งสั้น ๆ **“อธิบดี โครงการป่าสักนี้ อย่าให้มีการทุจริต คอร์รัปชันเด็ดขาด ถ้ามีการทุจริต คอร์รัปชัน จันจมนินเลยนะ”** แสดงว่าพระองค์ทรงทราบดีว่า ทรงแบกภาระไว้อย่างหนักยิ่งในการรับสั่ง เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ให้การสร้างเขื่อนป่าสักฯ และยังรับสั่งต่อไปว่า **“ถ้ามีการทุจริตคอร์รัปชัน น่าจะมีกฎหมายพิเศษที่ลงโทษข้าราชการที่ทุจริตคอร์รัปชัน ให้รุนแรงที่สุด”** เรื่องนี้ผมก็ได้นำมาเล่าให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกรมและข้าราชการทุกท่านที่เกี่ยวข้องทราบมาโดยตลอด และเป็นที่น่ายินดีเนะครับ โครงการป่าสักฯ ก็เสร็จเรียบร้อย

โครงการลุ่มน้ำปากพนัง

อีกโครงการหนึ่ง คือโครงการปากพนัง พระองค์มีรับสั่งว่า **“พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังกว่า ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ แต่ก่อนอุดมสมบูรณ์เป็นอู่ข้าวอู่น้ำของภาคใต้และยังส่งออกปาล์มเสียดู้อีกด้วย”** พื้นที่นี้ เดิมทำนาเป็นส่วนใหญ่ แต่เดี๋ยวนี้สิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปมากมาย ถ้าทำนาทิ้งร้างไปในแม่น้ำปากพนังจะประหลาดใจมาก จะเห็นปล่องโรงสีร้างเต็มไปหมด จากปากแม่น้ำปากพนังไปจนถึงอำเภอชะอวด กว่า ๑๐๐ กิโลเมตร ปล่องโรงสีร้างเหล่านี้ แน่นนอนแต่ก่อนเป็นที่ตั้งของโรงสีข้าว ปัจจุบันห้อมล้อมด้วยนาทุ่งกุลาดำสุดลูกหูลูกตา ซึ่งมันไม่เข้ากันเลยโรงสีข้าวมันต้องมีนาข้าวเขียวชอุ่มล้อมรอบกลับกลายเป็นพื้นที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำทั้งหมด ก็ดูแปลกดี น้ำเค็มล้อมรอบโรงสีข้าวนี้แสดงว่า ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมาก พระองค์มีรับสั่งว่า **“เราควรจะนำธรรมชาติสิ่งแวดล้อมคืนพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง”** ลุ่มน้ำปากพนังในปัจจุบันราษฎรยากจน ชาวนาดั้งเดิมต้องพึ่งนา พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้แบ่งพื้นที่น้ำจืดน้ำเค็มให้ชัดเจน พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับเลี้ยงกุ้งคือพื้นที่ที่อยู่ใกล้ทะเล ห่าง ๒ - ๓ กิโลเมตร จากทะเลควรสนับสนุนให้เลี้ยงกุ้งและรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ปากแม่น้ำปากพนังเราก็ทำประตูปิด-เปิด และต้องสร้างคลองระบายน้ำ เพราะลุ่มน้ำปากพนังเรามีปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งรุนแรง น้ำเค็มรุกเข้าเข้าไป ๑๐๐ กิโลเมตร โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังฯ ได้รับการสนับสนุนจากทุกหน่วยงาน ทางทหารก็เข้ามาช่วยเต็มที่ โครงการนี้จะแล้วเสร็จสมบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๔๗



โครงการคลองท่าด่าน

อีกโครงการที่ได้มีพระราชดำรัสในวันที่ ๔ ธันวาคม ว่า **“จังหวัดนครนายก เป็นจังหวัดที่มีปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้ง ดินเปรี้ยว จำเป็นมากที่จะต้องมีเขื่อนกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ในคลองท่าด่าน”** ผมเคยเดินจากอำเภอปากพลี เริ่มเดิน ๑๑ โมงเช้า ไปถึงน้ำตกเหวนรก ในอุทยานเขาใหญ่ ๖ โมงเย็น เราตั้งแคมป์ตรงใกล้หน้าผา ชั้นบนสุดของน้ำตกเหวนรก รุ่งขึ้นนายช่างใหญ่กรมชลประทาน คุณชลล รัตนเสน เดินสำรวจเหนือน้ำตกเหวนรกขึ้นไปประมาณ ๑ - ๒ กม. แล้วบอกว่า จุดที่เหมาะสมสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่อยู่เหนือเหวนรกขึ้นไป ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดคงจะคุ้นเคยเนะครับเหวนรกในเขาใหญ่เป็นน้ำตกที่สวยงามมาก จุดห่างขึ้นไป ๑ - ๒ กม. เป็นหุบเขาแคบและถ้าสร้างเขื่อนตรงนี้จะกักเก็บน้ำได้มากมายมหาศาลและลงทุนน้อยมาก นายช่างชลประทานก็กราบบังคมทูลขึ้นไป พระองค์นอกจากจะมีสายพระเนตรยาวไกลในปัญหาแหล่งน้ำแล้ว ยังทรงเห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม พระองค์จึงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่า **“ถ้าไปสร้างอ่างเก็บน้ำเหนือน้ำตกเหวนรกกลางเขาใหญ่แล้วละก็ จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากมาย ไม่คุ้มกัน เพราะฉะนั้น เราอย่าไปสร้างกลางเขาใหญ่เลย เอาที่ตรงท่าด่านนี้ดีกว่า ถึงจะเก็บน้ำได้น้อยกว่า ลงทุนสูงกว่า แต่เพียงไม่กี่ปีก็ได้ผลคุ้มค่าลงทุน”** นี่เป็นที่มาของเขื่อนท่าด่าน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุคติได้

พระบารมีปกป้องพองชาวไทย

สุดท้ายนี้ ผมขอเล่าต่ออีกเล็กน้อย คือในหน้าแล้งปี ๒๕๓๕ เราใช้น้ำในเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์จนหมดเหลือน้ำติดกันเขื่อนทั้งสองแห่งเพียงเล็กน้อยหน้าฝนปี ๒๕๓๖ เกิดแล้งฝนน้อยซ้ำอีก ต้นเดือนมกราคมปี ๒๕๓๗ เงามี





น้ำต้นทุนใน ๒ เขื่อน รวมกันเพียง ๒ พันล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเรารู้ว่าในช่วงหน้าแล้ง พื้นที่ ๑๔ จังหวัดภาคกลางที่ต้องอาศัยน้ำทุกหยดจากเขื่อนภูมิพลกับเขื่อนสิริกิติ์จะต้องการใช้น้ำโดยเฉพาะเพื่อการเพาะปลูกข้าวนาปรัง ๓ - ๔ ล้านไร่ เป็นจำนวนถึง ๕ - ๖ พันล้านลูกบาศก์เมตร หลายท่านคงจำได้ เราได้มีการรณรงค์ขอให้งดปลูกข้าวนาปรังและมีมาตรการประหยัดน้ำกันอย่างสุด ๆ เรารอดพ้นวิกฤติมาได้เพราะพระองค์ เกิดมีฝนนอกฤดูตกลงมาในปี ๒๕๓๗ ต่อไปจนถึงฤดูฝน ทำให้ระดับน้ำใน ๒ เขื่อนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลอดหน้าแล้งปี ๒๕๓๘ เรามีน้ำใช้เหลือเฟือ แต่พออย่างเข้าฤดูฝน ประเทศไทยโดนได้ฝุ่นหลายลูก น้ำล้นเขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนภูมิพลก็เกือบเต็ม พอน้ำล้นเขื่อนสิริกิติ์ซึ่งเป็นเขื่อนใหญ่ การควบคุมน้ำทำไม่ได้อีกแล้ว ฝนตกเท่าไรก็ไหลลงมาหมด ท่วมตั้งแต่ภาคเหนือลงมาแพร่ สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ท่วมมาทั่วจนถึงภาคกลางและท่วมกรุงเทพฯ ยาวนานมากในเดือนกันยายน ๒๕๓๘ กรุงเทพฯ อยู่ใต้น้ำแล้ว อธิบดีสมิทธ ธรรมสโรช กรมอุตุนิยมวิทยา ออกโทรทัศน์เตือนชาวกรุงเทพฯ ให้หาเรือเตรียมไว้ใช้ เพราะมีซูเปอร์ไต้ฝุ่นลูกมหึมาใหญ่ที่สุดเป็นประวัติการณ์ ชื่อแอนเจล่า ก่อตัวขึ้นในมหาสมุทรแปซิฟิกและก็นักอุตุนิยมวิทยา ตั้งแต่สาววัย ญี่ปุ่น เกาหลี จีน ฟิลิปปินส์ ก็บอกว่ารองความกดอากาศต่ำพัดผ่านประเทศไทยและหย่อมความกดอากาศสูงจากประเทศจีนกดไว้ ไต้ฝุ่นลูกนี้จะต้องเข้าประเทศไทย ๑๐๐% คนเริ่มแตกตื่นมาก กรมอุตุนิยมวิทยา ออกแถลงการณ์แจ้งการเคลื่อนตัวของพายุแอนเจล่าเป็นระยะจนในที่สุด อธิบดีสมิทธ ออกทีวีบอกให้คนกรุงเทพฯ เตรียมตัวว่า พายุแอนเจล่าซูเปอร์ไต้ฝุ่นจะถล่มกรุงเทพฯ ภายใน ๒ วัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ออกมารับสั่งว่า “ไต้ฝุ่นลูกนี้ แอนเจล่าไม่เข้าเมืองไทยอย่าตกใจมาก” ปรากฏว่า วันสุดท้ายพายุไต้ฝุ่นแอนเจล่า

ก่อนเข้าเวียดนาม มีการหักมุม ๙๐ องศา ขึ้นไปประเทศจีน ถล่มจีนทำให้มีคนตายถึง ๗๐๐ - ๘๐๐ คน อธิบดีสมิทธได้เข้าเฝ้าฯ กราบบังคมทูลว่า **นักอุตุนิยมวิทยาทั่วโลกบอกว่าจะเผาตำราทิ้ง** จึงถามว่าพระองค์ทำไมถึงได้ทรงทราบว่าพายุไต้ฝุ่นแอนเจล่าจะไม่เข้าประเทศไทย พระองค์รับสั่งว่า **“ฉันให้นางมณีเมขลาไปเจรจาต่อรองให้เขาเลี้ยวขึ้นเหนือ”** จนบัดนี้ อธิบดีสมิทธเจอกันที่ไรเป็นต้องบอกว่า ได้เผาตำราอุตุนิยมวิทยาทิ้งหมดแล้ว **นี่ก็เป็นพระปรีชาสามารถที่น่านับหัตถ์จรรยอย่างยิ่งครับ**

ก่อนที่จะจบ จะขอเล่าเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย เวลาเสด็จฯ ไปไหน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะไม่ถือพระองค์เลย ทรงสัมผัสราษฎรอย่างใกล้ชิด และที่จังหวัดนราธิวาส มีอยู่ครั้งหนึ่งเสด็จฯ ไปเยี่ยมราษฎร ดูเหมือนจะเป็นคลองเรียน ผู้ใหญ่บ้านกราบบังคมทูลว่า **เดือดร้อนเพราะน้ำท่วมขังทุกปี** พระองค์จึงพระราชทานพระราชดำริ ให้ชุดคลองระบาย พอปีรุ่งขึ้นได้เสด็จฯ จุดนั้น ท่านองคมนตรีพลากร อาจคุ้นเคยแถวนี้ ผู้ใหญ่บ้านคนนั้นก็มาถวายรายงาน แต่ผู้ใหญ่บ้านพูดกรุงเทพฯ ไม่ได้ พูดบักขี้ได้ ผมยืนอยู่ใกล้ ๆ เข้าใจว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ คงให้แก่อ้อมเอาไฉยอะ แกเลยตั้งใจมากถวายรายงานเป็นภาษาบักขี้ได้ **“คือเต๋จะถู๊พระบาทอ้อมม หลอบ หลอบ”** ไม่ทราบท่านเข้าใจหรือเปล่า คือ “ลบบ ลบบ ไม่เอา ไม่เอา เอาใหม่ ขอเดชะฝ่าละอองพระบาทถู๊ ลบบ ลบบ” พูดอยู่ ๓ - ๔ ครั้ง พระองค์ก็ทรงแยมพระสรวล ไม่ว่าจะอะไร ขำราชบริพารที่เฝ้าฯ อยู่แอบยิ้มกันทั่วหน้า ช่วงหนึ่งพระองค์มีรับสั่งถาม **“เป็นไงบ้างผู้ใหญ่ตอนนี้ น้ำระบายเสร็จได้แล้ว ดีขึ้น ทำนาได้สบายดีไหม”** ผู้ใหญ่ก็ตอบเป็นสำเนียงบักขี้ได้ **“สบายดีครับ แต่เบ๊ยเลี้ยงไม่ได้มาหกเดือนแล้ว”** พระองค์ทรงพระสรวลแล้วหันพระพักตร์ไปทางผู้ว่าฯ กับนายอำเภอ ซึ่งยืนอยู่ใกล้ไม่ได้รับสั่งว่าอย่างไรแต่คงเดาได้ว่าท่านผู้ว่าฯ กับนายอำเภอ ได้แต่ทำหน้าปูเลียน

อีกเรื่องหนึ่ง ที่ต้นหยงมัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จฯ ไปยังพื้นที่ที่เคยพระราชทานวัวพันธุ์ให้ชาวบ้าน ๓ ตัว และทรงถามว่า **“เมื่อปีที่แล้ว ฉันให้วัวมา ๓ ตัว นี้นะ ทำไมปีนี้เหลือ ๒ ตัว”** ชาวบ้านคนนั้นตอบว่า **“ตัวหนึ่งท้องร่วงสวรรคตไปแล้ว พุทธเจ้าคะ”** สมเด็จพระเทพฯ ประทับอยู่ข้างหลัง หันมารับสั่งกับคนที่ยืนอยู่ใกล้ ๆ ว่า **“ไอตัวนั้นนะ ญาติฉัน !”**

ผมขอจบเพียงแค่นี้ครับ ขอขอบคุณทุกท่าน





บทบาท

กรมชลประทาน

ในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย
ตามแนวพระราชดำริ

เทอดศักดิ์ บุญยขจร*

ตลอดระยะเวลา ๑๐๒ ปีที่ผ่านมา กรมชลประทานได้ดำเนินงานด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำทั่วทุกภาคของประเทศ ด้วยถือว่าภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบนั้นเป็นหนทางสำคัญที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

นอกจากกรมชลประทานจะมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำแล้ว บทบาทที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันคือการวางแผนทางป้องกันและบรรเทาปัญหาอันเนื่องมาจากน้ำ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำเหนือ น้ำหนุน หรือน้ำท่วมขัง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสร้างความเสียหายให้กับประเทศจำนวนมาก

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่ากรมชลประทานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีโอกาสได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำมาโดยตลอด โดยเฉพาะการเป็นหน่วยงานหนึ่งในหลายหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยตามแนวพระราชดำริ ซึ่งล้วนสร้างความภาคภูมิใจให้กับเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกคนถือเป็นเกียรติประวัติกับตนเองและครอบครัว

* วิศวกรใหญ่ที่ปรึกษาวิชาชีพเฉพาะด้านวิศวกรรมโยธา (ด้านวางแผนและโครงการ) กรมชลประทาน





หากยังจำกันได้ เมื่อคราวเกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมอย่างรุนแรงในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบนและตอนล่าง ทำให้ปริมาณน้ำจำนวนมากไหลหลากลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา จนเกิดน้ำท่วมขังพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความห่วงใยประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้น จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกันพิจารณาดำเนินการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเป็นระยะ ๆ มาตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ ซึ่งโครงการนี้มีชื่อโครงการว่า **โครงการระบบระบายน้ำและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล**

“...แม่น้ำเจ้าพระยามีเขื่อนชัยนาทนี้ไม่ใช่เขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นเขื่อนทดน้ำ ...จากเขื่อนชัยนาทน้ำก็แยกออกมา.. แยกด้านตะวันตกเป็นการบรรเทาน้ำท่วม แต่น้ำที่ลงมาจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ทำให้ท่วม ฉะนั้นต้องมีวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนไม่ให้น้ำท่วมนานเกินไป... มีการพยายามกระจายน้ำออกไป ๒ ข้างแล้วแต่ไม่พอ น้ำที่ลงมานี้จะปะทะกับน้ำทะเลที่หนุนขึ้นไป...และพอติเวลาเดือนสิบสองนักษัตรเต็มตลิ่ง... ทำให้ที่กรุงเทพฯ จนกระทั่งถึงอยุธยา น้ำไหลลงมาไม่ได้... ฉะนั้นต้องหาวิธีแก้ไข ที่ทำได้คือ พยายามให้น้ำที่อยู่ที่นี่ (ฝั่งตะวันออกใช้คลองอนุศาสน์นันทน์ลงเขื่อนพระราม ๖) ออกมาทางนี้ (คลองพระองค์ไชยานุชิต) แล้วถ้าจะทำได้ให้น้ำอยู่ที่แถวนี้ (คลองมะขามเฒ่า-อุ้มทอง) ลงมาแถวนี้ (แม่น้ำท่าจีน) ทั้งนี้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เนื่องจากน้ำที่เอ่อขึ้นไป ฉะนั้นต้องหาวิธีให้น้ำลงมาจากทางเหนือออกไปสู่





ประตูระบายน้ำราชประชานุเคราะห์ จังหวัดชุมพร

**ทะเลได้ จึงเกิดโครงการแก้มลิง ...แก้มลิงมันอยู่ที่
นี่ อยู่ตรงระหว่างแม่น้ำท่าจีน แม่น้ำบางปะกง...**

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

บทบาทหลักของกรมชลประทานในโครงการระบบ
ระบายน้ำและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่กรุงเทพฯ และ
ปริมณฑล คือการจัดทำแผนการดำเนินการปรับปรุงระบบ
ระบายน้ำ ซึ่งประกอบด้วยงบดำเนินงาน ๔ แผนด้วยกัน
ได้แก่ **การดำเนินการในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ
เจ้าพระยา** ตั้งแต่จังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา
ปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร โดยน้ำที่ซึ่งอยู่ตามพื้นที่
ดังกล่าวจะไหลลงคลองสายต่าง ๆ และไปลงที่คลอง
ชายทะเล เพื่อระบายลงสู่ทะเลที่จังหวัดสมุทรปราการ
ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้ได้มีการวางแผนการก่อสร้าง
คันกันน้ำตามจุดหลักต่าง ๆ อาทิ **คันกันน้ำพระราชดำริ**
ยาวประมาณ ๖๒ กิโลเมตร จุดเริ่มต้นที่ซอยแอนเน็ก
(ซอย กม.๒๕) เชื่อมต่อกับถนนหทัยราษฎร์ - ถนนนิมิตรใหม่ -
สุขุมวิท แยกเข้าถนนร่มเกล้า-ถนนกิ่งแก้วและถนน
บนคันคลองตรงไปจนถึงถนนสุขุมวิท ซึ่งเป็นคันกันน้ำ
ชายทะเล ประโยชน์ของคันกันน้ำนี้คือ เป็นกำแพงป้องกัน
น้ำท่วมกรุงเทพฯ ขึ้นในกับชั้นนอก

นอกจากนี้ยังมี **คันกันน้ำด้านแม่น้ำบางปะกง**
ความยาวประมาณ ๙๒ กิโลเมตร ช่วยป้องกันน้ำท่วม
จากแม่น้ำนครนายกและบางปะกง ไม่ให้ไหลเข้ามาใน
พื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา **คันกันน้ำแม่น้ำ
เจ้าพระยาตะวันออก** ความยาวประมาณ ๖๕ กิโลเมตร
ใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๓๐๙ เป็นคันกันน้ำ **คันกันน้ำ**



ด้านฝั่งตะวันตกของคลองพระองค์ไชยานุชิต ความยาว
ประมาณ ๕๙ กิโลเมตร เป็นการป้องกันไม่ให้ความยาว
หลากคลองพระองค์ไชยานุชิตและแม่น้ำบางปะกงไหล
เข้าท่วมพื้นที่ด้านในกรุงเทพฯ

**การก่อสร้างประตูระบายน้ำและสถานีสูบน้ำ
ตามแนวคันกันน้ำ** จะช่วยในเรื่องของการป้องกันน้ำจาก
พื้นที่ด้านนอกคันไม่ให้เข้ามาท่วมพื้นที่กรุงเทพฯ และ

เร่งระบายน้ำออกเมื่อมีปริมาณน้ำมาก อาคารบางแห่งสามารถใช้ประโยชน์นอกเหนือจากป้องกันน้ำท่วม คือ การรับน้ำและเก็บกักน้ำในช่วงฤดูแล้งได้ด้วย **ด้านคลองระบายน้ำ** มีการขุดลอกคลองชลประทานซึ่งเป็นส่วนที่กรมชลประทานรับผิดชอบ จำนวน ๒๘๕ สาย ความยาวประมาณ ๒,๒๒๙ กิโลเมตร เพื่อให้การระบายน้ำทำได้เร็วยิ่งขึ้น

ส่วนแผนการดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพในแม่น้ำเจ้าพระยา กรมชลประทานได้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ขึ้น เพื่อป้องกันน้ำเหนือที่จะลงมาสมทบซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหาย หากลงมาใน



ช่วงที่น้ำทะเลหนุนและเกิดน้ำนองในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ เพื่อลดระยะทางการไหลของน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาช่วงพื้นที่บางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร เหลือ ๖๐๐ เมตร ทำให้การระบายน้ำในช่วงนี้มีความเร็วมากขึ้น ส่งผลให้การท่วมขังของน้ำลดลงและระบายลงสู่ทะเลได้เร็วกว่าเดิม

สำหรับแผนการดำเนินงานทางด้านพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยานั้น เนื่องจากสภาพเดิมของพื้นที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ดังนั้นการป้องกันน้ำท่วมจึงไม่ได้มีการมุ่งเน้นมากนัก กรมชลประทานได้มีการวางแผนให้มีการก่อสร้างเป็นโครงการแก้มลิง ซึ่งเป็นการสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้การก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยานี้จะมีลักษณะโครงการที่เรียกว่า **โครงการแก้มลิงเพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในบริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างถาวร**

“...ด้านตะวันตกมีคลองสรรพสามิต ไม่มีประตูน้ำ น้ำทะเลเข้ามาหนุนจึงไม่สามารถระบายน้ำจากที่นี่ (คลองพระยาราชนนตรี) หรือที่อยู่ในบริเวณนี้ (คลองทวีวัฒนา) ระหว่างนี้มีมีถนน (เพชรเกษม) และมีหมู่บ้าน มีโรงงานตลอดทาง มีถนนไปนครปฐม น้ำที่ไหลลงมาไม่สามารถไหลลงคลองทวีวัฒนาได้ น้ำทะเลหนุนถนนและหมู่บ้านไม่ได้... จะกล่าวถึงโครงการแก้มลิง จะทำทำนบกั้น ๒ ข้างคลองสรรพสามิตและจะให้น้ำที่ลงมาจาก คลองขุนราชพินิจใจ ไหลผ่านประตูน้ำให้น้ำลงไปได้อย่างเดียว ไม่ให้ไหลขึ้นจะต้องทำให้มีบริเวณที่จะเก็บกักน้ำได้มาก ๆ เวลา น้ำในทะเลสูงเราก็ปิดและสูบออก เวลา น้ำลงก็เปิดให้น้ำออกได้ อันนี้เป็นหลักการ แต่ว่า โดยที่มีประชาชนอยู่ เราก็จะต้องไม่ให้ประชาชนเหล่านี้เดือดร้อน... อยากให้เข้าใจว่าทำไมเรียกว่าแก้มลิงก็เพราะน้ำที่เข้ามา มันออกไปไม่ได้ ก็ต้องเคี้ยว ๆ แล้วเก็บไว้ในนี้ (คลองสรรพสามิต)...”

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ ณ ศาลาศิลป์ สววจิตรลดดา

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำรัสอธิบายเพิ่มเติมความว่า

“... ลิงโดยทั่วไป ถ้าเราส่งกล้วยให้ลิงก็จะรีบปอกเคี้ยว ๆ แล้วเอาไปไว้ที่แก้มลิง ลิงจะเอากล้วยไปไว้ที่กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งหัว โดยเอาไปเก็บไว้ในแก้มก่อน แล้วจึงนำออกมาเคี้ยวบริโภคและกลืนกินเข้าไปภายหลัง...” พฤติกรรมเช่นนี้จึงเป็นตัวอย่างที่นำมาใช้ในการระบายน้ำออกจากพื้นที่





การระบายน้ำฝั่งตะวันออก

สำหรับโครงการแก้มลิง กรมชลประทานได้มีการพิจารณาเป็น ๓ โครงการย่อย ได้แก่ **โครงการแก้มลิงแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง** ซึ่งจะใช้แม่น้ำท่าจีนเป็นบ่อพักน้ำ **โครงการแก้มลิงคลองมหาชัย-คลองสนามชัย** ใช้คลองมหาชัย-คลองสนามชัยเป็นบ่อพัก และ**โครงการแก้มลิงคลองสุนัขหอน** จะเห็นได้ว่าโครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลนั้น เริ่มเห็นภาพชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะปัญหาน้ำท่วมที่มักจะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนปัจจุบัน บรรเทาเบาบางลง จากน้ำที่เคยกท่วมกรุงเทพฯ ในระดับที่สูงถึงระดับบ่อกักตักระดับลงมาอยู่ที่ข้อเท้า นั่นแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการทำงานของกลไกต่าง ๆ ที่ได้วางไว้อย่างมีระบบ

ผ่านเลยจากกรุงเทพมหานครลงไปได้เราจะพบว่า**มีโครงการสำคัญ ๆ ในการช่วยป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม ได้แก่ **โครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพรตามพระราชดำริ**** ประเด็นหลักที่ทำให้**มีโครงการดังกล่าว** เนื่องจากปี ๒๕๓๒ เกิดวาตภัยจากพายุไต้ฝุ่นเกย์ และพายุโซนร้อนซีต้า ในปี ๒๕๔๐ พัดเข้าตัวจังหวัด ทำให้เกิดน้ำท่วมตัวเมือง ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ตลอดจนมูลค่าความเสียหายของทรัพย์สิน เรือสวนไร่นา ปศุสัตว์ รวมแล้วหลายล้านบาท แต่นั่นยังไม่เท่ากับสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ของประชาชนที่ต้องทนอยู่กับความหวาดกลัว ความหม่นหมองในชีวิต ในขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้เร่งรัดงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพรให้เสร็จโดยเร็ว พร้อมกับพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่เป็นแก้มลิงธรรมชาติ

กรมชลประทานได้เข้ามามีบทบาทหลักในการดำเนินงาน โดยมีแผนฟื้นฟูพื้นที่ภาคใต้ที่ประสบภัยจากพายุไต้ฝุ่นเกย์ รวมทั้งแผนงานดังกล่าวข้างต้น โดยได้เริ่มดำเนินงานในหลาย ๆ ส่วน อาทิ การขุดคลองระบายน้ำหัววัง-พังกัด และก่อสร้างอาคารประกอบ รวมทั้งก่อสร้างประตูระบายน้ำสามแก้วใหม่ ที่สามารถระบายน้ำได้ถึง ๔๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที เพื่อผันน้ำจากคลองท่าตะเภาออกสู่ทะเลก่อนผ่านเมืองชุมพร ขุดลอกคลองท่าตะเภาและคลองสาขาในบริเวณลุ่มน้ำ ความยาว ๒๐ กิโลเมตร ขุดลอกคลองระบายน้ำบ้านดอนทรายแก้ว พร้อมปรับปรุงคันกันน้ำและอาคารประกอบ ทั้งนี้ เพื่อ



ช่วยให้มีการระบายน้ำให้เร็วขึ้น ต่อมาได้ดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ โดยขุดลอกบริเวณหนองใหญ่และคลองสาขาต่าง ๆ ให้สามารถเก็บกักน้ำได้เพิ่มขึ้นจาก ๒ ล้านลูกบาศก์เมตร เป็น ๓ ล้านลูกบาศก์เมตร อีกทั้งเป็นแหล่งน้ำเพื่อช่วยเหลือการเกษตรในช่วงฤดูแล้งและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพร นอกจากนี้ยังมีแผนการวางระบบเตือนภัยน้ำท่วมชุมพร โดยทำการติดตั้งโทรมาตรเพื่อการพยากรณ์น้ำและเตือนภัยลุ่มน้ำท่าตะเภา เป็นต้น

หลังจากที่ได้มีการก่อสร้างแล้วเสร็จในระดับหนึ่งนั้นปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ได้เกิดฝนตกหนักติดต่อกัน เหมือนเป็นการทดลองประสิทธิภาพการทำงานของระบบการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพรอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปริมาณฝนที่วัดได้ ณ จุดต้นคลองท่าตะเภา เท่ากับ ๙๙๐ มิลลิเมตร





ในตอนนั้นกรมชลประทานพยายามผันน้ำจากคลองท่าตะเภาเข้าสู่คลองหัววัง-พนักตักอย่างเต็มที่ เพื่อลดปริมาณน้ำในคลองท่าตะเภาในช่วงที่ผ่านตัวเมืองชุมพร ผลปรากฏว่า ปริมาณน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองชุมพรต่ำกว่าตลิ่ง ๒๐ เซนติเมตร ที่เป็นเช่นนั้นก็เนื่องมาจากการขุดลอกคลองและบริหารจัดการน้ำของอาคารชลประทานต่าง ๆ ที่ได้มีการสร้างไว้แล้วให้มีการระบายน้ำออกสู่ทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าผลการดำเนินงานจะส่งผลเป็นที่น่าพอใจ แต่กรมชลประทานไม่ได้หยุดการดำเนินงานไว้เพียงแค่นั้น ยังคงพิจารณาศึกษาหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นั่นคือ การพิจารณาปรับปรุงโครงการพัฒนาหนองใหญ่ตามพระราชดำริ โดยก่อสร้างท่อระบายน้ำหนองใหญ่เพิ่มเติม พร้อมอาคารบังคับน้ำ ก่อสร้างคันกันน้ำสามแแก้วและคลองสาขาพร้อมอาคารประกอบ โดยปรับปรุงคันกันน้ำฝั่งซ้ายจาก กม.๘+๒๐๐ ถึง กม.๙+๒๐๐ พร้อมผนังกันน้ำฝั่งขวาและคันกันน้ำคลองบางโหลง นอกจากนี้ยังขุดคลองระบายน้ำพนักตัก-หัวรอ เพื่อช่วยระบายน้ำส่วนเกินจำนวน ๓๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ออกสู่ทะเล ยังมีการก่อสร้างประตูระบายน้ำท่าตะเภาในคลองท่าตะเภา เพื่อควบคุมบังคับน้ำช่วงผ่านเมืองชุมพรให้ไม่เกิน ๓๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ทั้งยังสร้างอ่างเก็บน้ำท่าแซะ เพื่อเก็บกักน้ำสำหรับการชลประทาน ๖๒,๐๐๐ ไร่ และการบรรเทาอุทกภัย รวมทั้งป้องกันการรุกล้ำของน้ำเค็มในเขตที่ราบลุ่ม ของเมืองชุมพรอีกด้วย

และสุดท้าย โครงการสำคัญที่กรมชลประทานมีบทบาทหลักในการพิจารณา วางแผนศึกษาและดำเนินการได้แก่ **โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา** ถ้ายังจำกันได้เชื่อได้ว่าทุกคนคงจะยังไม่ลืมภาพน้ำท่วมในตัวอำเภอหาดใหญ่ ที่ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นหัวใจของการค้าขายในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างที่มีทั้งคนไทยและประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาแวะเวียนค้าขายและท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำ น้ำท่วมในครั้งนั้นส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจในภาคใต้ตอนล่างนิ่งสนิท สินค้าส่วนใหญ่จมอยู่ใต้น้ำ ทำให้เกิดความเสียหายหลายล้านบาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าอำเภอหาดใหญ่เป็นเมืองธุรกิจ หากเกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่เป็นเนืองย่อมส่งผลที่ไม่ดีต่อเศรษฐกิจของชาตินัก พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการบรรเทาอุทกภัยพื้นที่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๑ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา ความว่า

“...การเกิดน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ในเขตธุรกิจ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีสาเหตุสำคัญต่อเนื่องมาจากน้ำล้นคลองอุตะเภาที่ไหลผ่านเขตอำเภอ มีระดับสูงล้นตลิ่งแล้วไหลบ่าเข้าไปท่วมบริเวณกลางเมืองหาดใหญ่และพื้นที่ทั่วไปเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งน้ำที่ไหลบ่ามานั้นได้ท่วมพื้นที่ต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและน้ำท่วมขังมีความลึกมาก ทำให้สภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของอำเภอหาดใหญ่และทรัพย์สินของราษฎรได้รับความเสียหายอย่างไม่เคยปรากฏเช่นนี้มาก่อน





ประกอบ เพื่อผันน้ำจากคลองอุตะเถา และพื้นที่รับน้ำทางด้านตะวันออกของ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา **กิจกรรมที่ ๓** ก่อสร้างประตูระบายน้ำ ในคลองระบายต่าง ๆ อาคารระบายน้ำ บริเวณทางรถไฟตัดผ่านลำน้ำ ท่อลอด ทางรถไฟ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ ระบายน้ำ **กิจกรรมที่ ๔** ติดตั้งระบบ เตือนภัย ออกแบบก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ขนาดต่าง ๆ และสระเก็บน้ำขนาดใหญ่ ในรูปของระบบแก้มลิงซึ่งอยู่ในพื้นที่รับ น้ำของกลุ่มน้ำคลองอุตะเถา เพื่อป้องกัน และบรรเทาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อ

การแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยโดยมีการสร้าง อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่คลองอุตะเถาหรือตามลำน้ำ สาขา เพื่อสกัดกั้นน้ำจำนวนมากไม่ให้ไหลลงมา อำเภอลำทะเมนชัยนั้น คงไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะไม่มีทำเลที่เหมาะสมในการก่อสร้างอ่างเก็บ น้ำที่มีขนาดใหญ่ดังกล่าวได้เลย ดังนั้นการแก้ไขและ บรรเทาพื้นที่ที่ควรพิจารณาดำเนินการน่าจะได้แก่ การขุดคลองระบายน้ำขนาดใหญ่ ให้ทำหน้าที่แบ่ง น้ำจากคลองอุตะเถาหรือช่วยรับน้ำที่ไหลลงมาท่วม ตัวอำเภอลำทะเมนชัยให้ระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลา โดยเร็ว นอกจากนี้หากต้องการที่จะป้องกันน้ำท่วม พื้นที่ชุมชนและพื้นที่ธุรกิจให้ได้ผลโดยสมบูรณ์แล้ว หลังจากนั้นก็ก่อสร้างคลองระบายน้ำเสร็จก็จะพิจารณา สร้างคันกันน้ำรอบบริเวณดังกล่าว พร้อมกับติดตั้ง ระบบสูบน้ำออกจากพื้นที่ไม่ให้ท่วมขังตามความ จำเป็น ทั้งนี้ให้พิจารณาร่วมกับระบบผังเมืองให้มีความสอดคล้องและได้รับประโยชน์ร่วมกันด้วย...”

การที่จะวางแผนให้ระบบป้องกันและบรรเทา อุทกภัยอำเภอลำทะเมนชัยมีประสิทธิภาพ กรมชลประทาน ได้พิจารณาแนวทางการดำเนินงานโดยแบ่งงานออกเป็น ๔ กิจกรรม ได้แก่ **กิจกรรมที่ ๑** ขุดลอกคลองธรรมชาติ เดิมจำนวน ๖ สาย พร้อมก่อสร้างอาคารประกอบ ความยาวประมาณ ๖๙ กิโลเมตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา **กิจกรรมที่ ๒** ขุดลอกคลองระบายน้ำสายใหม่พร้อมก่อสร้างอาคาร

ชีวิตและทรัพย์สินด้วย

อย่างไรก็ดี ปัญหาน้ำท่วมอำเภอลำทะเมนชัย แม้จะมี แผนป้องกันอย่างเป็นระบบ แต่เพื่อความไม่ประมาท คณะรัฐมนตรีได้ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางที่จะรับผิดชอบจัดทำแผนป้องกันอุทกภัยพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา ซึ่งในแผนงานนี้ กรมชลประทานได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยใน ๓ แผนหลัก ได้แก่ แผนระยะเร่งด่วนที่ให้มีการขุดคลองระบายน้ำสาย ใหม่ ๒ สาย ความยาวประมาณ ๔๖ กิโลเมตร พร้อม ก่อสร้างอาคารประกอบขุดลอกคลองธรรมชาติ จำนวน ๔ สาย โครงการจัดทำแบบจำลองปริมาณน้ำ การไหลและ สภาพน้ำท่วม และการติดตั้งระบบเตือนภัยในลุ่มน้ำ ส่วน แผนระยะกลางและแผนระยะยาว คือการก่อสร้างอ่างเก็บ น้ำบนลำน้ำสาขาคลองอุตะเถา ๖ แห่ง

นี่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการป้องกันและ บรรเทาอุทกภัยตามแนวพระราชดำริที่กรมชลประทาน ได้ดำเนินการและเข้าไปมีบทบาท ทั้งเป็นหน่วยงาน หลักและผู้สนับสนุนช่วยเหลือ ซึ่งในภูมิภาคอื่น ๆ เช่น แถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาทิ จังหวัดขอนแก่น หรือมหาสารคามก็ดี ต่างก็มีโครงการป้องกันและ บรรเทาปัญหาอุทกภัยที่สำคัญเช่นกัน ทุกโครงการ ล้วนมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ สุขของประชาชนและเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนที่ เกิดขึ้นจากผลพวงอันเนื่องมาจากน้ำเป็นสำคัญ 🐾



ทศูญาแผลก แก้ปัญหาน้ำท่วม

ณรงค์ โฉมเฉลา*

ท่ามกลางข่าวร้อน ๆ เมื่อกลางเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๗ มีข่าวหนึ่งซึ่งอาจไม่ทำให้คนส่วนใหญ่สนใจมากนัก โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ ข่าวนี้ก็คือข่าวเกี่ยวกับการเกิดลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือกำลังค่อนข้างแรงพัดปกคลุมทะเลอันดามัน ประเทศไทย และอ่าวไทย ทำให้มีเมฆฝนปกคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง โดยเฉพาะเกิดฝนตกหนักในภาคเหนือ ทำให้น้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน โดยเฉพาะที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ประสบกับภัยพิบัติทั้งจากน้ำป่าและท่อนซุงนับร้อยตันซัดถล่มบ้านเรือนเสียหายย่อยยับ มีชาวบ้านจมน้ำหายไปกับกระแสน้ำยกริว ๔ คน มีประชาชนเดือดร้อนถึง ๒,๐๐๐ คน ส่วนที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีคนสูญหายไป ๓ คน สาเหตุใหญ่เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า ฝนที่ตกบนภูเขาธงชาติ บริเวณดอยหลวง ทำให้ดินอุ้มน้ำไว้ไม่ไหวพังทลายลงมา จากนั้นดินโคลนได้ไหลลงห้วยนับสิบสาย ซัดเอาต้นไม้หักระเนระนาดไหลลงห้วยแม่ระมาดน้อยและห้วยแม่ระมาด ที่ไหลบรรจบกันใกล้ตัวอำเภอ ส่วนไม้ซุงส่วนใหญ่ เป็นไม้เนื้ออ่อน เช่น อินทนิล จามจุรี ที่ถูกไฟป่าเผาเป็นไม้ล้ม แต่ก็มีไม้ที่ถูกลักลอบตัดปะปนบ้าง เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ครั้งนี้ ยังเกิดขึ้นอีกในหลายจังหวัด เช่น ที่อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน น้ำป่าพัดโรงเรียนแห่งหนึ่งพังทลาย นอกจากนั้นยังเกิดขึ้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และอีกหลายจังหวัดในภาคตะวันตก



* อนุกรรมการด้านวิชาการวางแผนและติดตามผลการดำเนินงานพัฒนา และรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สภาพชุมชนที่ถูกน้ำท่วมที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ปี ๒๕๔๗





ในการนี้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ปราศรัยในรายการ “นายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน” เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ว่าได้สั่งการให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการช่วยเหลือราษฎร และหาทางแก้ไขโดยการปลูกป่าและการทำฝายแม้ว หรือ check dam ดังเช่นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ เพราะเท่าที่ได้ดำเนินการทดลองในหลายพื้นที่ ปรากฏว่าได้ผลดี ทำให้บริเวณที่แห้งแล้งจากการถูกตัดไม้กลับมีความชุ่มชื้น มีน้ำไหลในลำธาร มีลูกอ๊อดเกิดขึ้น แสดงว่าวิธีการนี้ได้ผล แต่ท่านนายกฯ ไม่ได้ระบุว่า ในการทำฝายแม้วนั้น จำเป็นต้องมีการปลูกหญ้าแฝกทั้งในร่องน้ำและบนพื้นที่รับน้ำ ดังเช่นที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำให้ดำเนินการที่ห้วยฮ่องไคร้

ที่จริงเหตุการณ์ทำนองนี้ได้เกิดมาแล้วหลายครั้ง เช่น เมื่อไม่นานมานี้ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ที่หมู่บ้านน้ำก้อและน้ำซุน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ในปี ๒๕๔๔ และเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้ที่เกิดขึ้นซ้ำอีกครั้งในปี ๒๕๔๕ ในจังหวัดต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า ๕๐ จังหวัด



สภาพโคลนถล่มที่บ้านน้ำก้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ในทุกภาค ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชากรไทยในภูมิภาคเหล่านี้ เมื่อหลายปีก่อนก็ได้เกิดภัยพิบัติที่คล้ายคลึงกับที่เกิดขึ้นกับที่กล่าวมาข้างต้น ที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช กิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี และอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่



สาเหตุสำคัญสองประการของการเกิดอุทกภัยดังกล่าว คือ การตัดไม้ทำลายป่าบนพื้นที่ลาดชัน และการเกิดฝนตกหนักอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เป็นเหตุให้เกิดการพังทลายของหน้าดินเกิดน้ำไหลบ่าอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทำให้เกิดดินหรือโคลนถล่ม และการพังทลายของบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้าง ตลอดจนคร่าชีวิตของผู้คนเป็นจำนวนมาก ปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาอย่างมากมาย ก่อให้เกิดน้ำท่วมในที่ลุ่ม ทำลายเรือกสวนไร่นาและถนนหนทาง รวมทั้งการสูญเสียชีวิตของมนุษย์ ปลูกสัตว์และสัตว์เลี้ยงเป็นจำนวนมาก

สิ่งหนึ่งซึ่งสูญเสียไปกับการเกิดภัยพิบัติดังกล่าว คือ การสูญเสียหน้าดินอันอุดมสมบูรณ์ที่สูง ซึ่งถูกพัดพาไปกับกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวกราก และไปก่อให้เกิดการตื้นเขินของทางน้ำ ตลอดจนสันดอนที่ปากอ่าว อันเป็นปัญหาต่อการสัญจรทางน้ำ

เมื่อ ๑๓ ปีก่อนนั้น คณะกรรมาธิการว่าด้วยเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) แห่งสหประชาชาติ ได้เสนอมาตรการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวแก่รัฐบาลไทย อันประกอบด้วย

- ยุติการตัดไม้ทำลายป่า
- จัดตั้งระบบเตือนภัยน้ำท่วม
- จัดตั้งองค์กรกลางเพื่อควบคุมน้ำท่วม
- อนุรักษ์ปลูกป่า
- จัดการลุ่มน้ำอย่างเหมาะสม

เป็นที่น่าเสียดายที่ข้อเสนอดังกล่าว ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากทุกรัฐบาล จนเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า และก็คงจะเกิดต่อไปอีกเรื่อย ๆ ตราบใดที่ยังไม่มีมาตรการแก้ไขอย่างได้ผล

ในบรรดามาตรการที่ ESCAP เสนอมานั้น การปลูกป่าทดแทนนับว่าได้รับความสนใจจากรัฐบาลตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและของเอกชนมากที่สุด แต่เป็นที่ยอมรับว่า มาตรการดังกล่าวต้องใช้เวลานานกว่าจะเห็นผล

หนทางหนึ่งของการลดปัญหาจากการเกิดน้ำป่าไหลบ่า ทำให้ดินหรือโคลนถล่ม และน้ำท่วม ที่น่าจะมีลู่ทางปฏิบัติได้จริง ๆ ได้แก่ การให้หญ้าแฝกปลูกเป็นแนวรั้วตามแนวระดับขวางทางลาดเอียง ณ บริเวณโครงการปลูกป่าทดแทน ตลอดจนโครงการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมบนที่สูงทุกแห่งให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้



การปลูกหญ้าแฝกขวางแนวระดับสลับกับการปลูกข้าว

ข้อดีของหญ้าแฝก

หญ้าแฝก ซึ่งเป็นพืชที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงศึกษาและแนะนำให้พสกนิกรของพระองค์ปลูกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ มีข้อดีมากมาย แต่ในที่นี้จะพูดถึงข้อดีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา น้ำท่วม ดังต่อไปนี้

๑. แก่ต้นตอของปัญหา - นั่นคือ การเกิดฝนตกหนัก เป็นที่ยอมรับแล้วว่าผลของการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ศักยภาพในการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ของป่าลดน้อยลง นอกจากนั้น ยังมีการเผาป่าและนำเอาน้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ ฯลฯ จากใต้ผืนพิภพมาใช้ในการเผาไหม้เพื่อให้เกิดพลังงาน ทั้งหมดเป็นกระบวนการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา จนเกิดการสะสมในชั้นบรรยากาศ เป็นผลทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก (Greenhouse Effect) ซึ่งมีผลทำให้ความร้อนจากแสงอาทิตย์ ไม่สามารถสะท้อนออกไปสู่อวกาศภายนอกโลกได้ จึงเป็นผลทำให้เกิดสภาพโลกร้อน (Global Warming) ซึ่งไปมีผลทำให้เกิดการระเหยของน้ำในมหาสมุทรและพายุหมุนเขตร้อน ซึ่งพัดพาเอาเมฆไปตกเป็นฝนในส่วนต่าง ๆ ของโลก จนมีปริมาณฝนมากกว่าปกติ และเป็นสาเหตุของการเกิดน้ำท่วม เหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในรอบ ๒ - ๓ ปี จากปรากฏการณ์เอลนีโน (El Nino) ซึ่งเกิดจากการที่กระแสน้ำอุ่นจากริมฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก ในทวีปอเมริกาใต้ ไหลมายังประเทศในย่านเอเชียอาคเนย์รวมทั้งประเทศไทย



หญ้าแฝกเป็นพืชที่ดูดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ในปริมาณที่มากกว่าพืชอื่น ๆ เพราะหญ้าแฝกมีระบบรากที่มีรากฝอยจำนวนมากมายมหาศาลและลึก จากการศึกษาศึกษาของสถาบันวิจัยเกษตรเขตร้อนนานาชาติ (CIAT) พบว่า หญ้า Andropogon guyanus ซึ่งเป็นเครือญาติที่ใกล้ชิดของหญ้าแฝก ที่มีระบบรากลึกเพียง ๑ เมตรที่โตดีแล้วหนึ่งกอ สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง ๕ กิโลกรัมต่อปี ดังนั้น หญ้าแฝกซึ่งมีระบบรากที่มีปริมาณมากกว่า และลึกกว่า ก็น่าจะดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ไม่น้อยกว่ากัน ฉะนั้น ถ้าเราปลูกหญ้าแฝก ๑ ล้านต้น ก็สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง ๕,๐๐๐ ตันต่อปี ได้มีการประเมินว่า ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ถูกปลดปล่อยออกมาทั่วโลก มีปริมาณ ๒๐,๐๐๐ ล้านตันต่อปี ฉะนั้น เราจึงต้องปลูกหญ้าแฝกจำนวน ๔ ล้านล้านต้น จึงจะช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปลดปล่อยออกมาจากทั่วโลก

ได้หมด และปรากฏการณ์ภาวะเรือนกระจก สภาพโลกร้อน และเอลนีโน ก็จะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป เมื่อไม่เกิดปรากฏการณ์ทั้งสาม เราก็จะไม่ประสบปัญหาการเกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรงอีกต่อไปเช่นกัน

ในความเป็นจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน แม้ว่าเราจะไม่สามารถปลูกหญ้าแฝกได้มากมายขนาดนั้น แต่ถ้าเราช่วยกันปลูกหญ้าแฝกให้มากที่สุด ซึ่งเป็นพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ ก็จะช่วยลดปัญหาจากการสะสมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศไปได้บ้างไม่มากก็น้อย ผลพลอยได้ของการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ไว้ในดินก็คือ การเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และในที่สุดก็จะเกิดป่าที่อุดมสมบูรณ์และทำให้โลกกลับสู่สภาพสมดุลดังที่เคยเป็นมา

๒. แก้ปัญหาปลายเหตุ - นั่นคือลดปัญหาจากการไหลบ่าของน้ำและลดปริมาณน้ำท่วม แอ่งหญ้าแฝก



แปลงผลไม้ บ้านน้ำก้อ จังหวัดเพชรบูรณ์



ที่ปลูกตามแนวระดับขวางทางลาดเอียงจะช่วยชะลอการไหลของน้ำ เปิดโอกาสให้น้ำมีเวลาไหลซึมลงใต้ดิน ทำให้พื้นดินชุ่มชื้น ยิ่งไปกว่านั้น น้ำที่ไหลบ่าบนหน้าดินจะพัดพาตะกอนและเศษไม้ใบหญ้ามาสะสมที่หน้าแถวหญ้าแฝกเกิดเป็นชั้นบันไดธรรมชาติ และเพิ่มพูนอินทรีย์วัตถุในดิน ทั้งความชื้นและอินทรีย์วัตถุที่เพิ่มขึ้นอำนวยให้เกิดการเจริญงอกงามของพืชที่ปลูกไม่ว่าจะเป็นไม้ป่าหรือพืชเศรษฐกิจ

ผลที่ตามมาก็คือ ปริมาณน้ำจำนวนมากจะถูกสะสมอยู่ในดิน ทั้งที่แทรกติดอยู่กับเม็ดดินและในรูน้ำใต้ดิน น้ำส่วนน้อยจะค่อย ๆ ไหลผ่านแถวหญ้าแฝกซึ่งทนทานต่อการไหลผ่านของน้ำได้ดี แต่ก็จะไปปะทะกับแถวหญ้าแฝกที่อยู่ถัดลงมา แม้ว่าจะมีน้ำฝนที่ตกลงมาเพิ่มอีกบ้าง ก็มีไม่มากนัก ผลสุดท้ายก็คือ ทำให้ไม่เกิดน้ำท่วมในบริเวณที่ลุ่ม หรือเกิดในปริมาณที่ลดลง จนไม่ก่อให้เกิดปัญหา



นอกจากช่วยลดปริมาณน้ำที่ไหลลงจากที่สูงแล้ว การปลูกหญ้าแฝกบนที่สูงดังกล่าว ยังช่วยลดอันตรายจากการเกิดดินหรือโคลนถล่ม และการที่น้ำพัดพาเอาต้นไม้หรือซุงลงมาทำลายบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ข้างล่าง ดังที่เคยเกิดที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ ๑๓ ปีก่อน หรือที่น้ำก้อ-น้ำซุน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อ ๓ ปีก่อน

การใช้หญ้าแฝกในการแก้ปัญหาน้ำท่วม

จากที่ได้กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าหญ้าแฝกสามารถช่วยลดปัญหาการเกิดน้ำท่วมได้ อีกทั้งยังเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ต้นทุนต่ำ ไม่ต้องการความรู้ด้านเทคนิคมากมายนัก และใช้เวลาไม่นาน (เพียง ๑ - ๒ ปี) ก็เห็นผลเมื่อเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากมายมหาศาล และใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในระดับสูง วิธีการนี้ หากนำไปใช้ร่วมกับโครงการปลูกป่า ก็จะช่วยให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและรวดเร็ว เพราะหญ้าแฝกจะช่วยเป็นที่เลี้ยงให้แก่กล้าไม้ป่า ให้เจริญเติบโตเร็วขึ้น ดังเห็นได้จากโครงการปลูกป่าของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงที่หนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้จะปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ลาดเอียงแล้ว ยังควรทำฝายแม้ว ดังที่ท่านนายกรัฐมนตรียังได้อ้างถึงผลงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และต้องปลูกหญ้าแฝกเป็นรูปตัววีคว่าขวางทางไหลของน้ำ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการใช้หญ้าแฝกเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม

การใช้หญ้าแฝกเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม ควรเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐจะต้องออกมาตรการในการกำหนดให้มีการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ หรือในบริเวณใกล้เคียงที่มีความเสี่ยงจากการถูกน้ำท่วม โดยมีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาน้ำท่วม เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ส่วนภาคเอกชน ก็ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝก และรณรงค์ให้มีการปลูกหญ้าแฝกในลักษณะเดียวกับการรณรงค์ให้มีการปลูกป่า 🌱





โครงการ

เขื่อนคลองท่าด่าน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คีตกร ตันกำแหง*

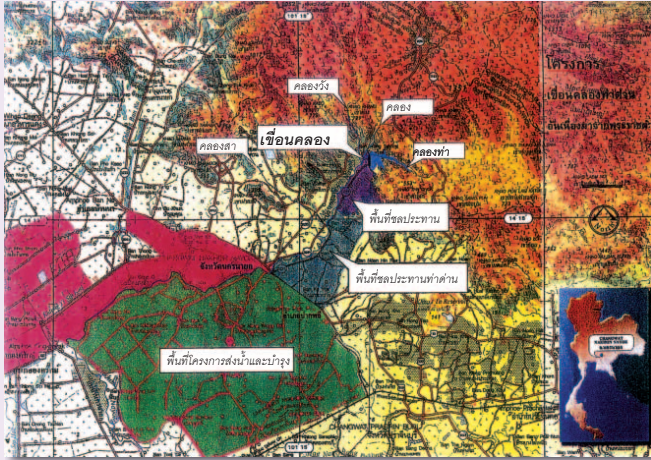
“หลักสำคัญว่า ต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

จากพระราชดำรัสข้างต้นจะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับ “น้ำ” ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อชีวิตของมวลมนุษยชาติเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เกิดจนตาย หากขาดน้ำชีวิตก็อยู่ไม่ได้ และจากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่อาศัยน้ำเป็นหลักในการประกอบอาชีพ หากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลก็จะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นทุรกันดารด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงมุ่งมั่นที่จะพระราชทานความช่วยเหลือแก่อะไรก็ตาม โดยผ่านโครงการพัฒนาหรือจัดหาแหล่งน้ำในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกและการอุปโภค-บริโภค ซึ่งจะสามารถบรรเทาปัญหาความยากจนได้อีกทางหนึ่ง

* กลุ่มประสานงานโครงการ ๑ สำนักงาน กปร.





ลุ่มน้ำนครนายก เป็นลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำบางปะกง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ลุ่มน้ำนครนายกตอนบนมีต้นกำเนิดอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ปริมาณน้ำท่าร้อยละ ๙๓ ของน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปี ในฤดูฝนน้ำส่วนใหญ่จะไหลทิ้งลงทะเลหรือก่อให้เกิดอุทกภัย ในฤดูแล้งจะเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ บางส่วนเป็นดินเปรี้ยวไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้



จากปัญหาดังกล่าว เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริสรุปได้ว่า

ให้พิจารณาโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ คลองท่าด่าน บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยเร่งด่วน เนื่องจากอ่างเก็บน้ำแห่งนี้อยู่ในบริเวณพื้นที่ราบเชิงเขา สามารถเป็นแหล่งเก็บกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์แก่ราษฎรทางตอนล่างได้เป็นจำนวนมาก

ในการจัดหาแหล่งน้ำสามารถทำได้หลายวิธี การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถเก็บน้ำได้ในปริมาณมาก ซึ่งเขื่อนเก็บกักน้ำสามารถก่อสร้างได้หลายชนิด โดยจำแนกตามรูปลักษณะ ส่วนประกอบและวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น ดิน หิน คอนกรีต เขื่อนแต่ละชนิดจะมีรูปร่างลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป

ตามสภาพภูมิประเทศและแหล่งวัสดุที่ใช้งาน เช่นเดียวกับมนุษย์ที่มีพันธุกรรมเป็นหน่วยควบคุม ให้มีรูปร่างลักษณะสูง, ต่ำ, ดำ, ขาว รวมทั้งหมู่เลือดมนุษย์ แบ่งตามพันธุกรรมได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มเลือด A, B, AB และ O เป็นต้น ในการแบ่งพันธุกรรมเขื่อนก็สามารถจัดแบ่งเช่นเดียวกับหมู่เลือดของมนุษย์ เปรียบเทียบได้เป็น ๔ ชนิด คือ

๑. เขื่อนดิน เป็นเขื่อนที่มีพันธุกรรมการใช้วัสดุก่อสร้างหลายประเภท ทั้งดินเหนียว ดินลูกรัง และหินผุ ซึ่งมีความยืดหยุ่นสูง ปรับให้เข้ากับฐานรากเขื่อนได้หลายรูปแบบ เทคนิคการก่อสร้างไม่ยุ่งยากและที่สำคัญสามารถใช้ประกอบกับเขื่อนชนิดอื่น ๆ ได้ดี มีสัดส่วนของจำนวนเขื่อนที่ใช้ก่อสร้างมากที่สุดถึงร้อยละ ๙๐ เทียบได้กับเลือดกรุป O มีมากที่สุดร้อยละ ๔๐ ของคนไทยที่มีเลือดกลุ่มนี้ และสามารถนำไปใช้ทดแทนกับเลือดกลุ่มอื่นได้ง่ายที่สุด





๒. เขื่อนหิน เป็นเขื่อนที่มีพันธุกรรมการใช้หินชนิดต่าง ๆ หลายขนาด เป็นวัสดุก่อสร้างหลัก มีจำนวนเขื่อนชนิดนี้ร้อยละ ๖ เนื่องจากใช้เทคนิควิธีการก่อสร้างที่ยุ่ยกกว่าเขื่อนดินและต้องมีฐานรากที่ดีพอสมควรเพื่อรองรับแรงกดที่ฐานเขื่อนมากขึ้น เทียบได้กับเลียดกรุป B ของคนไทยที่มีอยู่ประมาณร้อยละ ๓๒ ใช้ทดแทนกันได้เฉพาะกลุ่มเลียด A หรือ AB เท่านั้น

๓. เขื่อนคอนกรีตหลา เป็นเขื่อนที่มีพันธุกรรมการใช้คอนกรีตกำลังต่ำถึงปานกลาง เป็นวัสดุก่อสร้างและจะต้องตั้งอยู่บนฐานรากที่เป็นหินแกร่ง เป็นเขื่อนที่สามารถต้านทานแรงดันของน้ำด้วยน้ำหนักตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาการรับน้ำหนักจากไหล่เขา ซึ่งมีความปลอดภัยสูง อีกทั้งใช้เทคนิควิธีการก่อสร้างที่ยุ่ยก ต้องมีโรงผสมคอนกรีตที่ได้มาตรฐานและโรงน้ำแข็งสำหรับบ่มคอนกรีตเพื่อป้องกันการแตกร้าว เขื่อนชนิดนี้มีการก่อสร้างประมาณร้อยละ ๓ ซึ่งเขื่อนคลองท่าด่านฯ จัดอยู่ในเขื่อนประเภทนี้ เทียบได้กับเลียดกรุป A ของคนไทย มีสัดส่วนที่ร้อยละ ๒๒ และไม่สามารถใช้ร่วมกับหมู่เลียดอื่นได้นอกจากกลุ่มเลียด A หรือ AB

๔. เขื่อนคอนกรีตโค้ง มีลักษณะทางพันธุกรรมเฉพาะตัวและมีสัดส่วนการก่อสร้างเขื่อนชนิดนี้เพียงร้อยละ ๑ เท่านั้น เนื่องจากต้องใช้คอนกรีตกำลังสูงเป็นวัสดุก่อสร้าง จะมีขนาดหน้าตัดบางกว่าเขื่อนคอนกรีตหลา และตั้งอยู่บนฐานรากและไหล่เขาที่ดีเป็นหินแข็งแกร่งเพื่อรับแรงกดจากตัวเขื่อนทั้งแนวตั้งและแนวราบ มีลักษณะเช่นเดียวกับเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก ต้องใช้

เทคนิคการก่อสร้างสูงมาก เหมือนกับเลียดกรุป AB ที่มีอยู่ในคนไทยประมาณร้อยละ ๘ และจะใช้ร่วมกับใครไม่ได้เลยนอกจากกรุปเลียด AB ด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างเขื่อนและอาคารชลประทานต่าง ๆ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอันดับแรก คือ ฐานรากที่ไม่เหมือนกันในแต่ละพื้นที่ หากฐานรากเป็นดินอ่อนมีความยืดหยุ่นตัวสูง ควรจะสร้างเป็นเขื่อนดินและฐานรากที่เป็นหินแข็ง สามารถสร้างเป็นเขื่อนคอนกรีตได้ เช่นเดียวกับการถ่ายเลียดของมนุษย์ถ้าไม่ศึกษาและให้เลียดผิดกลุ่มจะเกิดปฏิกิริยา ทำให้บุคคลนั้นเสียชีวิตได้เช่นเดียวกัน

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ได้มีพระราชดำริความตอนหนึ่งว่า

“โครงการนี้ คือสร้างอ่างเก็บน้ำสองแห่งแห่งหนึ่งคือที่แม่น้ำป่าสัก อีกแห่งหนึ่งที่แม่น้ำนครนายก สองแห่งรวมกันจะเก็บกักน้ำเหมาะสมพอเพียงสำหรับการบริโภค การใช้ในเขตกรุงเทพฯ และเขตใกล้เคียง... อันนี้ที่จะสร้างก็ที่ใกล้บ้านท่าด่านที่บ้านท่าด่านนี้มีคนเค้าคัดค้านบอกว่ามีโครงการพระราชดำริอยู่นั้น มีฝ่ายท่าด่านซึ่งสร้างมาเป็นเวลาเกิน ๑๐ ปีแล้ว บริการเกษตรกรในเขตของนครนายก ทำให้ได้น้ำสำหรับการเกษตรกรรมประมาณหมื่นกว่าไร่ ฝ่ายอันนั้นเป็นฝ่ายที่ใหญ่ ฝ่ายอันนั้นจะต้องถูกรอบเพราะว่า อ่างเก็บน้ำนั้นจะสร้างแล้วน้ำจะท่วมฝ่ายอันนั้น...”





จากพระราชดำริดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ คณะรัฐมนตรีได้สนองพระราชดำริโดยมีมติให้เปิดโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านระหว่างปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๖ และอนุมัติแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการในงบประมาณ ๒๕๔๐ - ๒๕๕๑ โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการเขื่อนคลองท่าด่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นกรรมการและเลขานุการ พร้อมกันนี้ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๔ คณะ เพื่อดำเนินการใน ๔ ด้าน

หลัก ๆ คือ ด้านการประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับมวลชน ด้านการจัดหาที่ดินและจัดหาแปลงอพยพ ด้านการก่อสร้างและประสานงาน และด้านการแก้ไขและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ **“เขื่อนคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”** เป็นเขื่อนคอนกรีตขนาดใหญ่ที่ใช้ถ้ำลอยลิกไนต์เป็นส่วนประกอบในการก่อสร้าง เนื่องจากถ้ำลอยลิกไนต์มีคุณสมบัติในการทำให้เนื้อคอนกรีตผสมกลมกลืนกันได้ดี โดยการช่วยลดอุณหภูมิในเนื้อคอนกรีตไม่ให้แตกง่าย ในระยะยาวสามารถรับน้ำหนัก





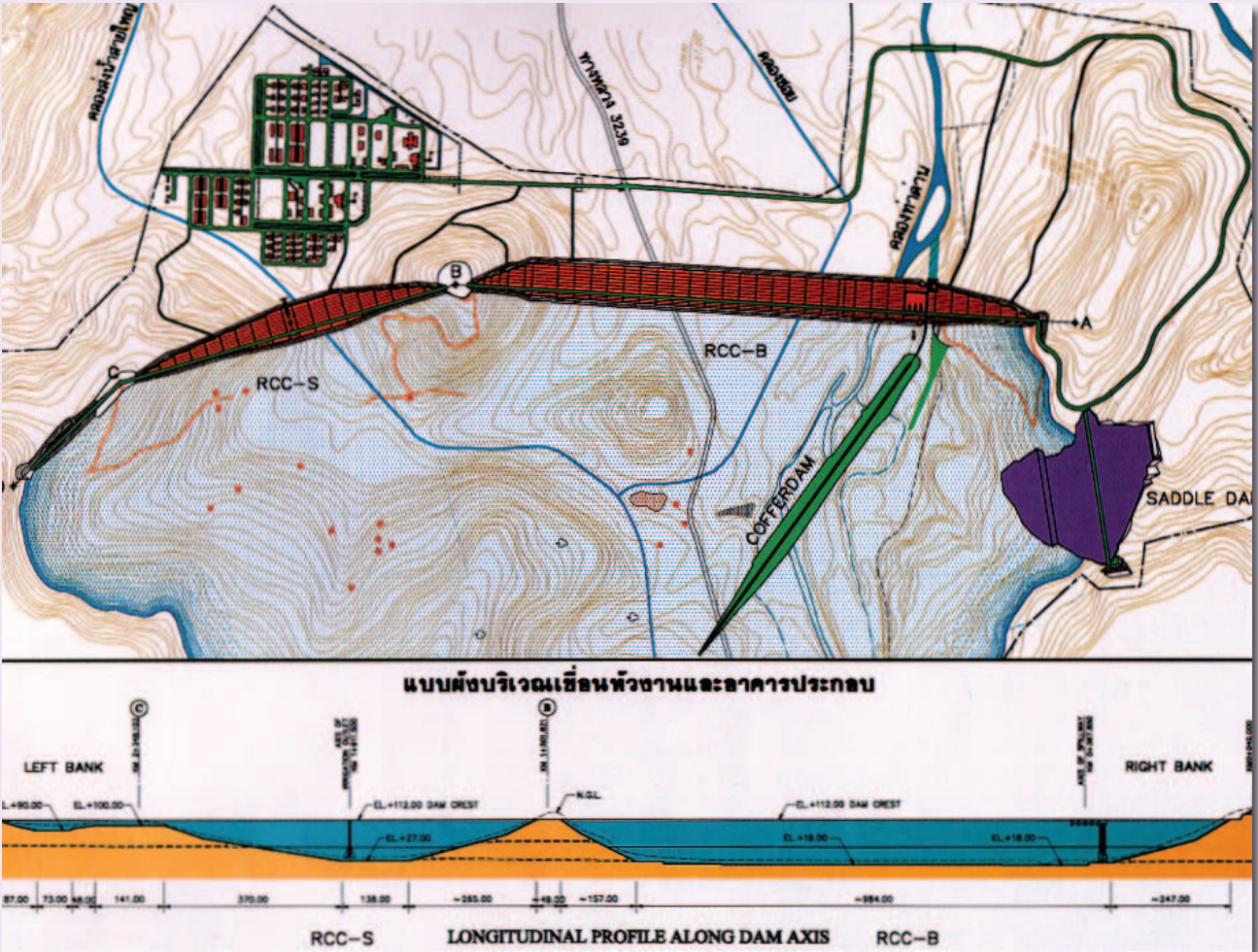
คอนกรีตได้ดี อีกทั้งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและหากการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่าน แล้วเสร็จจะสามารถจุน้ำได้ถึง ๒๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตร ประกอบด้วย **ตัวเขื่อน** ซึ่งเป็นคอนกรีตบดอัด สูง ๙๓ เมตร พร้อมอาคารประกอบต่าง ๆ ระยะเวลาก่อสร้างปี ๒๕๔๒ - ๒๕๔๗ ระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำโดยทำการปรับปรุงระบบคลองส่งน้ำเดิม ระยะเวลาก่อสร้างปี ๒๕๔๐ - ๒๕๕๐ ขณะนี้ผลการก่อสร้างตัวเขื่อนแล้วเสร็จไปกว่า ๙๐% จะแล้วเสร็จตามสัญญาในปี ๒๕๔๗ โดยจะเริ่มเก็บกักน้ำในราวเดือนกันยายน ๒๕๔๗ สำหรับระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำ ขณะนี้แล้วเสร็จประมาณ ๑๐% หากการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านฯ แล้วเสร็จ จะสามารถช่วยเหลือพื้นที่ทำกินของเกษตรกรได้ถึง ๑๘๕,๐๐๐ ไร่

การดำเนินงานด้านอื่น ๆ อาทิ **ด้านการจัดหาที่ดิน และจัดแปลงอพยพ** ได้ดำเนินการแล้วเสร็จเกือบ ๑๐๐% คงเหลือในสวนพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำอีกบางส่วน **ด้านการ**

ประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับมวลชน ยังคงดำเนินต่อไป แม้ว่าการก่อสร้างจะแล้วเสร็จก็ตาม สำหรับ **ด้านการแก้ไขและพัฒนาสิ่งแวดล้อม** ได้จัดการแผ้วถางป่าและขนย้ายไม้ออกจากพื้นที่โครงการ พร้อมทั้งก่อสร้างทางเลี่ยงเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรและถนนชำรุด

สำหรับแผนการดำเนินงานต่อไป ได้แก่ การก่อสร้าง **พิพิธภัณฑสถานเขื่อน** ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๗ นี้ และจะแล้วเสร็จในปีถัดไป ภายในพิพิธภัณฑสถานจะประกอบด้วยประวัติความเป็นมาและขั้นตอนของการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านและเขื่อนอื่น ๆ ที่สำคัญในประเทศไทย นอกจากนี้ เพื่อป้องกันปัญหาการจราจรติดขัดในอนาคตจากการที่จะมีผู้เยี่ยมชมเขื่อนจำนวนมาก จึงได้มีแผนที่จะขยายเส้นทางจราจรที่จะเข้าสู่ตัวเขื่อนคลองท่าด่าน เช่น สายน้ำตกนางรอง-ท่าด่าน ช่วงศรีนาวา-ปากพลี เป็นต้น และแผนงานที่สำคัญที่สุดคือ แผนการจัดสรรน้ำให้แก่พื้นที่รับประโยชน์ รวมทั้งสิ้น ๑๘๕,๐๐๐ ไร่ ในเขตจังหวัดนครนายก โดยเบื้องต้นได้จัดทำแผนน้ำร่อง





การจัดสรรน้ำ ๓ ปี ในพื้นที่ชลประทานส่วนขยาย ๑๔,๐๐๐ ไร่ ทั้งนี้ แผนงานทุกอย่างจะให้ความสำคัญแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการเพื่อความยั่งยืนของโครงการ

เมื่อเขื่อนคลองท่าด่านพร้อมด้วยระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำแล้วเสร็จ จะสามารถบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตจังหวัดนครนายก และพื้นที่ใกล้เคียงในฤดูน้ำหลากได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเป็นแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค-บริโภค และอุตสาหกรรมในฤดูแล้ง อีกทั้งบรรเทาปัญหาดินเปรี้ยวในเขตจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ประชาชนยังมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ใกล้กรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นอีกด้วย



ชีวิตที่เลือกได้ที่ป่าสัก

โรจน์ คุณเอนก, ณัฐรา หังสพฤกษ์, วรินทร์ คุณเอนก*

ลำน้ำป่าสักเป็นลำน้ำสำคัญแห่งหนึ่งที่ทำให้เกิดแหล่งศิลปกรรม และแหล่งธรรมชาติ ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากพื้นที่โดยรอบของลำน้ำดังกล่าวเป็นพื้นที่ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ และมีภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐาน ดังนั้นจึงพบว่ามีหลักฐานที่แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนถึงยุคประวัติศาสตร์ปรากฏอยู่ใน บริเวณข้างเคียงของลำน้ำหลายแห่งด้วยกัน นอกจากนี้ลักษณะภูมิประเทศของลุ่มน้ำซึ่งมีแม่น้ำ ป่าสักไหลผ่านกลางและถูกโอบล้อมด้วยภูเขาหินปูนทั้ง ๒ ด้านยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสำคัญ และทำให้ภายในลุ่มน้ำมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภท ภูเขา ถ้ำ น้ำตก รวมทั้ง อุทยานแห่งชาติทางธรรมชาติหลายแห่งด้วยเช่นเดียวกัน

ทรัพยากรต่าง ๆ เช่นที่กล่าวมา ย่อมเป็นต้นทุนที่สำคัญในด้านของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ**การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)** ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และ แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบ นิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งหากมองในรายละเอียดแล้วจะพบว่า การท่องเที่ยว เชิงนิเวศแท้จริงแล้วประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว ๒ รูปแบบ ด้วยกัน คือ **การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Base Tourism)** ซึ่งรวมถึง **การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism)**



* ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์





น้ำตกเจ็ดสาวน้อย

เข้าไว้ด้วย และ **การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม** ซึ่งจำแนกแยกย่อยได้เป็น การท่องเที่ยวงานประเพณี วัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) และการท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism) ซึ่งลุ่มน้ำป่าสัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่โดยรอบโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ต่างมีทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวในทุกรูปแบบที่กล่าวถึงทั้งสิ้น

ในด้านการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติไม่ไกลจากโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มากนักมีน้ำตกให้นักท่องเที่ยวได้ไปชมกันถึง ๔ แห่งด้วยกัน คือ **น้ำตกปานหินดาด** และ**น้ำตกสวนมะเดื่อปี ๒๐๐๐** ในเขตจังหวัดลพบุรี และ**น้ำตกดงพญาเย็น** และ**น้ำตกเจ็ดสาวน้อย** ในเขตจังหวัดสระบุรี ซึ่งน้ำตกเหล่านี้มีความสวยงามมากและมีปริมาณน้ำมากเกือบตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่ช่วยยกระดับน้ำใต้ดินและช่วยให้ผืนดินมีความชุ่มชื้นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หากมองถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะพบว่าในบริเวณ



น้ำตกดงพญาเย็น



น้ำตกสวนมะเดื่อปี ๒๐๐๐





น้ำตกป่าลานหินลาด



ทุ่งทานตะวัน ซึ่งมีอยู่มากรอบโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์
ทั้งในเขตจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี

โดยรอบโครงการมีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูก
ดอกทานตะวันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการท่องเที่ยว
ในทุ่งดอกทานตะวันขึ้น ซึ่งในปัจจุบันอาชีพปลูก
ดอกทานตะวันนี้ได้ขยายขึ้นไปถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ที่
บริเวณบ้านป่ายาง ตำบลสระแก้ว อำเภอบึงสามพัน
จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีการปลูกดอกทานตะวันในบริเวณ
ที่เป็นที่ลาดเนินเขาที่มีลักษณะเป็นลอนลูกฟูก จึงทำให้
เกิดเป็นทัศนียภาพที่งดงามต้องตาต้องใจนักท่องเที่ยว
ที่ไปเยือนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการที่เกษตรกรสามารถประกอบ
อาชีพปลูกดอกทานตะวันได้ผลเป็นอย่างดีนี้ ก็เนื่องมา
จากโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนในด้านการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมนั้น
ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำป่าสักต่างก็มีชีวิตความเป็น
อยู่แบบชาวชนบทที่มีประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ
ท้องถิ่น และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย
และชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก อาทิ ประเพณี



ปราสาทนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สร้างในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง



วัดไตรภูมิซึ่งเป็นวัดเก่าแก่อังมีเจดีย์โบราณปรากฏอยู่



รอยพระพุทธบาท
วัดพระพุทธบาท จังหวัด
สระบุรี





พระพุทธมหาธรรมราชา วัดไตรภูมิ

คุ่มพระดำน้ำของชาวเพชรบูรณ์ ซึ่งทุกปีผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์จะต้องอัญเชิญพระพุทธมหาธรรมราชาจากวัดไตรภูมิ มาดำน้ำในแม่น้ำป่าสัก และประเพณีตักบาตรดอกไม้ ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของชาวบ้านในอำเภอพระพุทธบาท โดยในวันเข้าพรรษาภายหลังจากการตักบาตรเช้าแล้ว ชาวบ้านจะพากันไปที่ไหลเขาในเขตอำเภอพระพุทธบาท เพื่อเก็บดอกเข้าพรรษาที่ผลิดอกและบานเฉพาะช่วงวันเข้าพรรษาเท่านั้น เพื่อนำมาใส่บาตรพระในช่วงบ่าย

ทั้งนี้ ในอำเภอพระพุทธบาท นอกจากจะมีแหล่งท่องเที่ยวในด้านประเพณีวัฒนธรรมแล้ว ยังมีแหล่งท่องเที่ยวในด้านประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง คือ โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการเสด็จนมัสการรอยพระพุทธบาทของนุรพมหากษัตริย์ราชินีของไทย ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่พระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาทุกพระองค์จะต้องเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคตามลำน้ำป่าสัก เพื่อมาขึ้นฝั่งและเสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารคต่อจนถึงวัดพระพุทธบาท



มณฑปที่สร้างครอบรอยพระพุทธบาท ศิลปะสมัยอยุธยา





โบราณสถานพระตำหนักท้ายพิบูล



โบราณสถานพระตำหนักธารเกษม

เพื่อนมัสการรอยพระพุทธรูปที่ค้นพบในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม เป็นประจำทุกปี ซึ่งในปัจจุบันยังคงปรากฏโบราณสถานที่เป็นหลักฐานในการเสด็จพระราชดำเนินดังกล่าว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญในปัจจุบันอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ วัดพระพุทธรูปพระตำหนักท้ายพิบูล พระตำหนักสระยอ พระตำหนักธารเกษม และเขื่อนพระเจ้าปราสาททอง ในเขตจังหวัดสระบุรี และพระนครหลวง หรือปราสาทนครหลวงในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ซึ่งโบราณสถานทั้งหลายที่กล่าวมา นอกจากจะมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจแล้วยังมีความสวยงามและเป็นที่น่าภาคภูมิใจในอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรืองในอดีตอีกด้วย

นอกจากนี้ หากมองลงมาทางทิศใต้ไม่ไกลจากโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มากนัก ยังมีโบราณสถานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมพระราชวังบวรฯ ที่ได้รับการสถาปนาเป็นพระมหากษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นั่นคือโบราณสถาน

พระบวรราชวังสีทา และเขื่อนโบราณที่เขาคอก ซึ่งในปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการบูรณะโดยกรมศิลปากรและจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคต

แหล่งโบราณสถานทั้งหมดที่กล่าวถึงนี้ โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริม หรือใกล้เคียงกับแม่น้ำป่าสักแทบทั้งสิ้น ดังนั้นคุณภาพน้ำที่ดี และปริมาณน้ำที่สม่ำเสมอจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้โบราณสถานเหล่านี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังช่วยบอกเล่าเรื่องราวของอดีตริมสายน้ำได้เป็นอย่างดี จึงทำให้การท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์เหล่านี้ทวีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นและโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เองก็มีส่วนอย่างยิ่งในการควบคุมปริมาณน้ำ มิให้มากเกินไปจนเกิดเป็นอุทกภัยที่นำความเสียหายมาสู่โบราณสถาน และไม่ให้น้อยเกินไปจนเกิดทัศนียภาพที่ไม่น่าดูงาม

อย่างไรก็ตาม นอกจากโบราณสถานแล้ว ในลุ่มน้ำป่าสักเองยังมีแหล่งโบราณคดีปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ดังเช่นใต้พื้นที่อ่างเก็บน้ำของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีแหล่งโบราณคดีปรากฏอยู่ถึง ๒๗ แห่งด้วยกัน และในปัจจุบัน

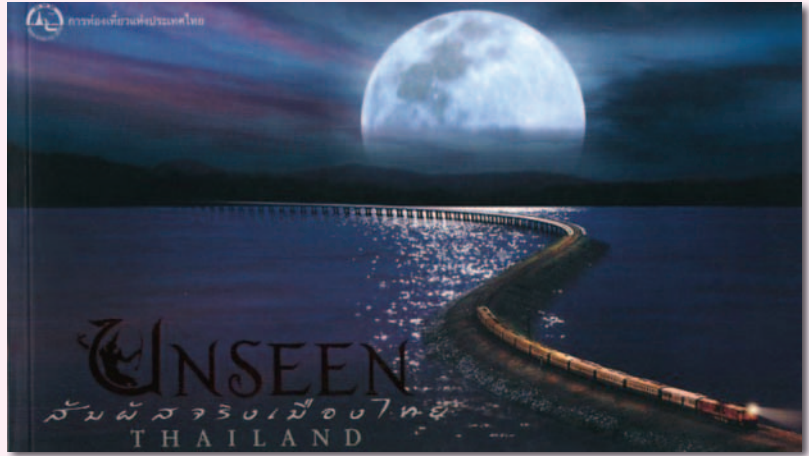


โบราณสถานพระตำหนักสระยอ



โบราณสถานเขื่อนพระเจ้าปราสาททอง

ได้มีการสำรวจและขุดกู้โบราณวัตถุจากแหล่งโบราณคดีดังกล่าวเพื่อนำไปจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์แล้ว ทั้งนี้โครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เองจึงเป็นแรงผลักดันสำคัญในการก่อให้เกิดการศึกษาและสำรวจแหล่งโบราณคดีในบริเวณนี้ อย่างละเอียด นอกจากนี้ในบริเวณแหล่งโบราณคดีวัดโคกสำราญซึ่งอยู่ในบริเวณที่จะต้องเป็นอ่างเก็บน้ำด้วยนั้น ทางโครงการได้สร้างคันกันน้ำไว้เป็นพิเศษจึงทำให้แหล่งโบราณคดีดังกล่าวไม่จมอยู่ใต้พื้นที่อ่างเก็บน้ำด้วย และในปัจจุบันวัดโคกสำราญก็ได้



หน้าปกหนังสือ UNSEEN THAILAND ซึ่งเป็นภาพของทางรถไฟสายเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์
อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี



โบราณสถานพระบรมราชวังสีทา



เขื่อนโบราณที่เขาคอก



วิหารวัดโคกสำราญหลังใหม่ที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำในเขื่อน

กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งการที่วัดโคกสำราญเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยขอม และยังเป็นแหล่งที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำที่เก็บกักอยู่ในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์อีกด้วย นอกจากนี้วัดโคกสำราญซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความมหัศจรรย์เนื่องจากอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่น่าตื่นตาตื่นใจและเกิดขึ้นจากโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์อีกแห่งหนึ่งก็คือเส้นทางรถไฟสายเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ขนานนามเส้นทางรถไฟสายนี้ว่าเป็น “เส้นทางรถไฟสายทุ่งทานตะวันเหนือเขื่อนแก่งหินเหียวที่ยาวที่สุดในประเทศไทย” และได้นำเอาภาพของเส้นทางรถไฟสายนี้ขึ้นเป็นหน้าปกหนังสือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว UNSEEN THAILAND ด้วย ซึ่งเส้นทางรถไฟสายดังกล่าวจะมีช่วงที่แล่นอยู่เหนือพื้นที่อ่างเก็บน้ำที่จัดเป็นจุดชมวิวยะเลสาบเหนือเขื่อนที่สวยงามมาก และยังสามารถแวะชมพิพิธภัณฑ

ลุ่มน้ำป่าสักที่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ได้อีกด้วย นอกจากนี้ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคมของทุกปีซึ่งเป็นช่วงที่ดอกทานตะวันบานสะพรั่งพร้อมกันนั้น นักท่องเที่ยวก็จะได้ชมความงามของทุ่งทานตะวันที่รถไฟสายนี้แล่นผ่านไปด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในลุ่มน้ำป่าสักโดยเฉพาะบริเวณโดยรอบโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้เพราะโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากสายพระเนตรอันยาวไกล และพระปรีชาสามารถ จึงได้แผ่พระบารมีสู่พสกนิกรที่อาศัยอยู่โดยรอบโครงการฯ ให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ทุกชีวิตที่อาศัยอยู่โดยรอบโครงการได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นชีวิตที่เลือกได้ของชาวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และชาวบ้านใกล้เคียงตลอดไป 🌿



ด้วยพระบารมีที่ หนองใหญ่

คอลัมน์ประชาชนาไฮฉบับนี้ กองบรรณาธิการได้เดินทางไปยังพื้นที่หนองใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะตั้งอยู่ในตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร เป็นที่ลุ่มน้ำขัง บริเวณกว้าง รับน้ำจากคลองธรรมชาติหลัก ๆ ๓ สาย คือ คลองละมู คลองกรูด ที่ต้นน้ำอยู่ในเขตตำบลนากระตาม อำเภอท่าแซะ และคลองชันาค ต้นน้ำอยู่ในเขต สะพลี อำเภอปะทิว ปัจจุบันมีพื้นที่ประมาณ ๔๕๐ ไร่ แต่ช่วงฤดูฝนน้ำหลากจะท่วม พื้นที่โดยรอบถึง ๓,๐๐๐ ไร่ และ ณ พื้นที่แห่งนี้ได้มีโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามพระราชดำริ (แก้มลิงธรรมชาติ) เกิดขึ้นเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมให้แก่ราษฎร จังหวัดชุมพร

สุรพันธ์ มั่นครแดง หัวหน้าโครงการชลประทานชุมพร ผู้รับผิดชอบโครงการ พัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ (แก้มลิงธรรมชาติ) ได้เล่าให้ฟัง ถึงความเป็น มาของโครงการฯ ว่า

“เมื่อปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ พายุโซนร้อนซีต้าได้ก่อตัวขึ้น ทำให้จังหวัด ชุมพรเกิดอุทกภัยอย่างร้ายแรง สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินในพื้นที่จำนวน ๖๖๕ หมู่บ้าน ๖๙ ตำบลใน ๔ อำเภอของจังหวัดชุมพร ประมูลค่าไม่ต่ำกว่า ๖,๐๐๐ ล้านบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยพสกนิกรชาวชุมพรเป็น อย่างมาก ทรงมอบหมายให้กองงานสวนพระองค์เดินทางมาช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้คำแนะนำ และเฝ้าติดตามการแก้ไขปัญหาอุทกภัยจังหวัดชุมพรอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเร่งรัดให้ขุดคลองหัววัง-พินังตัก ที่กรมชลประทานดำเนิน การมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ แต่ยังไม่แล้วเสร็จ และขอให้เร่งดำเนินการให้เสร็จโดยเร็ว ภายใน ๓๐ วัน โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ผ่านมูลนิธิชัยพัฒนา จำนวน





ประตูระบายน้ำสามแก้ว

๑๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้กรมชลประทานยืมไปดำเนินการก่อน เนื่องจากคลองหัววัง-พนักตัก สามารถช่วยระบายน้ำจากคลองท่าตะเภาลงทะเลได้ก่อนที่น้ำจะไหลผ่านตัวเมือง ซึ่งเป็นการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้แนวทางหนึ่ง และพระราชทานเงินอีกจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ผ่านมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ เพื่อดำเนินการก่อสร้างประตูระบายน้ำราชประชานุเคราะห์ ๑”

นอกจากนี้ สุรพันธ์ ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงสาเหตุของการเกิดน้ำท่วมและสภาพปัญหาของโครงการว่า



สุรพันธ์ มั่นครเมลง หัวหน้าโครงการชลประทานชุมพร

“สาเหตุของการเกิดน้ำท่วมชุมพรนี้ คือคลองท่าสะกับคลองรับร่อ สองคลองจะมารวมกันที่นากระตม เป็นคลองท่าตะเภา ไหลลงผ่านตัวเมืองออกทะเล เมื่อใดก็ตามที่ฝนตกหนักลุ่มน้ำโคลุ่มน้ำหนึ่งแล้ว ปริมาณน้ำที่ไหลลงมารวมกัน

ในคลองท่าตะเภา มีปริมาณมากเกินกว่าความจุของคลองก็จะไหลบ่าล้นสร้างความเสียหายให้กับตัวเมืองเป็นหลัก เพราะตัวเมืองอยู่ในที่ราบลุ่มชายทะเล ฉะนั้น แนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของชุมพรก็คือจะทำอย่างไรให้น้ำส่วนเกินความจุของคลอง ไหลออกสู่ทะเลให้เร็วที่สุดและมากที่สุด ก่อนที่จะไหลเข้ามาในตัวเมือง นั่นก็คือขุดคลองหัววัง-พนักตัก ซึ่งตรงนี้อยู่ในแผนงานได้ฝุ่นยกแล้ว หลังจากนั้นก็มีมีการปรับปรุงประตูระบายน้ำสามแก้วใหม่ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นแล้วก็ปรับปรุงตัวคลองให้มีขนาดใหญ่ขึ้น บางส่วนก็ทำได้ บางส่วนก็ทำไม่ได้ เพราะติดปัญหาเรื่อง

ที่ดิน ดังนั้น วิธีการก็คือผันน้ำจากคลองท่าตะเภาทางคลองหัววัง-พนักตักมาตรงนี้ แล้วก็ผันน้ำจากคลองท่าตะเภาทางคลองสามแก้ว แล้วไหลมารวมกันอีกครั้งในคลองสามแก้ว ให้ไหลออกสู่ทะเล นั่นคือแนวคิดส่วนหนองใหญ่นี้ก็อยู่กับบริเวณที่ติดกับคลองหัววัง-พนักตัก ก็เป็นพื้นที่ลุ่ม เนื้อที่ประมาณ ๔๕๐ ไร่ เป็นที่เก็บกักน้ำ มีลักษณะการทำงานของแก้มลิงก็คือเหมือนกับลิงที่อมกล้วยไว้ที่กระพุ้งแก้ม แล้วเมื่อต้องการจะระบายออกก็จะระบายออกมาทางคลองหัววัง-พนักตัก แล้วก็ค่อยไหลออกสู่ทะเล หนองใหญ่รับน้ำมาจาก ๓



คลองระบายน้ำ

คลองหลัก ๆ ก็จะมีคลองละมุ คลองชันาค คลองกรูด เมื่อมีปริมาณน้ำไหลลงมาเก็บในหนองใหญ่แล้ว เมื่อมีปริมาณมากพอก็ไหลลงสู่คลองหัววัง-พนักตักแนวพระราชดำริอีกแนวหนึ่งที่พระองค์ให้ไว้ก็คือเชื่อมคลองท่าสะเมื่อขุดทะเลแล้วก็ดึงน้ำจากคลองท่าสะกับคลองละมุ ก็จะดึงน้ำจากคลองท่าสะเข้ามาในคลองละมุ แล้วก็ไหลลงมาเก็บไว้ในหนองใหญ่ อันนี้คือแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้เช่นกัน”

สภาพเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตของจังหวัดชุมพร ราษฎรส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งมีเสียงจากคำยืนยันของราษฎรจังหวัดชุมพรมากมาย และหนึ่งในนั้นก็คือ **โสภณ สงวนเชื้อ** อดีตประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาทุ่ง อายุ ๓๖ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๘๖ หมู่ ๗ ตำบลนาทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ได้เล่าให้ฟังถึงเรื่องราวในอดีตซึ่งราษฎรส่วนใหญ่ในตำบลนาทุ่ง ต่างต้องประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำแล้วซ้ำเล่าอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ว่า



“แต่ก่อนนาทุ่งประกอบอาชีพในการเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่วนใหญ่ คือ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา แล้วก็มีปัญหาในเรื่องของถ้าตัวเมื่อน้ำท่วม ในส่วนทางระบายน้ำตอนปลาย จะมีปัญหาในเรื่องของกระแสน้ำไหลแรง แล้วก็มีปัญหาน้ำท่วม ท่วมในเมืองเสร็จแล้ว ตามธรรมชาติของมัน พอในเมืองลด จะไปท่วมเยอะ ตอนนั้นโครงการพระราชดำริยังไม่เสร็จ ตอนนั้นท่วมเยอะเสียหายหลายร้อยล้านเลย”

เช่นเดียวกับ **อุดม พงศ์พัฒน์** อายุ ๓๙ ปี เกษตรกร หมู่ที่ ๓ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร เล่าให้ฟังว่า

“แต่ก่อนจะไปไหนก็ลำบาก ทำนาทำสวนไม่ค่อยได้ ผลสวนมีแต่สวนมะพร้าว รายได้ต่อปี ไม่ถึง ๒,๐๐๐ บาท รายได้ไม่ค่อยดี ไม่ค่อยพอ บางครั้งต้องออกไปรับจ้างข้างนอก ทำให้ต้องออกจากโรงเรียน ชีวิตลำบาก”

“เมื่อก่อนลำบากมาก น้ำท่วมปีละ ๒ - ๓ ครั้ง ผลกระทบที่มีต่อพืชไร่มีมาก แสบไม่ได้ขายเลย พอน้ำมาผักก็ไปหมด” เสียงของ **วิวัฒน์ คล้ายอักษร** อายุ ๕๐ ปี เกษตรกรหมู่ ๓ บ้านฝ้ายท่า ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

ขณะที่ **พรั่ง เกิดมัลย์** อายุ ๕๓ ปี ผู้ใหญ่บ้าน เขาแรต เลขที่ ๘๓ หมู่ ๑๒ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า “เมื่อก่อนใช้พื้นที่นี้ทำนา ใช้ปลูกอะไรไม่ได้และน้ำท่วมตลอด”

“ช่วงน้ำท่วมถึงหน้าต่าบ้านเลย ซึ่งถือว่าเป็นช่วงปกติ ส่วนช่วงพายุซีด้าถือว่าพิเศษหน่อย สูง ๒ เมตรเลย ทุกบ้านทุกครอบครัวต้องมีเรือไว้ใช้ทุกหลัง เนื่องจากปีหนึ่งท่วม ๔ - ๕ ครั้ง เป็นเรื่องปกติ พืชผล ไม่ต้องพูดถึงปลูกไม่ได้เลย ตอนน้ำท่วมก็หาปลากัน แต่รายได้ก็น้อย



โสภณ สงวนเชื้อ



พรั่ง เกิดมัลย์

พอกินกันเฉพาะในครอบครัว” คำบอกเล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ในอดีตก่อนมีโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริจาก **แสงแก้ว จิตรอัมพร** อายุ ๖๒ ปี ผู้ใหญ่บ้านฝ้ายท่า หมู่ ๓ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

จากเหตุการณ์น้ำท่วมดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคูทกภัยของจังหวัดชุมพรมาโดยตลอด จนจบจนกระทั่งเมื่อครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ และโครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพร เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับงานชลประทานรวม ๕ ข้อ คือ



ซ้ายมือ นิโรจน์ ผอ.แสง ขวามือ แสงแก้ว จิตรอัมพร ในแปลงผักปลอดสารพิษ





๑. ควรพิจารณาก่อสร้างอาคารบังคับน้ำปิดต้นคลอง และปลายคลองที่ขุดในบริเวณหนองใหญ่เพื่อเก็บน้ำไว้ให้ราษฎรใช้ทำเกษตรในฤดูแล้ง

๒. ควรจัดตั้งสถานีวัดระดับน้ำเพิ่มเติม พร้อมระบบเตือนภัยที่บริเวณต้นน้ำคลองท่าแซะ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเร่งระบายน้ำออกจากหนองใหญ่ลงคลองหัววัง-พนักตัก ทิ้งทะเล่ลวงหน้า ทำให้หนองใหญ่สามารถรองรับน้ำที่ไหลลงมาใหม่ได้อีกจำนวนมาก การรับน้ำหลากลงหนองใหญ่แล้วทยอยระบายทิ้งทะเล่มีลักษณะเดียวกับลิงอมกล้วยไว้ที่กระพุ่มแก้มแล้วจึงค่อย ๆ กลืนกล้วยลงกระเพาะอาหาร

๓. ควรพิจารณาขุดคลอง หรือวางท่อเชื่อมต่อระหว่างคลองท่าแซะกับต้นคลองละมุ เพื่อชักน้ำจากคลองท่าแซะลงหนองใหญ่ ให้ราษฎรบริเวณใกล้เคียงมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรและอุปโภค-บริโภค และฤดูน้ำหลากสามารถผันน้ำจากคลองท่าแซะลงแก้มลิง “หนองใหญ่” เพื่อระบายน้ำทิ้งทะเล่ผ่านคลองหัววัง-พนักตักได้อีกด้วย

๔. ควรติดตั้งเครื่องสูบน้ำบริเวณประตูระบายน้ำราชประชานุเคราะห์ ๑, ๒, ๓ เพื่อช่วยระบายน้ำจากหนองใหญ่ลงสู่คลองหัววัง-พนักตักลงทิ้งทะเล่ในฤดูน้ำหลาก ทำให้ลดปริมาณน้ำในคลองท่าตะเภาที่จะไหลผ่านเมืองชุมพรได้ในระดับหนึ่ง

๕. ควรศึกษาหาปริมาณน้ำทำที่แน่นอนที่ไหลในคลองท่าตะเภา ณ บริเวณ



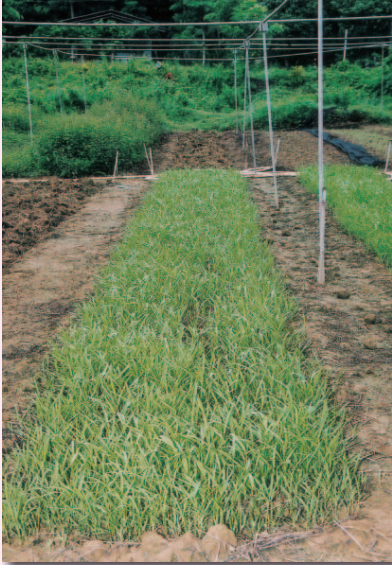
สวนปาล์มที่ทำรายได้ให้แก่ราษฎรเป็นอย่างดี

บ้านปากแพรก (ด้านท้ายคลองท่าแซะ และคลองรับร้อบรรจบกัน) ตำบลนากระตาม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร เพื่อให้ประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาลูกทุกภัยที่เกิดขึ้น จังหวัดชุมพร

และเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เกี่ยวกับโครงการแก้มลิงเพิ่มเติมว่า **“ให้พิจารณาขุดคลองละมุให้เชื่อมคลองท่าแซะกับหนองใหญ่ เพื่อช่วยแบ่งน้ำส่วนหนึ่งจากคลองท่าแซะลงสู่หนองใหญ่ จากนั้นเมื่อระดับน้ำในคลองหัววัง-พนักตักลดระดับลงจึงค่อย ๆ ปล่อยน้ำจากหนองใหญ่ลงสู่คลองและระบายลงทะเล่”**

ในเรื่องนี้ **สุรพันธ์** ได้กล่าวว่า “จังหวัดชุมพร กรมชลประทาน สำนักงาน กปร. และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้สนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาหนองใหญ่เป็นแก้มลิงธรรมชาติ





แปลงพืชผักปลอดสารพิษ



ห้องควบคุมระบบโทรมาตร



เกษตรผสมผสาน

โดยพัฒนาพื้นที่ในหนองใหญ่บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงและบริหารจัดการน้ำที่ลงมาสู่หนองใหญ่เพื่อให้หนองใหญ่เป็นแก้มลิงธรรมชาติ เพื่อเป็นที่สำหรับรับน้ำจากคลองท่าชะเมาเก็บไว้ก่อนที่จะไหลลงสู่คลองท่าตะเภา และเมื่อมีปริมาณมากก็จะค่อย ๆ ระบายลงสู่คลองหัววัง-พินังตัก เพื่อระบายออกสู่ทะเล นอกจากนี้ยังใช้เป็นพื้นที่สำหรับเก็บกักน้ำไว้ในฤดูแล้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพร เป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับการเกษตรกรรมและผลิตน้ำประปาสำหรับชุมชนในอนาคต และใช้สำหรับผลักดันน้ำเค็มจากทะเลในฤดูแล้ง กล่าวโดยสรุปแล้วการดำเนินการพัฒนาหนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยเสริมโครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพรตามแนวพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันโครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพรตามแนวพระราชดำริ สามารถป้องกันอุทกภัยเมืองชุมพรได้ในระดับหนึ่ง ประมาณ ๗๐% ของน้ำที่เคยเกิดช่วงพายุซีด้า”

ธวัช บูรินทร์วัฒนา ประธานหอการค้าจังหวัดชุมพร ได้กล่าวยืนยันการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้เป็นอย่างดี ไว้ดังนี้

“ก่อนนี้ปัญหาจังหวัดชุมพร ก่อนที่จะมีโครงการขุดลอกคลองหัววัง-พินังตัก ชุมพรประสบปัญหาอุทกภัยทุกครั้ง ทุกปี ปีหนึ่งก็หลาย ๆ ครั้ง ทำให้เกิดความเสียหายทั้งด้านการค้า เศรษฐกิจ การเกษตร เสียหายมาก



เสริญ ชื่นแดง



ธวัช บูรินทร์วัฒนา

เพราะน้ำไม่ได้ท่วมบ่อย ๆ ในตลาดนี้ ท่วมชั้นล่างเกือบมิด ท่วมหมด พังเสียหาย แล้วท่วมที่ ๕ ถึง ๖ วันเสียหายหมด ทั้งขวัญและกำลังใจของผู้ที่จะลงทุน”

นอกจากนี้ **สุชาติ ทอดรอด** เกษตรจังหวัดชุมพร ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อราษฎรจังหวัดชุมพรว่า

“มีราษฎรได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ในการประกอบอาชีพ จำนวน ๕๕ ราย ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอท่าชะเอม รวมพื้นที่แล้ว ๕๕๑ ไร่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความห่วงใยในพสกนิกรจึงได้พระราชทานเงินจำนวน ๗,๕๘๗,๕๐๐ บาท ให้จังหวัดชุมพรจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเกษตรกรในการประกอบอาชีพ ในกรณีนี้จังหวัดชุมพรจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการกองทุนฯ





สุชาติ ทอดรอด
เกษตรจังหวัดชุมพร

และพิจารณากำหนดระเบียบว่าด้วยการใช้เงินกองทุนพระราชทานเพื่อการเกษตรโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริจังหวัดชุมพรขึ้น และพิจารณาให้สมาชิกโครงการฯ กู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ เป็นต้นมา ปัจจุบันกองทุนมีเงินทั้งสิ้น ๘,๔๘๘,๗๒๖.๘๔ บาท โดยมีการกำหนดเกณฑ์การกู้เงินโดยที่ราษฎรจะสามารถขอกู้ยืมเงิน

แต่ละครั้งได้ต้องไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อราย ปัจจุบันมีผู้ที่ยืมเงินเรื่อง ๓๑ ราย แต่ผ่านเพียง ๒๒ ราย และขณะนี้ อยู่ระหว่างอนุมัติอีก ๗ ราย ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้เข้าไปส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทำไร่นาสวนผสมคือให้ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เดียวกัน แรก ๆ ก็จะทำแปลงสาธิตในที่นาของเกษตรกรประมาณ ๕๐ ไร่ คือเราเป็นผู้เสนอช่องทางหรืออาชีพให้แก่เกษตรกร แต่จะไม่บังคับเขา ให้เขาเป็นผู้เลือกเองว่าจะเลือกทำอาชีพอะไร ปัจจุบันราษฎรมีความพอใจต่อโครงการ เพราะว่ามีน้ำใช้ในหน้าแล้ง และทำให้เขามีรายได้สามารถปลูกพืชหมุนเวียนได้ เมื่อมีหนองใหญ่ไม่ต้องรอน้ำตามฤดูกาลแล้ว”

ดังที่ **โสภณ** ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หลังจากได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วว่า

“ตอนช่วงหลังนี้แหละมันเปลี่ยนแปลงในเรื่องของมีโครงการแล้ว รายได้เฉลี่ยของราษฎรดี คนว่างงานในตำบลและมีอาชีพก็น้อยลง เพราะว่ามีเรือประมงขายฝั้งทุกคนมีอาชีพมีรายได้ สัตว์น้ำทางทะเลยังสมบูรณ์ดีส่วนใหญ่เป็นปลาหู ถ้าเปรียบเทียบสภาพโดยรวมก่อนและหลังดีมาก”

ธวัช ได้กล่าวถึงเรื่องนี้เช่นกันว่า

“ตอนหลังนี้น้ำไม่ท่วมแล้ว หลังจากโครงการคลองหัววังเสร็จแล้วนี่ เทศบาล

น้ำไม่ท่วมรุ่นลูกกลับมาบริหารเขาก็มาปรับปรุงธุรกิจให้ทันสมัยขึ้น ดีขึ้น นักท่องเที่ยว พ่อค้า ก็ลงทุนความเชื่อมั่นก็เกิดตรงนี้นั้นเป็นผลพวงจากโครงการแก้มลิงนะครับ พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่มีต่อพี่น้องชาวจังหวัดชุมพร พ่อค้า ประชาชน ในตรงนี้จะหาที่เปรียบมิได้ว่ามากขนาดไหน”

นอกจากด้านเศรษฐกิจแล้ว การเกษตรกรรมตำบลบางลึกดีขึ้นมาก ทำให้ราษฎรสามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลายและมีรายได้ดีขึ้น ดังที่ **แสงแก้ว** เล่าให้ฟังว่า

“ที่ทำมาแล้วดีที่สุดคือพืชสวน เพราะแน่นอนและยั่งยืนกว่า มีรายได้ทุกปี แล้วก็ไม่ต้องดูแลรักษามากไม่ต้องฉีดยามาก ผมมีทั้ง มังคุด เงาะ ทุเรียน ลองกอง ส้มโอ ส้มโอจะมีผลตลอดทั้งปี แต่มังคุด เงาะ ทุเรียนจะออกตามฤดูกาลของมัน น้ำท่วมกับน้ำไม่ท่วมรายได้ต่างกันเยอะ เกือบเท่าตัว เพราะน้ำลดก็สามารถทำกิจกรรมได้ทั้งหมด พืชผลไม่เสียหาย น้ำพระทัยของพระเจ้าอยู่หัวยิ่งใหญ่จนหาที่เปรียบไม่ได้ ที่ไหนกันดารแห้งแล้งได้รับความเดือดร้อน พระองค์ท่านก็จะไปช่วยผมซึ่งมากครับ จนบางครั้งน้ำตาไหล เมื่อพระองค์ท่านตั้งโครงการนี้ขึ้น ประชาชนก็อยู่ดีกินดีทั้งจังหวัด ยิ่งคนที่ประสบอุทกภัยนะ ยิ่งดีขึ้นมาก”

เสียงจากคำยืนยันของ **นิโรจน์ ผอแสง** อายุ ๓๘ ปี บ้านเลขที่ ๔๖ หมู่ ๘ ตำบลบางลึก อำเภอเมืองจังหวัดชุมพร กล่าวไว้ว่า “ตอนนี้ปลูกผักอยู่ครับ มีคะน้า กวางตุ้ง ถั่วแดง เป็นผักปลอดสารพิษ ปลูกมา



๔ ปีแล้ว ซึ่งจริง ๆ แล้วสินค้าไม่พอขาย เพราะเรามีตลาดที่รองรับมาก ขณะนี้ได้ปลูกบร็อคโคลี่และขายดีที่สุดแล้วเมื่อเอาบร็อคโคลี่ของเราไปเทียบพิสูจน์กับทางเหนือแล้วผลผลิตของเราที่ออกมาได้ดีมาก ต้นละ ๗ - ๘ ซีดราคาขายปลีกหัวละ ๒๕ บาท ซึ่งถือว่ารายได้ดีมาก หลังจากโครงการลอกคลองเสร็จแล้ว ได้มีการปลูกผักปลอดสารพิษ แล้วเกษตรกรทุกคนได้รับการสนับสนุน ดึงน้ำจากโครงการแก้มลิงหนองใหญ่มาใช้ ไม่ต้องไปคู้ยเขี่ยที่อื่นแล้ว ยามแล้งก็ต้องตามน้ำ ยามฝนก็ต้องปิดน้ำเดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว”



คลองระบายน้ำรอบโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่

เช่นเดียวกับ **บรรจบ สละชั่ว** อายุ ๗๒ ปี มีเนื้อที่ ๒๗ ไร่ “ผมปลูกปาล์มส่งโรงงานแบบชายดิบ ผมปลูกหมด ๒๗ ไร่ เลย แต่ก่อนปลูกมะพร้าวมาก่อนพื้นที่ตรงนั้นถูกปรับแล้ว สามารถใช้ได้เต็มพื้นที่แล้ว แต่เมื่อก่อนใช้พื้นที่ได้แค่ ๑ ใน ๓ เท่านั้น ซึ่งตอนนั้นผลผลิตก็เหลือเก็บแล้วครับ พระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ ทูลกระหม่อมได้มาโปรดแบบสุด ๆ เลยครับ เมื่อก่อนราคาตกต่ำสุดเลยครับ แต่ตอนนี้ก็ขึ้นสุด ๆ เลยครับ เพราะรายได้เมื่อก่อนไม่แน่นอนต้องไปรับจ้างเขา”

พรั่ง กล่าวด้วยน้ำเสียงสดใสปนด้วยรอยยิ้มที่เปี่ยมด้วยความสุขว่า “ตอนนี้รายได้ต่อปีร่วมแสน หลังหักค่าใช้จ่ายแล้วนะครับ ผมอยู่ในกลุ่มพืชผักและไม้ผล ผมก็ปลูกแบบผสมผสานในพื้นที่ปลูกปาล์ม ๑๐ ไร่ ปลูกฟักทอง ๒ ไร่ ข้าวโพด ๑ ไร่ มะพร้าว ส้มโอ ประมาณ ๘ ไร่ ถ้าพูดถึงพระเจ้าอยู่หัว พี่น้องเกษตรกรรู้สึกปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับความช่วยเหลือจากพระองค์ท่าน ที่มาช่วยแก้ปัญหาน้ำท่วม พวกเรารู้สึกซาบซึ้งจนหาที่เปรียบไม่ได้ครับ”

นอกจากนี้ **อุดม** กล่าวด้วยความภาคภูมิใจว่า “หลังจากมีโครงการ ทำให้มีรายได้ที่แน่นอน สามารถเก็บได้ ๑๕ วันต่อ ๑ ครั้ง แต่ถ้า ๑ เดือน ก็จะได้ ๒ ครั้ง ปลูกปาล์มไว้ ๓๐ ไร่ ส่วนการทำนาซึ่งมีพื้นที่อยู่ ๙ ไร่ เก็บเกี่ยวครั้งหนึ่งก็จะได้ถึง ๔ เกวียน และหลังจากการทำนาก็จะใช้ที่นาปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งรวมแล้วรายได้ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี ทำให้ไม่ต้อง

ออกไปรับจ้างข้างนอก รู้สึกดีใจที่ไม่ติดต่อด้านโครงการ ไม่มีใครที่จะเหมือนกับพระองค์ท่านเลย ที่มีน้ำพระทัยดูแลทุกข์สุขของประชาชน”

วิวัฒน์ กล่าวเช่นเดียวกันว่า “พอในหลวงมาช่วยทำแก้มลิงนะก็ดีขึ้นมากปลูกกะเพรา ผักกาด มะกรูด ถั่วฝักยาว ซึ่งตอนนี้ถั่วเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ตอนนี้ก็โลดละ ๒๐ บาท ซึ่งพื้นที่ ๑๐ ไร่ จะมีทั้งปลูกผักเลี้ยงปลาหมอบ มีไว้ทั้งกินและขาย แล้วยังเลี้ยงไก่เอาไว้ทั้งกินเนื้อและขาย เกียวข้าวได้ ๓ เกวียน บนพื้นที่นา ๕ ไร่ ซึ่งดีกว่าเมื่อก่อนมาก เมื่อก่อนได้แค่ ๕๐ ถึง ผมปลูกผักตลอดได้ ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ บาทต่อปี แต่ตอนนี้ได้ ๘๐,๐๐๐ บาท ความประทับใจที่มีต่อพระองค์ท่าน ผมซาบซึ้งอย่างมากถ้าสามารถกราบตรงนี้ได้ก็จะกราบเลย รู้สึกซาบซึ้งอย่างที่สุดแล้ว”

นี่คือเสียงจากคำบอกเล่าบางส่วนของผู้ที่น้องชาวจังหวัดชุมพร ในวันนี้ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ความผาสุกได้เกิดขึ้นหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ทำให้ชีวิตพวกเขาดีขึ้น นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณอย่างยากที่จะหาสิ่งใดเปรียบได้

เสริญ ชื่นแดง อายุ ๕๘ ปี บ้านเลขที่ ๘๕ หมู่ ๑๐ ตำบลบางลึก จังหวัดชุมพร ได้กล่าวในตอนท้ายด้วยน้ำเสียงและแววตาแห่งความเป็นสุขว่า “ถ้าไม่มีพระเจ้าอยู่หัว พวกเราก็คงแ่ พิษผลเสียหายจนน้ำตายหมด” 🙏



มูโนะ

ความสำเร็จที่ยั่งยืน

ไพลิน นุชถาวร, ฉลอง เกียรติศักดิ์โสภณ, สุรินทร์ มานะธานี*

สภาพปัญหา

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก (มูโนะ) ประสบสภาพปัญหาและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากน้ำท่วม ทำให้พื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัยของเกษตรกรในเขตอำเภอสุโขทัย-โก-ลก อำเภอดงหลวง ได้รับความเสียหายเป็นประจำเกือบทุกปี ในช่วงเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนธันวาคม ความรุนแรงของปัญหาน้ำท่วมขึ้นอยู่กับปริมาณฝนที่ตกในแต่ละปี ซึ่งแต่ละส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้พยายามประสานงาน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวตลอดมา

ความเป็นมาของโครงการ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก อำเภอดงหลวง จังหวัดนครราชสีมา เกิดขึ้นตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งได้เสด็จฯ เยี่ยมเยียนราษฎรบริเวณบ้านปะดงยอ หมู่ที่ ๓ ตำบลมูโนะ อำเภอสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนครราชสีมา ในเดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๑๗ โดยได้ทรงทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรในบริเวณท้องที่ตำบลมูโนะ ตำบลมูโนะ อำเภอสุโขทัย-โก-ลก ตำบลโฆษิต ตำบลนาค ตำบลพร่อน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลบางขุนทอง อำเภอดงหลวง ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้

* ไพลิน นุชถาวร หัวหน้าโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก
** ฉลอง เกียรติศักดิ์โสภณ หัวหน้าฝ่ายวิศวกรรม
*** สุรินทร์ มานะธานี หัวหน้าฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน

คลองระบายน้ำมูโนะ



เป็นที่ลุ่มชายฝั่งแม่น้ำโก-ลก และชายป่าพรุโต๊ะแดง เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำในแม่น้ำโก-ลก จะไหลล้นตลิ่งเข้าท่วมไร่นาราษฎรและน้ำชายพรุโต๊ะแดงจะมีระดับสูงขึ้น จนทำความเสียหายให้แก่พื้นที่เพาะปลูกเป็นประจำทุกปี เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการชลประทานมุโนะขึ้น

สภาพทั่วไปของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากลุ่มน้ำโก-ลก

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากลุ่มน้ำโก-ลก เป็นโครงการชลประทานประเภทระบายน้ำในฤดูฝน เพื่อช่วยบรรเทาอุทกภัยให้กับพื้นที่เพาะปลูกและที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอสุโขทัยโก-ลก อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ส่วนในฤดูแล้งป้องกันน้ำเค็มและส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตโครงการ ๘๘,๕๕๐ ไร่ โดยมีพื้นที่โครงการรวมพื้นที่ ๑๑๐,๐๐๐ ไร่

แนวทางแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

กรมชลประทานได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริโครงการขุดลอกคลองระบายน้ำ ก่อสร้างอาคารระบายน้ำ และก่อสร้างคันกันน้ำ มีรายละเอียดดังนี้

๑. ขุดลอกคลองระบายน้ำมุโนะ ความยาว ๑๕+๖๐๐ กิโลเมตร เพื่อช่วยการระบายน้ำในเขตโครงการฯ ให้ไหลได้รวดเร็วยิ่งขึ้นในฤดูน้ำหลาก

๒. ขุดลอกคลองระบายน้ำโต๊ะแดง ความยาว ๑๓+๔๐๐ กิโลเมตร เพื่อช่วยระบายน้ำในเขตพื้นที่

โครงการฯ และขอบพรุโต๊ะแดงบางส่วนให้น้ำไหลลงสู่แม่น้ำโก-ลกได้เร็วขึ้น และขุดลอกคลองระบายน้ำสายชอย ๔๕ สาย ยาว ๑๔๔+๓๙๙ กิโลเมตร เพื่อช่วยระบายน้ำในพื้นที่การเกษตรได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๓. ก่อสร้างอาคารประตูระบายน้ำปากคลองมุโนะ ขนาดกว้าง ๖.๐๐ เมตร สูง ๘.๐๐ เมตร จำนวน ๒ ช่อง สามารถระบายน้ำได้สูงสุด ๑๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ทำหน้าที่ผันน้ำจากแม่น้ำโก-ลกให้ไหลเข้าคลองระบายน้ำมุโนะได้ตามปริมาณที่ต้องการ เพื่อเป็นการระบายน้ำจากแม่น้ำโก-ลกให้ลงทะเลได้รวดเร็วยิ่งขึ้นใน



อาคารประตูระบายน้ำกลางคลองมุโนะ



อาคารประตูระบายน้ำปลายคลองมุโนะ



ฤดูน้ำหลาก และส่งน้ำไปใช้ในการเพาะปลูกในพื้นที่โครงการได้ตลอดปี

๔. ก่อสร้างอาคารประตูลอยน้ำปลายคลองไต่แดง ขนาดกว้าง ๖.๐๐ เมตร สูง ๕.๐๐ เมตร จำนวน ๔ ช่อง สามารถระบายน้ำได้สูงสุด ๑๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ทำหน้าที่ระบายน้ำในพื้นที่โครงการในฤดูน้ำหลาก ป้องกันน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าคลองระบายน้ำไต่แดง และในฤดูแล้งสามารถเก็บกักน้ำจืดไว้ใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม



คันกันน้ำด้านฝั่งตรงกันข้ามกับเกาะสะท้อน

๕. ก่อสร้างอาคารประตูลอยน้ำกลางคลองมูโนะ ขนาดกว้าง ๖.๐๐ เมตร สูง ๔.๕๐ เมตร จำนวน ๓ ช่อง สามารถระบายน้ำได้สูงสุด ๑๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ทำหน้าที่ระบายน้ำในพื้นที่โครงการในฤดูน้ำหลาก และส่งน้ำไปใช้ในการเพาะปลูกในพื้นที่โครงการได้ตลอดปี

๖. ก่อสร้างอาคารประตูลอยน้ำปลายคลองมูโนะ ขนาดกว้าง ๖.๐๐ เมตร สูง ๕.๕๐ เมตร จำนวน ๔ ช่อง สามารถระบายน้ำได้สูงสุด ๒๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ทำหน้าที่ระบายน้ำในเขตพื้นที่โครงการในฤดูน้ำหลาก ป้องกันน้ำเค็มและเก็บกักน้ำจืดไว้ใช้ในฤดูแล้ง

๗. ก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วม โดยสร้างเป็นคันกันน้ำด้านฝั่งตรงกันข้ามกับเกาะสะท้อน คันกันน้ำสองฝั่งคลองระบายน้ำมูโนะ (เลาะไปตามริมฝั่งคลองปลายคลองโคกยาง และคลองระบายน้ำมูโนะ) และคันกันน้ำสองฝั่งคลองระบายน้ำไต่แดง เพื่อป้องกันน้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากการอัดน้ำที่ประตูระบายปลายคลองมูโนะและประตูระบายน้ำปลายคลองไต่แดง ทำให้มีระดับน้ำสูงขึ้นเพื่อส่งเข้าไปช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกสำหรับการป้องกันน้ำในแม่น้ำโก-ลกในฤดูน้ำหลากได้ ก่อสร้างคันกันน้ำฝั่งซ้ายแม่น้ำโก-ลก โดยเริ่มต้นตั้งที่บ้านมูโนะ ตำบลมูโนะ อำเภอสุไหงโก-ลก ถึงบ้านนาคออีบู ตำบลนาภาค อำเภอตากใบ เป็นคันดินสูง ๒.๐๐ - ๓.๐๐ เมตร กว้าง ๖.๐๐ เมตร ยาว ๑๑+๙๓๒ กิโลเมตร และก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วมรอบขอบพรุไต่แดง ความยาว ๓๒+๓๐๐ กิโลเมตร

ผลสำเร็จของโครงการ

๑. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก สามารถส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตอำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ทำให้เกษตรกรมีรายได้และผลผลิตเพิ่มขึ้น ปี ๒๕๓๕ ผลผลิตข้าวนาปีบ้านโคกอิฐ โคกโน ได้ ๕๐ - ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ย ๔๔๘ กิโลกรัมต่อไร่

๒. การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว โครงการฯ ได้จัดหา น้ำคุณภาพดี โดยจัดทำระบบส่งน้ำหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ และระบบส่งน้ำโคกกุแวง บ้านโคกอิฐ - โคกโน โดยใช้น้ำจืดชะล้างดินเปรี้ยว และรักษาระดับน้ำที่ประตูระบายน้ำปลายคลองมูโนะ ที่ระดับเก็บกัก + ๐.๘๐ ถึง + ๑.๐๐ เมตร เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดดินเปรี้ยวจัด สามารถทำการเพาะปลูกได้ตามแนวพระราชดำริ

๓. เพื่อบรรเทาอุทกภัยในบริเวณพื้นที่เพาะปลูกทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโก-ลกและขอบพรุไต่แดงในเขตตำบลมูโนะ ตำบลมูโยะ ตำบลปาเสมัส อำเภอสุไหงโก-ลก และตำบลโฆษิต ตำบลนาภาค ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลเกาะสะท้อน อำเภอตากใบ ในพื้นที่ประมาณ ๑๑๐,๐๐๐ ไร่ (พื้นที่การเกษตร ๘๘,๕๕๐ ไร่) นับว่าราษฎรได้รับประโยชน์และมีความพึงพอใจในการแก้ปัญหาการระบายน้ำและส่งน้ำให้พื้นที่การเพาะปลูกตามความต้องการของเกษตรกร



๔. เพื่อสนับสนุนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งในพื้นที่โครงการบางส่วน โดยการเก็บกักน้ำจัดไว้ในคลองระบายน้ำ

๕. เพื่อป้องกันน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าไปทำความเสียหายแก่พื้นที่เพาะปลูกในเขตพื้นที่โครงการ

๖. เพื่อส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่ตำบลเกาะสะท้อนประมาณ ๙,๐๐๐ ไร่ พื้นที่เกษตรบ้านมูโนะตำบลมูโนะ ๑,๐๐๐ ไร่ พื้นที่ศูนย์สาขาที่ ๓ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ (บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ) พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่ และพื้นที่ศูนย์สาขาที่ ๔ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ (บ้านโคกกุแวง โคกอิฐ โคกโน) พื้นที่ ๕,๖๕๐ ไร่ รวมพื้นที่ชลประทาน ๑๗,๑๕๐ ไร่

๗. เพื่อใช้น้ำจัดสนับสนุนการประปาในบริเวณบ้านตาบาและอำเภอตากใบ

๘. เพื่อขยายพันธุ์ปลาน้ำจืดในบริเวณพื้นที่โครงการฯ

๙. ปรับปรุงและป้องกันการแพร่กระจายของดินเปรี้ยวและน้ำเปรี้ยว โดยการใช้น้ำจากคลองมูโนะชะล้างดินเปรี้ยวและแยกระบบระบายน้ำเปรี้ยวออกจากระบบน้ำดี

๑๐. เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมรักษาระดับน้ำในพุมืดะแดง พื้นที่ ๑๒๕,๐๐๐ ไร่ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่ให้น้ำจากพุมืดะแดงเกิดผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎรที่อยู่บริเวณรอบขอบพุมืดะช่วยรักษาระบบนิเวศของพุมืดะแดง นับว่าราษฎรได้รับประโยชน์และมีความพึงพอใจในการระบายน้ำและส่งน้ำให้พื้นที่การเพาะปลูกของเกษตรกร



คลองระบายน้ำโต๊ะแดง

สรุป

การแก้ไขปัญหาความสำเร็จที่ยั่งยืน “มูโนะ” (โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก) ทำให้ราษฎรในอำเภอสุโงโก-ลก อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาระบายน้ำในเขตโครงการฯ พื้นที่ ๑๑๐,๐๐๐ ไร่ และสามารถส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกตามความต้องการของเกษตรกรเป็นการเพิ่มรายได้ ซึ่งมีผลสะท้อนทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนจิตวิญญาณเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของราษฎรในเขตพื้นที่โครงการฯ นับว่าเป็นความสำเร็จอย่างยั่งยืนของเกษตรกร ดังคำขวัญของโครงการว่า “กรมชลประทาน งานเพื่อแผ่นดิน หยาดเหงื่อที่ไหลริน ปลูกทุกซ์สิ้นชาวประชา” 🌱



อาคารประตุน้ำปลายคลองมูโนะ



อาคารประตุน้ำปลายคลองโต๊ะแดง



คำสั่ง - คำพูด

สมลักษณ์ วงศ์งามชำ*

การนำคำราชาศัพท์มาใช้สำหรับปฏิบัติราชการ ควรที่จะได้ทราบถึงความหมายให้ลึกซึ้ง ถูกต้องตามแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศสำหรับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศ์ รวมทั้งเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่ตัวข้าราชการนั้น ๆ ด้วยว่า เป็นผู้รู้จริงในการใช้ถ้อยคำภาษาไทย

คำสั่ง ในราชาศัพท์แบ่งออกเป็น ๔ ลำดับ ตามพระราชอิสริยยศ ดังนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **มีพระบรมราชโองการ** โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้...
๒. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ **มีพระราชเสาวนีย์** โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้...
๓. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร **มีพระราชบัญชา** โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้...
๔. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี **มีพระราชบัญชา** โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้...

ส่วน **คำพูด** นั้น สำหรับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ใช้ว่า **พระราชกระแส พระราชดำรัส กระแสพระราชดำรัส พระราชกระแสรับสั่ง**

คำราชาศัพท์ทั้ง ๔ นี้ ยังหมายถึง คำพูดที่ใช้กับ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี อีกด้วย

สำหรับพระบรมวงศ์ชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้า ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กับ พระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า ได้แก่ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ รวมทั้งพระเจ้าหลานเธอทุกพระองค์ คำราชาศัพท์สำหรับ **คำพูด** ก็คือ **รับสั่ง** 🐼

* ผู้ช่วยราชเลขาธิการ



“คำจำกัดความของสิ่งก่อสร้างด้านชลประทาน”

มีผู้สนใจอยากทราบคำจำกัดความของสิ่งก่อสร้างด้านชลประทานมากมาย ซึ่งมีการใช้กันถูกบ้างผิดบ้าง กองบรรณาธิการจึงได้สอบถาม นายทวี เต็มถาวรศิลป์ ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ กรมชลประทาน ซึ่งได้ความว่า

โครงการชลประทาน มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ หัวงานของโครงการซึ่งประกอบด้วย สิ่งก่อสร้างหรืออาคารต่าง ๆ สร้างขึ้นเพื่อเก็บกักน้ำหรือเพื่อยกระดับน้ำให้สูงพอที่จะส่งไปยังพื้นที่เพาะปลูกได้อย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังรวมถึงอาคารประกอบต่าง ๆ ที่สร้างอยู่บริเวณหัวงาน เพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ อีกด้วย รายละเอียดต่าง ๆ ทั้งของโครงการชลประทานประเภททดน้ำและประเภทเก็บกักน้ำ มีดังนี้

๑. เขื่อนทดน้ำ เป็นอาคารที่สร้างปิดกั้นลำน้ำเพื่อทดน้ำให้ระดับสูงขึ้นจนสามารถส่งน้ำไปยังพื้นที่เพาะปลูกได้ ซึ่งอาจจะมีรูปร่างเป็นฝายทดน้ำหรือแบบเขื่อนระบายน้ำก็ได้ ข้อแตกต่างระหว่างทั้ง ๒ ชนิดคือฝายนั้น สามารถให้น้ำส่วนที่เหลือล้นข้ามสันฝายได้ ส่วนเขื่อนระบายน้ำจะไม่ยอมให้น้ำไหลล้นข้ามสันเขื่อนแต่จะมีลักษณะเป็นช่อง ๆ สำหรับให้น้ำไหลผ่านตัวเขื่อน ซึ่งแต่ละช่องจะมีบานประตูเป็นตัวควบคุมปริมาณการไหลของน้ำ

อาคารประกอบของเขื่อนทดน้ำ

ประตูหรือท่อปากคลองส่งน้ำ คือ อาคารสำหรับควบคุมปริมาณน้ำที่จะไหลเข้าสู่คลองส่งน้ำบริเวณปากคลองส่งน้ำโดยจะมีบานประตูคอยควบคุมปริมาณน้ำ



ประตู หรือ ท่อปากคลองส่งน้ำ

ประตูระบายทราย คือ ช่องเปิดพร้อมบานบังคับน้ำทำไว้ที่อาคารประเภทฝาย เพื่อระบายตะกอนทรายที่ทับถมอยู่หน้าฝายออกไปด้านท้ายน้ำ โดยให้น้ำไหลผ่านด้วยความเร็วสูงพร้อมกับพัดพาตะกอนออกไป

บันไดปลา คือ อาคารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นทางให้ปลาผ่านขึ้นหรือลงในทางน้ำที่มีอาคารปิดกั้น



ตัวอย่างเขื่อนระบายน้ำ เขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท



ประตูระบายทราย

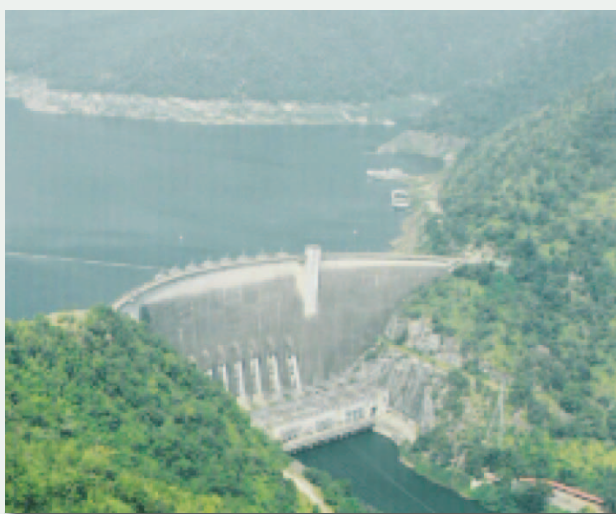


บันไดปลา





อาคารระบายน้ำล้น



ตัวอย่างเขื่อนเก็บกักน้ำ เขื่อนภูมิพล จ.ตาก

ประตูเรือแพสัญจรหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประตูน้ำ คือ อาคารที่ให้เรือหรือแพซุง ผ่านไปมาได้โดยจะสร้างคู่กับเขื่อนทดน้ำและอาคารทดน้ำของคลองส่งน้ำขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคม

๒. เขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นเขื่อนที่สร้างปิดกั้นลำน้ำธรรมชาติระหว่างหุบเขาหรือเนินสูง เพื่อเก็บกักน้ำที่ไหลมากในฤดูฝน ทำให้เกิดเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดต่าง ๆ ซึ่งจะระบายน้ำลงไปตามลำน้ำให้กับเขื่อนทดน้ำที่สร้างอยู่ทางตอนล่าง หรืออาจส่งเข้าคลองส่งน้ำสำหรับโครงการชลประทานที่มีคลองส่งน้ำรับน้ำจากเขื่อนโดยตรง

อาคารประกอบของเขื่อนเก็บกักน้ำ

อาคารระบายน้ำล้น ทำหน้าที่ควบคุมระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำไม่ให้สูงจนล้นข้ามสันเขื่อนโดยจะระบายน้ำ

ทิ้งไปทางด้านท้ายเขื่อนเมื่อน้ำถูกเก็บไว้ถึงระดับที่ต้องการแล้ว

ท่อปากคลองส่งน้ำ เป็นอาคารที่นำน้ำจากอ่างเก็บน้ำเข้าคลองส่งน้ำโดยตรง โดยจะรับน้ำจากหน้าเขื่อนไปยังคลองส่งน้ำซึ่งจะติดตั้งบานประตูสำหรับควบคุมปริมาณน้ำไว้

ท่อระบายน้ำลงลำน้ำท้ายเขื่อนและท่อระบายน้ำไปหมุนกังหัน จะสร้างไว้ที่เขื่อนเก็บกักน้ำที่ต้องการระบายน้ำลงสู่ลำน้ำเพื่อการชลประทาน ซึ่งอาจจะมีเขื่อนทดน้ำอยู่ทางตอนล่างหรือเพื่อระบายน้ำไปหมุนกังหันเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า



คูส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูก

ระบบส่งน้ำ

๑. คลองส่งน้ำ เป็นทางน้ำสำหรับนำน้ำจากแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นต้นน้ำของโครงการชลประทานไปยังพื้นที่เพาะปลูก โดยคลองที่เริ่มต้นจากแหล่งน้ำต้นน้ำของโครงการเรียกว่า **คลองส่งน้ำสายใหญ่** และคลองที่สร้างแยกออกมาเรียกว่า **คลองซอย** ส่วนที่สร้างแยกออกมาจากคลองซอย เรียกว่า **คลองแยกซอย** ซึ่งแต่ละคลองแยกซอย อาจจะมีคลองส่งน้ำเล็ก ๆ เป็นคลองแยกซอยออกไปอีกก็ได้

๒. อาคารของคลองส่งน้ำ

๒.๑ ประตูหรือท่อปากคลองซอยและคลองแยกซอย คือ อาคารควบคุมปริมาณน้ำให้ไหลเข้าคลองส่งน้ำ ตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งจะสร้างไว้ที่ต้นคลองซอยและคลองแยกซอย



๒.๒ ท่อเชื่อม เป็นท่อที่สร้างเชื่อมระหว่างคลองส่งน้ำสำหรับนำน้ำจากคลองส่งน้ำที่อยู่ทางฝั่งหนึ่งของลำน้ำธรรมชาติ หรือถนน ให้ไหลไปในท่อที่ฝังลอดใต้ลำน้ำหรือถนนไปยังคลองส่งน้ำที่อยู่ทางฝั่งหนึ่ง

๒.๓ สะพานน้ำ เป็นทางน้ำสำหรับนำน้ำจากคลองส่งน้ำที่อยู่ทางด้านหนึ่งของลำน้ำธรรมชาติที่ลุ่มหรือที่ลาดเชิงเขา ข้ามไปหาคลองส่งน้ำที่อยู่อีกทางด้านหนึ่ง ซึ่งเมื่อน้ำไหลออกจากสะพานน้ำแล้วก็จะไหลต่อไปในคลองส่งน้ำได้ตามปกติ

๒.๔ น้ำตก เนื่องด้วยคลองส่งน้ำบางสายอาจจะมีความลาดชันตามสภาพภูมิประเทศ ซึ่งผิดวินตามธรรมชาติ มีความลาดเทมากกว่าความลาดเทของคลองส่งน้ำที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องลดระดับท้องคลองส่งน้ำให้ต่ำลง ในแนวตั้งบ้างเป็นแห่ง ๆ จึงจำเป็นต้องมีอาคารสำหรับบังคับน้ำ ที่ไหลมาตามคลองส่งน้ำที่อยู่ในแนวบนให้ไหลตกลงมาที่อาคารตอนล่าง เพื่อป้องกันไม่ให้คลองส่งน้ำที่อยู่ในแนวล่างต้องชำรุดเสียหายเนื่องจากความแรงของน้ำที่ไหลตกลงมานั้น

๒.๕ รางเท เป็นอาคารสำหรับนำน้ำจากคลองส่งน้ำที่อยู่ในแนวบนให้ลงมายังคลองส่งน้ำที่อยู่ในแนวล่างเหมือนกับน้ำตก แต่แตกต่างกันที่รางเทนั้นจะมีน้ำไหลมาตามรางหรือท่อซึ่งวางลาดเอียงไปตามสภาพภูมิประเทศ เป็นระยะทางไกลจึงจะถึงช่วงรับน้ำ และคลองส่งน้ำที่อยู่ในแนวล่างนั้น

๒.๖ อาคารอัดน้ำ ทำหน้าที่อัดน้ำในคลองให้สูงเป็นช่วง ๆ ไป โดยที่ไม่ว่าน้ำในคลองจะมีปริมาณมากหรือน้อยเพียงไร ก็จะต้องถูกทดให้มีระดับสูงจนสามารถส่งน้ำได้ดีทุกเวลาที่ต้องการ

๒.๗ ท่อระบายน้ำลอดใต้คลองส่งน้ำ ในกรณีที่คลองส่งน้ำตัดผ่านร่องน้ำขนาดเล็กและบริเวณพื้นที่ เช่น ที่ลุ่ม ซึ่งมีน้ำไหลมาตามธรรมชาติน้อย มักจะนิยมสร้างอาคารแบบท่อเพื่อระบายน้ำให้ลอดใต้ท้องคลองส่งน้ำไป

๒.๘ ท่อส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกหรือท่อส่งน้ำเข้านา ลักษณะเป็นท่อฝังลอดใต้คลองส่งน้ำ พร้อมมีอาคารเปิดปิดน้ำทำหน้าที่ส่งน้ำและควบคุมน้ำเข้าคูลนาหรือเข้าพื้นที่เพาะปลูกโดยตรงก็ได้ โดยจะก่อสร้างท่อเหล่านี้เป็นระยะ ๆ ห่างกันไม่มากนัก เพื่อส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกได้อย่างทั่วถึง




คลองส่งน้ำลาดด้วยคอนกรีต

๓. คูน้ำ หรือ คูส่งน้ำ หรือ เหมืองไส้ไก่ เกษตรกรส่วนใหญ่จะปล่อยให้ให้น้ำไหลออกจากท่อส่งน้ำเข้านา บ่าท่วมไปบนพื้นดินทำให้น้ำไหลลงที่ต่ำเสียมาก ควรมีการขุดคูน้ำจากท่อส่งน้ำเข้านาไปสู่พื้นที่เพาะปลูกลักษณะเป็นคลองส่งน้ำขนาดเล็ก หรือร่องน้ำ ทำหน้าที่กระจายน้ำให้กับแปลงเพาะปลูก สามารถรับน้ำได้อย่างทั่วถึง แบ่งออกได้ ๓ ประเภท คือ

๓.๑ คูส่งน้ำสายใหญ่ คูส่งน้ำที่รับน้ำจากท่อส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกของคลองส่งน้ำ ซึ่งมักมีแนวเรียบขนานไปกับคลอง ตามส่วนลาดของระดับพื้นที่จากพื้นที่สูงไปสู่ที่ต่ำ เพื่อนำน้ำทั้งหมดให้กับคูส่งน้ำสายซอย เพื่อแจกจ่ายให้กับพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งท่อส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกแต่ละแห่งควบคุมอยู่

๓.๒ คูส่งน้ำสายซอย หมายถึง คูส่งน้ำที่รับน้ำต่อจากคูส่งน้ำสายใหญ่ แยกไปตามความลาดเทของภูมิประเทศเพื่อนำน้ำไปแจกจ่ายให้ทั่วถึงทุกแปลงเพาะปลูก

๓.๓ คูส่งน้ำภายในแปลงเพาะปลูก หรือ คูส่งน้ำไส้ไก่ หมายถึง คูส่งน้ำขนาดเล็กซึ่งเจ้าของพื้นที่เพาะปลูกจัดทำขึ้น เพื่อจะได้แบ่งน้ำจากคูส่งน้ำสายซอยหรือคูส่งน้ำสายใหญ่แจกจ่ายไปยังแปลงเพาะปลูกของตนเอง

นอกจากนั้นในคูส่งน้ำยังจะต้องมีการก่อสร้างอาคารขนาดเล็กในคูส่งน้ำประเภทต่างๆ เพื่อใช้น้ำนำและบังคับน้ำไปตามคูส่งน้ำ ได้แก่ อาคารแบ่งน้ำสำหรับทำหน้าที่แบ่งน้ำให้ไหลไปตามคูแยกต่างๆ อาคารน้ำตก และอาคารอัดน้ำขนาดเล็ก ท่อลอดถนน และอาคารปลายคู สำหรับทำหน้าที่ระบายน้ำเหลือไปทิ้งทางปลายคู เป็นต้น 



ฯพณฯ องคมนตรี เยี่ยมชมกิจกรรมการดำเนินงานของ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาดินช้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๗ ฯพณฯ นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี ฯพณฯ นายพลการ สุวรรณรัฐ องคมนตรี ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี และคณะได้เดินทางไปเยี่ยมชมและติดตามความก้าวหน้าของ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาดินช้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมี รองผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา นายวีระเดช สุรสิทธิ์ รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน นายชัยวัฒน์ สิทธิบุษย์



วิศวกรใหญ่ที่ปรึกษาวิชาชีพด้านวิศวกรรมโยธา กรมชลประทาน นายเทอดศักดิ์ บุญยจร ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาดินช้อนฯ นางสาวสุดา สวัสดิ์ธนาคุณ พร้อมด้วยคณะทำงานร่วมให้การต้อนรับ พร้อมบรรยายสรุปและนำตรวจเยี่ยมการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

- **งานอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้** การดำเนินงาน แบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ สวนรุกขชาติสมเด็จพระปิ่นเกล้า สวนพฤกษศาสตร์ และงานเพาะชำกล้าไม้

- **การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน** สภาพพื้นที่เดิมของศูนย์ฯ เป็นดินทราย มีการใช้ที่ดินไม่ถูกวิธี ดังนั้น งานพัฒนาที่ดินจึงดำเนินการสาธิตปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยพืชสด การทดลองการปลูกหญ้าแฝกในสภาพต่าง ๆ เช่น การใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกเพื่อพัฒนาและฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม การศึกษาหญ้าแฝก ๔ สายพันธุ์ ที่ปลูกในหลุมปลูกขนาดต่าง ๆ กัน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังดำเนินการสาธิตการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดด้วย



- **งานพัฒนาแหล่งน้ำ** เริ่มดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ - ๒๕๓๗ โดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในศูนย์ฯ และหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ จำนวน ๙ อ่าง และสระเก็บน้ำขนาดเล็ก จำนวน ๖ สระ ในปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๖ ก่อสร้างฝายทดน้ำ พร้อมชุดลอก จำนวน ๖ แห่ง และก่อสร้างสระเก็บน้ำขนาดความจุ ๒๖,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ๑ แห่ง และในปี ๒๕๔๗ จะปรับปรุงระบบฝายคลองหนองผักนึ่ง (แห่งที่ ๑) ฝายห้วยน้ำโจนตอนล่างแห่งที่ ๑ (ม่วงโพรง) และการก่อสร้างอาคารชะลอน้ำล้นในจุดที่เหมาะสมเพิ่มเติมอีก ๕ แห่ง

- **งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ประกอบด้วย**
 ๑. ด้านการเกษตร ดำเนินการดูแลแปลงไม้ผลพันธุ์ดี ผลิดก้ามไม้ และกล้าผัก เพื่อส่งเสริมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสาธิตรวบรวมพันธุ์ไม้และพันธุ์ผักพื้นบ้านและดำเนินการทดสอบระบบการทำฟาร์มแบบผสมผสานได้แก่ การปลูกพืชสวนป่า พืชสมุนไพร และไม้ใช้สอย การปลูกพืชโดยมีข้าวเป็นพืชหลักและการปลูกพืชโดยมีไม้ผลเป็นหลัก เป็นต้น รวมทั้งมีการศึกษาทดสอบพืชไร่ พืชสวน ข้าว ยางพารา หม่อน และเห็ด อีกด้วย

๒. ด้านการประมง ดำเนินการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืด เช่น ปลานิล ปลาไน ปลาตะเพียนขาว ปลายี่สก เป็นต้น เพื่อการปล่อยลงแหล่งน้ำธรรมชาติ และแจกจ่ายปีละประมาณ ๕ ล้านตัว รวมถึงได้ดำเนินการสาธิตและสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลาสวยงาม และฝึกอบรมเกษตรกร พร้อมเผยแพร่เอกสาร คู่มือทางวิชาการ





๓. ด้านการปศุสัตว์ ดำเนินการสาธิตการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่เนื้อ กวาง ไก่ และเป็ดเทศ รวมทั้งส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกสู่เกษตรกรและโรงเรียน ในปี ๒๕๔๖ จำนวน ๑,๗๐๐ ตัว ในปี ๒๕๔๗ ได้ศึกษาทดลองการใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรคสัตว์ เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่เกษตรกร


๔. ด้านการส่งเสริมสหกรณ์ ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และอบรมด้านสหกรณ์กำกับดูแลโรงสีข้าวพระราชทาน ซึ่งผลการดำเนินงานในปี ๒๕๔๖ มีผู้ใช้บริการ ๓๐๐ ราย มีข้าวเปลือกนำมาสี ๑๐,๒๗๔ กิโลกรัม นอกจากนี้ ยังให้บริการด้านสินเชื่อ และส่งเสริมการตลาดโดยปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ ๔ ล้านบาท

• **งานขยายผล** ได้ดำเนินการขยายผลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ เป็นต้นมา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของดิน และน้ำให้มีความสมบูรณ์บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีจุดหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่ดำเนินการในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และหมู่บ้านขยายผลใหม่เพิ่มขึ้น เป็น ๑๗ หมู่บ้าน

ในระยะต่อไปศูนย์ฯ จะได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์ฯ วิชาชีพเฉพาะทางด้านการเกษตรกรรมที่สมบูรณ์แบบ พัฒนาการศึกษา ทดสอบให้มีประสิทธิภาพและทันต่อยุคโลกาภิวัตน์โดยยึดแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และฝึกอบรมเกษตร-



กรรมรอบศูนย์ฯ ให้นำรูปแบบการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์เพื่อประเมินสถานการณ์การพัฒนา พร้อมกับจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเข้มแข็ง เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงสร้างเกษตรกรผู้นำ เพื่อให้เป็นตัวแทนของศูนย์ฯ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีวิชาการเกษตรและจัดสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนเพื่อให้เกษตรกรของศูนย์ฯ นำผลผลิตมาจำหน่ายเพิ่มรายได้ อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ ให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น

ในการนี้ ฯพณฯ องคมนตรี ได้แนะนำให้ศูนย์ฯ ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรและพืชอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่โดยเน้นการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยและควรแนะนำให้เกษตรกรลดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและหันมาปลูกไม้ผลหรือไม้ดอกแทน เพราะมีรายได้ที่มากกว่าการปลูกมันสำปะหลังตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังที่สหกรณ์การเกษตรหุบกะพง 



ฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เยี่ยมชมโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ (ร.๑๑ รอ.) บางเขน กรุงเทพฯ และกรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ (ร.๑๒ รอ.) อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว



เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ในฐานะประธานกรรมการพัฒนา และรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารของสำนักงาน กปร. นำโดย นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. พร้อมคณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่ จากกองทัพบกโดยการนำของ พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ กองทัพบก เยี่ยมชมการดำเนินงาน โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ บางเขน กรุงเทพฯ

ในการนี้ พ.อ.ไพฑูริย์ คุ้มฉายา ผู้บังคับการ กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์และคณะได้ให้การต้อนรับพร้อมบรรยายสรุปและนำชมการดำเนินการของหน่วยงานที่ได้นำแนวพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝกไปดำเนินการ โดยให้ความสำคัญในการปลูกเพื่ออนุรักษ์ดิน และน้ำบริเวณขอบบ่อและสระน้ำ บริเวณบ้านพักกำลังพล ตามขอบถนนและไหล่ทาง การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการ สาธิตและเพาะขยายพันธุ์ให้กับหน่วยของกองทัพบกและ ส่วนราชการในพื้นที่กรุงเทพฯ พร้อมทั้งเป็นศูนย์เผยแพร่ ให้ความรู้กับกำลังพลและครอบครัว ตลอดจนบุคคลและ ส่วนราชการภายนอกเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์หญ้าแฝกมา อย่างต่อเนื่อง

ต่อจากนั้นคณะฯ ได้เยี่ยมชมโครงการพัฒนาและ รณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ กรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ การ ปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินบริเวณ ขอบสระน้ำ ร่องน้ำ บริเวณบ้านพักและส่วนราชการซึ่ง เป็นปัญหาที่สำคัญของหน่วย การปลูกเพื่อการสาธิตใน พื้นที่ของโครงการฯ การปลูกเพื่อขยายพันธุ์ในพื้นที่แปลง ขยายพันธุ์และแปลงเพาะชำ ตลอดจนการนำหญ้าแฝก ไปใช้ประโยชน์ในงานหัตถกรรม



การเยี่ยมชมการดำเนินงานสนองพระราชดำริ หญ้าแฝกของหน่วยงานภายในสังกัดกองทัพบกครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค แนวทาง การพัฒนาและส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกในพื้นที่ความรับผิดชอบของกองทัพบกตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้ประโยชน์ จากหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การป้องกันปัญหา การชะล้างพังทลายของดิน การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการผลิตพันธุ์กล้าหญ้าแฝกให้ เพียงพอและมีการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ ประโยชน์จากหญ้าแฝกได้อย่างถูกต้อง 🌿



ฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เยี่ยมชมการดำเนินงานโครงการพัฒนา และรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารของสำนักงาน กปร. นำโดย นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กปร. เดินทางไปเยี่ยมชมการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ หน่วยจัดการต้นน้ำโป่งไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี นายพงศ์ศักดิ์ วงศ์เสมอ นายอำเภอแมริม นายโกวิท ปัญญาตรง ผู้อำนวยการส่วนโครงการพระราชดำริและความมั่นคง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การต้อนรับ ทั้งนี้ นายวรชัย กิติวิริยะชัย หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำโป่งไคร้ ได้บรรยายสรุปและนำชมการดำเนินงานและกิจกรรมของหน่วยงาน ได้แก่ การเพาะชำกล้าหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย

จากนั้นคณะฯ ได้เดินทางไปยังอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชมการดำเนินงานการปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของดินบริเวณอ่างเก็บน้ำ ในครั้งนี้ คณะฯ ได้ร่วมปลูกหญ้าแฝกภายในแปลงขยายพันธุ์ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำหน่วยย่อยแม่จ๊ะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่



พื้นที่การดำเนินงานเป็นภูเขาสลับซับซ้อนและมีลำธารขนาดเล็กอยู่เป็นจำนวนมาก บริเวณตอนล่างมีพื้นที่ราบอยู่เพียงเล็กน้อย สภาพปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการบุกรุกทำลายป่า โดยเฉพาะพื้นที่ป่าต้นน้ำ ขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ของที่ดินอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม หน่วยจัดการต้นน้ำจึงวางแนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการลุ่มน้ำในลักษณะบูรณาการโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/โครงการซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศอย่างเรียบง่ายตามแนวพระราชดำริ โดยการนำหญ้าแฝกมาใช้เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำฟื้นคืนสภาพพื้นที่และภูมิทัศน์ พร้อมกับเป็นการสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นที่อย่างได้ผลดีด้วย



แบบสอบถามความคิดเห็น วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๑. เพศ หญิง ชาย
๒. อายุ _____ ปี
๓. การศึกษา _____
๔. หน่วยงาน หรือ ที่อยู่อาศัย _____
- บ้านเลขที่ _____ ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____

๕. ท่านเห็นว่าวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ท่านในเรื่องใดมากที่สุด

การสร้างความรู้ความเข้าใจ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๕.๑ พระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๕.๒ แนวพระราชดำริและการดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๕.๓ การเรียนรู้แนวคิด ทศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์โดยรวม	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๕.๔ ผลการดำเนินงานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

๖. ท่านเห็นว่าคุณภาพของวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นอย่างไร

คุณภาพงาน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง
๖.๑ เนื้อหาสาระโดยรวม	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๒ พระราชกรณียกิจ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๓ บทความพิเศษ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๔ แนะนำโครงการ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๕ ประชาชนน่าไล	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๖ ในความทรงจำ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๗ ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๘ ผลงานวิจัย	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๙ สารน่ารู้	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๑๐ ถาม - ตอบ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๑๑ ความเคลื่อนไหว	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๑๒ รูปเล่มและรูปแบบการจัดวางภายในเล่ม	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
๖.๑๓ การใช้ภาษา	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

๗. ท่านได้นำวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- เพิ่มพูนความรู้ ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง (อภิปราย/รายงาน/การเรียนการสอน ฯลฯ)
- ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ใช้ประกอบการพัฒนาอาชีพ
- อื่น ๆ (ระบุ).....

๘. ท่านเห็นว่าวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริควรปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

- ๘.๑
- ๘.๒
- ๘.๓

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ความคิดเห็นอันมีค่าต่อวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กรุณาส่งกลับคืนมาที่ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตามที่อยู่ด้านหลังหรือ โทรสาร : ๐ ๒๖๒๙ ๙๑๘๑, ๐ ๒๒๘๐ ๖๒๐๖



กรุณาส่ง

ตู้ ปณ. ๙

ปณฝ.ทำเนียบรัฐบาล

กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๒

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 1/2537
ปณฝ.ทำเนียบรัฐบาล

คณะที่ปรึกษา

นายปานเทพ กล่าวณรงค์ราย
เลขาธิการ กปร.

นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ
รองเลขาธิการ กปร.

นายสมพล พันธุรัตน์
รองเลขาธิการ กปร.

นายปรกรณ์ สัตยวงษ์
ที่ปรึกษาด้านการประสานงาน ๑๐

คุณกานต์ พรหมศิริ
ที่ปรึกษาด้านการประสานงาน ๑๐

นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์
ที่ปรึกษาด้านการประสานงาน ๑๐

บรรณาธิการ

นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง
ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา ๑๐

บรรณาธิการบริหาร

นายชัยชัย ภูวิชัยสัมฤทธิ์

คณะบรรณาธิการ

นายปวิทร์ นวะมะรัตน์

นายประสาธ พาศิริ

นายนคร สำเภากิพย์

นายรินทร์ กาญจนฤกษ์

กองบรรณาธิการ

นางศศิพร ปากนิกบุตร

นางสาววิไล หมอกอรุณ

นางสำเนียง เปรมประเสริฐ

นางสาวจรรณจิรา จันทร์โอ

นางสาวณัฐฤดี แสนทวีสุข

นางสาวพิมพ์จันทร์ บุตรเนียร

ฝ่ายศิลปกรรมและประสานการผลิต

นายสุทัศน์ โพธิ์ศิริกุล

ฝ่ายภาพ

นายวิชาญ ธีระสืบสกุล

นายทวีศักดิ์ แป้นคุ้มญาติ

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

นางสาวสุธิดา พรรณคงษ์

นางสาวพจนีย์ ชื่นชม



วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์
๒. เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริด้านการพัฒนาประเทศ ให้บังเกิดความยั่งยืน
๓. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้แก่ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสื่อมวลชนให้ได้รับทราบ ข้อมูลอย่างถูกต้องและกว้างขวางยิ่งขึ้น

ดำเนินการโดย



กองประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๗๔ ทำเนียบรัฐบาล โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม)

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๒๔๐ ๖๑๙๓-๒๐๐

โทรสาร ๐ ๒๒๔๐ ๖๒๐๖, ๐ ๒๖๒๙ ๙๑๘๑

<http://www.rdpb.go.th>

e-mail : pr@mail.rdpb.go.th

ปกหลัง : ภาพพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย บริเวณทุ่งมะขามหย่อมติดกับทุ่งกุหาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครึ่งน้ำท่วมเมื่อปี ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้ปล่อยน้ำเข้าท่วมบริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมในครั้งนั้นให้เบาบางลง

โปรดทราบ

บทความ ข้อเขียนต่าง ๆ ในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน มิใช่เป็นความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

